

VUOSIKIRJA 1967

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto
(SAK) ry

VUOSIKIRJA

1967

HELSINKI 1968

Kansikuvassa

Hakaniemen Merikiinteistö Oy (Metallitalo) Suomen itsenäisyyden 50-vuotispäivän juhlailotulituksen aikana 6. 12. 67.

Helsinki 1968, Kilarna Oy

Ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoaminen

SAK:n 9. edustajakokouksen päätösten mukaisesti ja poistaakseen ammattiyhdistysliikkeen hajaannuksesta palkkatyöntekijöille aiheutuvat suuret haitat on SAK myös kuluneen toimintavuoden aikana toiminut määrätietoisesti voimien kokoamiseksi yhteisiin järjestöihin.

V. 1967 kevätkaudella eheyttämisneuvotteluja käytiin ilman SAJ:tä, joka SAK:n työvaliokunnan v. 1966 elokuussa tekemästä neuvottelutarjouksesta huolimatta ei ollut suostunut tulemaan mukaan sovintoneuvotteluihin. Niihin osallistuivat SAK:n lisäksi Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, Liiketyöntekijäin liitto, Virkamiesten Yhteisjärjestö, Kuljetusalan ammattiliittojen federatiio, sekä SAJ:n jäsenliitoista Kirjatyöntekijäin liitto, Merimies-Unioni ja Sähköalan työntekijäin liitto. Tämän neuvotteluvaiheen aikana voitiin kartoittaa tilanne sekä melkoisesti lieventää SAK:n ja muiden neuvottelijajärjestöjen välillä vallinneita ennakkoluuloja.

30. 6. —67 suuri neuvottelukunta päätti vielä kerran tehdä SAJ:n hallitukselle ehdotuksen sen neuvotteluihin osallistumisesta. Tämä johtikin myönteiseen tulokseen ja Tyrvännöllä pidettiin 3. 10. -67 eheyttämisneuvottelukunnan kokous, jossa myös SAJ:n edustajat olivat mukana. Kokouksessa hyväksyttiin tavoitteeksi uusi ja yhteinen puoluesidonnaisuuksista vapaa keskusjärjestö.

Tämän jälkeen suuri neuvottelukunta nimesi jo aikaisemmin toiminnassa olevan työryhmän avuksi jaostoja. Työelimissä valmisteltiin sekä keskusjärjestö- että liitto- ja osastotason yhdistämisratkaisuja neuvottelukunnan päätösten pohjalta. Käytännön ratkaisujen esteeksi

osoittautui kuitenkin se, että eräistä tärkeistä linjakysymyksistä ei ollut olemassa päätöksiä eikä yhdensuuntaisia käsityksiä kaikkien osapuolten kesken.

SAK:n neuvottelijat ovat valtuuston ja työvaliokunnan päätösten mukaisesti edustaneet neuvotteluissa sitä kantaa, että samanaikaisesti keskusliittotason yhtymistä koskevan sopimuksen kanssa sovitaan myös niistä periaatteista, menettelytavoista ja aikamääristä, joiden mukaisesti voimat kootaan yhteisiin elinkelpoisiin liittokokonaisuuksiin. Tältä pohjalta SAK:n edustajat jättivät Sulo Penttilän nimissä 13. 11. —67 eheyttämisneuvottelukunnalle alustavan esityksensä kokonaisratkaisuksi. Samansisältöinen, mutta täsmennetty esitys sille jätettiin uudelleen 18. 1. -68. Tällöin esitettiin keskusliittotason yhdistymisratkaisun toteuttamista kesällä 1968, ja sen edellytyksenä olisi sovittava liittojen yhdistämistä koskevista asioista jo keväällä. Neuvottelut liittojen yhdistämisestä suositeltiin aloitettavaksi viivyttelemättä pitäen pääperiaatteena ns. suurimman liiton periaatetta.

SAK:n työvaliokunta hyväksyi edustajiensa tekemän kokonaisratkaisuesityksen 23. 1. —68 todeten, että se on yhtäpitävä keskusliiton aikaisemmin omaksuman yleislinjan kanssa ja että se vastaa ammatillisesti järjestäytyneiden palkkatyöntekijäin etuja ja toiveita sekä työväenliikkeessä yleisesti vallitsevia käsityksiä ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoamisesta.

Keskusliittojen ulkopuolella olevat liitot sekä SAJistä eroamispäätöksen tehnyt Kirjatyöntekijäin liitto yhtyivät pääkohdiltaan SAK:n kokonaisratkaisuohtelmaan. Siitä poiketen viimeksimainittu liitto kui-

tenkin sihteerinsä Aarne Koskisen nimissä esitti, että liittojen yhdistäminen sovittaisiin toteutettavaksi yhden vuoden kuluessa keskusjärjestön perustamisesta.

6. 2. —68 pidetyssä neuvottelussa sekä SAK:n että ns. riippumattomien liittojen edustajat totesivat yhteisenä käsityksenään, ettei SAK:n ja Kirjatyöntekijäin liiton esitysten välillä ole periaatteellista ristiriitaa ja että voimien kokoamiseen johtava kokonaisratkaisu on saavutettavissa näiden kahden esityksen yhteensoveltamisen pohjalta.

Muista neuvotteluosapuolista poiketen SAJ:n edustajat ovat olleet kaikissa vaiheissa sillä kannalla, että eheyttämisneuvottelut olisi rajoitettava koskemaan vain uutta keskusjärjestöä, johon kaikki nykyiset rinnakkais- ja limittäisliitot liittyisivät. Niiden yhdistäminen olisi SAJ:n mielestä jätettävä ilman minkäänlaisia periaate- tai määrä-

aikasopimuksia liittojen välisten neuvottelujen varaan.

14. 2. —68 pidetyissä suuren neuvottelukunnan 'kokouksissa' jouduttiin lopulta toteamaan, että SAJ:n asenteet poikkeavat monissa avainkysymyksissä niin jyrkästi muiden osapuolten käsityksistä, ettei neuvottelujen jatkamiselle samalla pohjalla ole edellytyksiä. Yksi sovinto-neuvottelujen vaihe oli näin päätynyt.

SAK:n työvaliokunta hyväksyi 16. 2. —68 edustajiensa menettelyn sekä totesi SAK:n olevan valmis heti jatkamaan neuvotteluja ja tekemään ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseen johtavan kokonaisratkaisun niiden keskusliittomme ulkopuolisten liittojen ja järjestöjen kanssa, jotka ovat siihen valmiit. — Tätä kirjoitettaessa uuden neuvottelut eivät vielä ole käynnistyneet, mutta merkkejä niiden tulemisesta on jo näkyvissä.

Kertomusvuonna Suomen taloudellinen kehitys jatkui edelleen aalenevia kasvukäyriä pitkin. Melkein kaikilla elinkeinotoiminnan pääaloilla tapahtui joko kasvun hidastumista tai taantumistakin. Kun taantuma kohdistui nimenomaan työvoimavaltaisiin aloihin, työttömyys oli jo vuoden lopussa saavutamassa sodanjälkeisiä ennätyksiä ja työttömyyslukujen kasvu jatkui kuluvan vuoden alkupuolella. Varsin vakavana, tulevaisuuteen viittaavana piirteenä oli investointitoiminnan kasvun melkein täydellinen pysähtyminen.

Kaikesta huolimatta kansantulo ei kuitenkaan laskenut edelliseen vuoteen verrattuna, kuten eräissä muissa markkinatalousmaissa, vaan päättyi n. 2 % kasvuun. Tätä lohtua himmentää kuitenkin se tosiasia, että myös vuonna 1966 kasvu oli vain n. 2 %:n suuruinen ja ettei kovinkaan paljon parempaa tulosta voida odottaa jo alkaneelta vuodelta. Kun taantuma siten muodostuu pitempiäkaiseksi kuin muissa maissa, on ilmeistä, ettei sitä kokonaisuudessaan voida kirjata kansainvälisten suhdanteiden tilille. Osa riippuu epäilemättä maassamme noudatetusta talouspolitiikasta. Kun tämä ei kuitenkaan olennaisemmin eronnut aikaisempinakaan vuosina harjoitetusta talouspolitiikasta, joudutaan sen vakavan kysymyksen eteen, ovatko maamme reaaliset kasvutekijät heikkenemässä. Useat tosiasiat viittaavatkin tähän suuntaan: raaka-ainetilanteen takia metsäteollisuus, joka takavuosina n. 7 %:n vuosikasvullaan pystyi turvaamaan melko suuren valuuttatulojen kasvun ja pääomia muihin aloihin sijoitettavaksi, ei tulevaisuudessa — paranevienkaan markkinaolosuhteiden vallitessa jaksane kasvaa

nopeammin kuin keskimäärin 4.5 % vuodessa.

Elinkeinotoimintamme toinen päähaara, kotimarkkinatoiminta, joka on nyt joutunut sekä EFA-sopimuksen että muun "liberalisoinnin" takia yhä kiristyvän kilpailun kohteeksi, ei hevillä pysty valuuttatavarannon puitteissa saamaan niitä pääomia laajentamis-, uudistamis- ja rationalisoinnin investointeja varten, jotka uudessa kilpailutilanteessa olisivat tarpeelliset, jotta nämä tuotannonhaarat omalta osaltaan pystyisivät säästämään tuontivaluuttoja tai riittävässä määrin hyötymään avautuvista suurista vientimarkkinoista. — Viime vuoden kauppaja maksutaseen kehitys, joka lokakuussa vei tunnettuun devalvaatiopäätökseen, oli todistus näiden pitkän tähtäyksen reaali- ja taloudellisten vaikutuksista. Kehityksellä oli selvän umpikujan ja jatkuvasti hidastuvan kehityksen monet tunnusmerkit.

Tärkein tuotannon tekijä on kuitenkin työvoima. Kansainväliset tutkimukset ja vertailut osoittavat, että kasvunopeus on ollut suurin sellaisissa maissa, joissa on ollut maatalousammateista vapautuvaa työvoimaa nopeampien kasvualojen työvoimatarpeen tyydyttämiseksi. Näitä kasvureservejä Suomella on ollut paljon, mutta talouspolitiikkamme ei ole pystynyt niitä mobilisoimaan. Tämä olisi edellyttänyt ehkä n. 5 % vuosittaista bruttokansantuotteen kasvunopeutta — sen pysyessä vuosina 1965–1968 n. 3 % keskimääräisellä tasolla. Seurauksena on ollut, että melkoinen osa työvoimastamme on siirtynyt rajojen ulkopuolelle turvaamaan kilpailevienkin maiden kasvuteollisuksien kehitystä. Nämä maamme taloudellisiin tulevaisuudenmahdol-

lisuuksiin ratkaisevasti vaikuttavat näkökohdat, yhdessä työttömyyden inhimillisten rasitusten ja kärsimysten lisäksi, ovat olleet ratkaisevia SAK:n esittäessä viime vuoden aikana ja viimeksi tammikuussa valtiovallalle omat käsityksensä noudatettavasta työllisyy- ja kasvupolitiikastamme. Ytimenä näissä esityksissä on ollut, että maamme voi turvata tulevaisuutensa ainoastaan ennätysmäisillä investoinneilla ensinnäkin teollisuuteen, mutta myös maa- ja metsätalouteen, koulutukseen ja tutkimukseen, asuntuotantoon sekä muihin yhteiskunnallisiin laitoksiin, että rahavirtoja on ohjattava ja keskuspankin rahapolitiikan on palveltava näitä tarpeita siinäkin tapauksessa, että valuuttavaranto tällaisen elpymisen johdosta hupenee, jos näin käy, on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin kertyvän valuutan varaamiseksi näitä kasvutarpeita varten. Taus-tana näiden ratkaisujen vakavuudelle on nyt jo tilastollisestikin todettava väestönkasvun hidastuminen, joka maastamuuttoa koskevien tilastojen puutteellisuuksien vuoksi on ilmeisesti todellisuudessa vielä suurempi.

Teollisuuden piirissä tapahtuvan toimialarationalisoinnin, joka olennaisesti liittyy maamme kasvu- ja selviytymisproblematiikkaan voitaneen sanoa alkaneen tietoisena pyrkimyksenä vasta v. 1965, siis n. 4 vuotta EFTA:aan liittymisen jälkeen. Tämä toiminta olisi pitänyt aloittaa viimeistään EFTA:aan liityessämme. Valuutta- ja pääomatilanteen, mutta osittain myös yrittäjäportaan hidasliikkeisyyden vuoksi ei tämä toiminta vielä vuonna 1966 ja 1967 saavuttanut kovin radikaalisia mittasuhteita. Siitä huolimatta tämä sinänsä melko vaatimaton rationalisointi aikaansai sen kohteeksi joutuneitten työntekijäin kohdalla varsin suuria sopeutusvaikeuksia juuri sen takia, että se tapahtui yleensä heikon yleisen toimeliaisuuden ja heikon työvoimakäytön aikana. SAK:n taholta on

useasti tähdennetty, että eräänä rakennerationalisoinnin ehdottomana edellytyksenä on yleinen taloudellinen vilkkaus, ja että valtiovallan yleensä kontraktiivinen talouspolitiikka on tällöin ollut jyrkässä ristiriidassa tuotantokoneiston tehostamispyrkimysten kanssa. Vaikkakin sekä eduskunnan että hallituksen piirissä työvoiman liikkuvuutta edistävien toimenpiteiden sekä yleensä aktiivisen työvoimapolitiikan merkitys on auliisti myönnetty, mahdollisuudet tehokkaan työvoimapolitiikan harjoittamiseen pysyvät varsin rajoitettuina jos hitaan taloustoiminnan takia vaihtoehtoisia, pysyviä työpaikkoja ei ole tarjolla "ulorationalisoiduille" työntekijöille. Toimeentulokysymykset monien ulorationalisoitujen työntekijäryhmien kohdalla muodostavat siten yhä kasvavan sosiaalisen ongelman. Työmarkkinajärjestöjen välillä solmittu irtisanomissuojasopimus ja irtisanomisturvan jatkuvat parantamispyrkimykset eivät näissä oloissa ole pysyneet tahdissa ajan vaatimusten kanssa. Toimeentuloturvan kehittäminen ei vain työmarkkinajärjestöjen vaan myös valtiovallan toimenpitein kuuluu epäilemättä tämän hetken keskeisiin tehtäviin.

Eräänä hallituksen talouspolitiikan kulmakivenä oli v. 1967 kulutuksen ja kokonaiskäytön rajoittamisen pyrkimys, jonka ansiosta pääomanmuodostuksen ja investointien piti lisääntyä ja maksutaseeseen kohdistuvan paineen vähentyä. SAK:n käsityksen mukaan tämä kiinteätuloisessa yksityistaloudessa ja täystyöllisessä kansantaloudessa-kin mainio periaate ei kuitenkaan päde alityöllisessä kansantaloudessa. Kajoamatta yksityiskohtiin voidaan todeta, että tuotannon, työllisyyden ja tulonmuodostuksen heikentäminen kostautui nimenomaan pääomanmuodostuksen, investointien, rakennustoiminnan ja kuntien talouden osalta kuten eräissä samaa politiikkaa noudattaneissa OECD-maissa. Tuotantosarjojen

supistuksessa, tehostamisinvestointien jäädessä jälkeen ja vuokrien sekä muiden pääomakustannusten noustessa kireällä rahapolitiikalla oli myös kielteisiä vaikutuksia maksutaseeseen. Devalvaatio muodostikin eräänlaisen tunnustuksen siitä, että noudatettu kontraktiivinen linja ei ole vienyt toivottuihin tuloksiin. Itse devalvaatiota suoritettaessa tähdennettiinkin, että sitä olisi käytettävä uuden elvytyksen lähtökohtana ja sysäyksenä. Valtiovallan taholta katsottiin kuitenkin, että elvytyksenä on sellainen tulopoliittinen ratkaisu, jonka puitteissa devalvaatiota syöksykierteen luontoisena seurannut inflaatio pysäytetään. Tähän liittyvien neuvottelujen johtaminen annettiin valtakunnan sovittelijan varatuomari Keijo Liinamaan tehtäväksi. SAK, joka tammikuussa 1968 jätti talous- ja työllisyyspoliittiset esityksensä valtiovalle, tähdensi ettei elvytystä ole aikaansaattavissa yksistään tulo- ja hintapoliittisilla toimenpiteillä. Ne voivat viedä jopa tuotannon kasvun hidastumiseen, ellei niitä täydennetä toimeliaisuutta elvyttävällä johdonmukaisella raha-, investointi- ja työllisyyspolitiikalla. — Kuluvan vuoden puolella käydyissä neuvotteluissa, jotka tällöin luonnollisesti liittyivät hallitusneuvotteluihin ja hallitusohjelman laatimiseen on yritetty yhdistää nämä osittain ristiriitaiset pyrkimykset kokonaisuohjelmaan, jonka toteuttamiseksi hallitus huhtikuun 9. p:nä sai eduskunnalta valtakirjansa. — Alkanut vuosi tulee osoittamaan missä määrin tämä "synteesi" on onnistunut.

Hinta-, palkka-, työllisyys- ja tuotanto-ongelmien hallitessa keskustelua, muu paitsi irtisanomissuojaan ja työttömyyteen liittyvä sosiaalipoliittinen kehitys on jäänyt jonkun verran taka-alalle. Todettakoon tässä yhteydessä, että eräänä 60-luvun alkupuoliskon ripeän sosiaalipoliittisen kehityksen hedelmänä 40-tuintinen työviikko on tänä vuonna laajennettu 30 viikkoa kä-

sittäväksi ja että eläketurvajärjestelmissä esiintyviä aukkoja on edelleen pyritty täyttämään ja eläkesuorituksia parantamaan.

Lähinnä työttömyyden ja devalvaation sekä kansainvälisen maksukriisin vuoksi mennyt vuosi jää ammattiyhdistysväen muistiin taloudellisesti vaikeana ja problemattisena vuotena. Kuluvan vuoden alkukuukausien kehityskään ei

sisältänyt selviä merkkejä tilanteen paranemisesta lähikuukausina. Ammattiyhdistysliike on kuitenkin halunnut myötävaikuttaa perustan luomiseksi ja keinojen antamiseksi valtiovallan käsiin uuden nousun turvaamiseksi. Valtiovallan toimenpiteistä riippuu missä määrin nämä toiveet täyttyvät.

Tuotannon kehitys

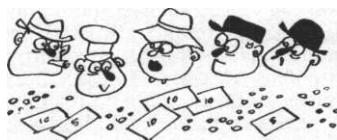
Kokonaistuotannon määrä on kahden viime vuonna kasvanut vain hieman yli 2 %. Vuodesta 1948 lähtien vain vuodet 1953, 1957 ja 1958 ovat olleet tässä mielessä vielä hieman huonompia kuin vuodet 1966 ja 1967. Eri elinkeinojen tuotannon määrän muutokset ovat vuosina 1965, 1966 ja 1967 olleet prosentissa seuraavat:

	1965	1966	1967
Maatalous, metsästys ja kalastus	 — 5	+ 2	±0
Metsätalous	 + 2	—13	+ 3
Kaivannaisteollisuus	 + 6	—10	+ 6
Tehdasteollisuus	+ 6	+ 4	+ 2
Talonrakennustoiminta	 +12	+ 1	—2
Maa- ja vesirakennustoiminta	 + 3	+ 3	+ 3
Sähkö-, kaasu-, vesijohto- yms, laitokset	+ 7	+ 8	+ 6
Liikenne	 + 5	+ 3	+ 2
Kauppa	 + 7	+ 2	+ 3
Pankit ja vakuutuslaitokset	 + 6	+ 5	+ 5
Asuntojen omistus	 + 4	+ 4	+ 4
Yleinen hallinto ja maanpuolustus	 + 4	+ 6	+ 2
Palvelukset	 + 5	+ 5	+ 5
Koko bruttokansantuote	 + 4.7	+ 2.2	+ 2.5

Tuotannon kehitys eri aloilla oli viime vuonna huomattavasti tasaisempaa kuin edellisessä vuonna. Kaikilla muilla aloilla paitsi metsätaloudessa, kaivannaisteollisuudessa ja kotimaankaupassa tuotannon kasvu hidastui hieman edellisestä vuodesta. Metsätaloudenkin tuotanto kääntyi loppuvuodesta selvään laskuun, kun metsänomistajat raakapuun hintojen nousua odotellessa pidättäytyivät devalvaation jälkeen puukaupoista. Kaupan alalla tapahtunut pienoinen elpyminen johtui siitä ostoryntäyksestä, jonka loka-kuussa suoritettu devalvaatio sai aikaan. Sekä tehdasteollisuudessa että talonrakennustoiminnassa tuotannon kasvu hidastui selvästi. Kun näiden alojen tuotannon kasvulla on ratkaiseva merkitys kokonaistuotannon kehityksen kannalta ja kun myös metsätalous kääntyi vuoden loppupuolella laskuun, oli tästä seurauksena työllisyystilanteen erittäin nopea heikkeneminen vuoden toisella puoliskolla.

Bruttokansantuotteen arvo markkinahintaan oli viime vuonna 30,3 mrd. mk eli 9 % suurempi kuin vuonna 1966. Kun kotimainen hintataso kaikkien hyödykkeiden osalta

ta nousi yli 6 %, jäi kokonaistuotannon määrän kasvu edellä mainittuun 2,5 %:iin.

Kansantulo ja sen jakaantuminen

Suomen kansantulo oli vuonna 1966 21,9 mrd.mk. Ennakoarvion mukaan kansantulon kasvu oli vuonna 1967 noin 8 % ja se nousi siten 23,7 mrd.mk:aan. Erityyppiset tulot, niiden osuudet kansantulosta ja niiden nousuprosentti vuodesta 1966 vuoteen 1967 käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

	1966		1967		Muutos	
	milj. mk	%	milj. mk	%		%
Palkat	12 189	55.7	13 330	56.2		+ 9
Työnantajain sosiaalikulut	1739	7.9	2 050	8.6		+ 18
Yksityisten elinkeinonharjoittajain tulot	3 499	16.0	3 670	15.5		+ 5
— maataloudesta	1 539	7.0	1610	6.8		+ 5
— metsätaloudesta	708	3.3	710	3.0		+ 0
— muista elinkeinoista	1252	5.7	1350	5.7		+ 8
Korko- ja vuokratulot	2 710	12.4	2 890	12.2		+ 7
Yhteisöjen voitot ja julkisten liikelaitosten ylijäämät ennen vähentämistä	1 750	8.0	1 790	7.5		+ 2
Kansantulo (netto)	21 887	100.0	23 730	100.0		+ 8
Poistot	2 614	-	2 780	-		+ 6
Bruttokansantulo	24 500	-	26 510	-		+ 8

Koko kansantalouden palkkasumma kasvoi viime vuonna 9 % ja sen osuus kansantulosta oli 56.2 %. Koko palkkasummasta oli työntekijöiden palkkoja 7120 milj. mk eli 53.4 %. Näin ollen työntekijöiden palkkojen osuus kansantulosta oli 30 %. Palkkojen osuuden kasvu johtui osaksi siitä, että toimihenkilöiden työpanos kasvoi n. 1.5 % samalla, kun työntekijöiden työpanos supistui n. 1 % ja yksityisten elinkeinonharjoittajien työpanos supistui vielä voimakkaammin eli n. 3.5 %. Kun palkansaajien työllisyys kokonaisuudessaan kuitenkin pysyi toimihenkilöiden työpanoksen kasvun ansiosta edellisen vuoden tasolla, muodostui nimellisen ansiotason nousuksi 9 %. Kun kulutushyödykkeiden hinnat nousivat vajaat 6 %, jäi palkansaajien reaaliansiötason kasvuksi tämän mukaan 3 %. Sen sijaan kehitys oli varsin erilainen toisaalta työntekijöiden ja toisaalta toimihenkilöiden osalta. Kansantulolaskelmien mukaan työntekijöiden nimellisansiotaso nousi n. 8.5 % ja toimihenkilöiden n. 10 %. Näin ollen työntekijöiden reaaliansiötason nousu vuosityöntekijää kohti olisi ollut n. 2.7 % ja toimihenkilöiden vastaavasti n. 4.2 %. Työntekijöiden ansiötason nousun jääminen toimihenkilöiden ansiöta-

son nousua pienemmäksi johtuu siitä, että työntekijöiden osalta työajan lyhennyksen vuosiansiota vähentävä vaikutus on ollut arviolta 1.5 «%.

Tavallisissa arkikeskustelussa todetaan usein, että palkkojen osuus kansantulosta on lähes 65 %. Tällöin kuitenkin lasketaan palkkasummaan mukaan työnantajain sosiaalikulut, joista osa ei tule fyysisten henkilöiden käyttöön, vaan käytetään esim. erilaisten rahastojen kautta tuotantotoiminnan rahoittamiseen. Varsinkin kysyntä-analyyseissä olisi syytä verrata palkkasummaa bruttokansantuloon, johon sisältyvät myös poistot. Näin laskettuna palkkojen osuus bruttokansantulosta oli viime vuonna 50.3 % ja työntekijöiden palkkojen (7120 milj. mk) osuus vastaavasti 27 %. Työnantajain sosiaalikulujen voimakas kasvu vuonna 1967 johtui siitä, että työnantajain sosiaaliturvamaksua korotettiin sairausvakuutusmaksun osalta vuoden alusta lukien.

Maataloudenharjoittajien tulojen kasvun jääminen 5 %:iin johtui sekä työpanoksen vähenemisestä että tuotannon kasvun hidastumisesta, jossa maidontuotannon väheneminen oli ratkaiseva. Maataloustuotannon kasvun hidastumisesta huo-

limatta maatalouden tulot kasvoivat työpanosta kohti lähes 12 % eli kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin palkansaajien tulot. On kuitenkin huomattava, että maatalouden työllisyystilastot ovat varsin epävarmoja, Metsänomistajien tulojen pysyminen edellisen vuoden tasolla johtui raakapuun hintojen alenemisesta. Kun tulot maa- ja metsätaloudesta kasvoivat yhteensä n. 3 % ja työllisyystilastojen mukaan maa- ja metsätalouden työpanos väheni n. 6 %, oli nimellistulojen kasvu näissä elinkeinoissa työpanosta kohti siten lähes 10 % ja reaalityulojen vajaat 4 %.

Yhteisöjen voittojen ja poistojen osuus bruttokansantulosta oli hie-
man yli 17 %.

Maatalous

Kansantulolaskelmien mukaan maatalouden tuotanto jäi kertomusvuonna samalle tasolle kuin vuonna 1966. Tähän vaikutti erityisesti maidon tuotannon lasku. Kokonais-
sato oli kuitenkin 20 miljoonaa rehuyksikköä suurempi kuin tähänastisena ennätysvuonna 1960. Kokonaissato oli siten 4 864 milj. rehuyksikköä, mutta näihin lukuihin sisältyy myös olkisato. Sadon laatu oli keskimääräistä heikompi. Peltola kasvoi noin 5 000 hehtaaria, mikä oli selvästi pienempi kuin edellisinä vuosina.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi eräitä maatalouden tuotantolukuja vuosina 1966 ja 1967:

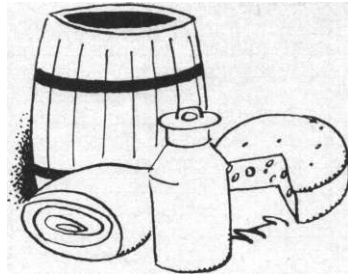
Leipäviljasato 570 milj. kg oli loppullisten satolaskelmien mukaan 17 % suurempi kuin edellisellä vuonna. Myös rehuviljasato oli suurempi kuin vuonna 1966. Sen sijaan perunasato oli tavallista heikompi, mikä on vaikeuttanut tilannetta kulu-
vana keväänä huomattavasti, jotta sekä perunan hinnan nousuun että parempilaatuisen perunan tuontiin ulkomailta.

Maidon tuotanto laski 4 %. Sen sijaan meijereiden vastaanottama maitomäärä, joka oli 2 809 milj. kg, laski vain 2 %. Näin ollen viljelijät ovat entistä tarkemmin pyrkineet viemään tuottamansa maidon meijereihin. Maidontuotanto kääntyi uudelleen nousuun syksyllä, kun rehu- ja heinäsato muodostuivat hyviksi ja kun syksyn maataloustuloratkaisun yhteydessä korotettiin maidon tuottajahintaa. Meijerivoin tuotanto, 94,2 milj. kg, oli 6 % pienempi kuin edellisellä vuonna. Vointa vietiin 16,2 milj. kg eli 11 % vähemmän kuin vuonna 1966. Myös juuston valmistus väheni noin 5 %. Juuston tuotannon määrä oli 35 milj. kg ja vienti 15,7 milj. kg, mikä oli 26 % vähemmän kuin vuonna 1966. Kananmunien tuotanto, 57 milj. kg, oli 6 % suurempi kuin vuonna 1966. Vaikka kananmunien vienti kasvoi noin 30 %, nousten 16 milj. kiloon, on kananmunien osalta esiintynyt suuria sijoitusvaikeuksia. Lasiketaan, että 5 milj. kg kananmunia on vailla sijoitusmahdollisuuksia. Valtioneuvosto myönsi kuluvan vuoden alussa määrärahan kananmunien mainontaan kotimaisen kulutuksen lisäämiseksi, sillä kotimainen kulutus on useita vuosia pysynyt entisellään: noin 9 kg henkeä kohti vuodessa. — Lihan

	1966	1967	Muutos %
Vehnä, milj. kg	368	407	+ 11
Ruis, „ „	119	163	+ 37
Peruna, „ „	1066	881	— 17
Maito, milj. litraa	3582	3456	— 4
Liha, milj. kg	167	190	+ 14
Kananmunat, milj. kg	54	57	+ 6

tuotanto, joka oli 190 milj. kg, kasvoi lähes 14 %. Tuotanto lisääntyi pääasiassa sianlihan osalta, mikä on merkinnyt myös viennin voimakasta kasvua. Sianlihan viennin määrä 13 milj. kg, oli lähes yhtä suuri kuin kymmenen edellisen vuoden aikana yhteensä. Syyspuolella teurastukset lisääntyivät erityisesti sen takia, että maataloudessa siirryttiin kuluvan vuoden alussa todellisten tulojen perusteella tapahtuvaan verotukseen.

Kertomusvuoden helmikuussa hyväksytyn uuden maataloustulolain mukainen ensimmäinen maataloustuloratkaisu tapahtui elo—syyskuun vaihteessa. Lain mukaan on laskelmien perustana viljelijän rahamenoindeksi, jonka osoittamia muutoksia vastaavasti muutetaan eräiden maataloustuotteiden keskimääräisiä tuottajahintoja. Rahamenoindeksi on ns. maatalouden tuotantopanosten hintaindeksin ja viljelijäväestön kulutushyödykkeiden

hintaindeksin keskiarvo. Maatalouden hintatoimikunta, joka laskelmat laatii, laskee itse tuotantopanosten hintaindeksin, kun taas Tilastollinen päätoimisto vastaa kulutushyödykkeiden hintaindeksin laskemisesta. Rahamenoindeksin määrittäminen viime syksyn maataloustuloratkaisussa käy ilmi seuraavasta asetelmasta (perustaso heinäkuu 1966 = 100):

	Osuus % tuotanto- panosindek- sistä	Kustannus- ten nousu %
Tarvikekustannus.....	52	4.16
Palkkatyökustannus.....	13	7.92
Kalustokustannus.....	23	4.97
Rakennuskustannus.....	12	6.64
Tuotantopanosisindeksi.....	100	5.13
Kulutushyödykkeiden hintaindeksi.....		5.23
Rahamenoindeksi = keskiarvo edellisistä.....		5.18

Kun rahamenoindeksi osoitti siten 5.18 %:n nousua, oli lain mukaan keskimääräisiä tuottajahintoja korotettava tätä nousuprosenttia vastaavasti. Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti hyvitys annettiin korottamalla maidon, naudanlihan ja sianlihan tuottajahintoja. Vaikka uusi maatalouden hintajärjestelmä onkin ollut aikaisempaa yksinkertaisempi ja selvempi, ja vaikka sidonnaisuudesta yleiseen ansiotasoon

indeksiin onkin päästy, on tämänkin järjestelmän osalta esitettävissä runsaasti kritiikkiä. Tämä tuli näkyviin erityisesti sekä liikevaihdon korotuksen yhteydessä, sillä se korotti myös maatalouden rahamenoindeksiä, että varsinkin loka-kuussa kuoritetun devalvaation jälkeen. Näistä maatalous sai täyden kompensaation oman tuottavuuden nousunsa lisäksi.

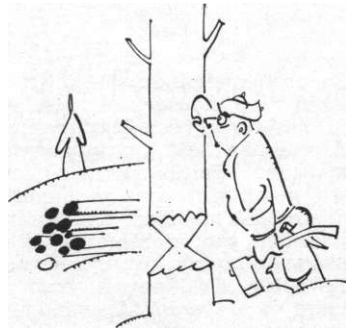
Metsätalous

Metsätalouden tuotannon määrä kasvoi kertomusvuonna edellisestä vuodesta 3 %. Sekä kalenterivuotta että hakkuuvuotta kohti laskettuna hakkuiden määrä oli jokseenkin yhtä suuri. Hakkuuvuonna 1. 7. 1966—30. 6. 1967 oli markkinahakkuiden määrä yhteensä 30.5 milj. m^3 kuoretonta puuta. Polttopuun ja tukkipuun hakkuut kasvoivat jonkin verran, kun taas paperipuun hakkuut supistuivat. Kun hakkuut olivat vuonna 1966 jääneet peräti 13 % pienemmiksi kuin vuonna 1965, ei tämän suuruisella tuotannon kasvulla ollut työllisyyttä lisäävää vaikutusta, varsinkin kun samanaikaisesti metsätöitä on voimakkaasti rationalisoitu. Hakkuuvuoden 1966/67 aikana markkinapuun hakkuiden työvoima jäi kuu-kausittain keskimäärin 4 200 miestä pienemmäksi kuin edellisenä hakkuuvuonna. Voimakkaimmin työvoima on vähentynyt lähikyljetuksissa, joissa traktoreiden käyttö on jatkuvasti lisääntynyt. Kalenterivuosiopohjalla tapahtuva tarkastelu antaa vielä selvemmän kuvan siitä, että työvoima on vähentynyt. Vuonna 1966 oli metsätalouden työvoiman määrä keskimäärin arviolta 98 000 henkeä ja viime vuonna vastaavasti 82 000 henkeä. Vähennys oli siten lähes 16 %.

Paitsi vientimarkkinoilla edelleen jatkunutta vaikeata tilannetta, joka merkitsi myös kantohintatason alenemista keskimäärin 12 % edellisestä hakkuuvuodesta, vaikutti hakkuiden määrään myös se, että metsänomistajat ja puunjalostusteollisuus eivät jo kertomusvuoden keväällä alkaneista ja pitkään jatkuneista neuvotteluista huolimatta päässeet sopimukseen raakapuun hinnoista muutoin kuin vanerikoi-vun osalta. Kun hakkuuvuodeksi 1966/67 aikaansaatu hintasuositus ei koskenut Pohjois-Suomea, ovat nämä rakennetyöttömyysalueet siten joutuneet kärsimään eniten hintasuosituksen puuttumisesta. Huoli-

matta kantohintoihin kohdistuneista erimielisyyksistä, lähtivät hakkuut kertomusvuoden syksyllä kuitenkin käyntiin hieman vilkkaampi-na kuin edellisenä vuonna. Loka-kuussa suoritettu devalvaatio, vientimaksulaki ja MTK:n metsävaltuuskunnan kehitys metsänomistajille pidettyä puukaupoista saivat kuitenkin aikaan sen, että marras-joulukuussa hakkuut olivat edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna noin 5 % alemmalla tasolla. Ja joulukuussa markkinapuun hakkuiden työvoima oli peräti 16 000 työntekijää pienempi kuin vuoden 1966 joulukuussa. Vielä voimakkaampi laskusuunta on edelleen jatkunut kuluvan vuoden alkukuu-kausina.

Raakapuun hintasuosituksen puuttuminen on useana vuonna jarrut-tanut puukauppojen syntymistä. Vientimarkkinoilla vallinneen ylitarjonnan ja 60-luvun alkuvuosina tapahtuneen kantohintatason voimakkaan nousun vuoksi on puunjalostusteollisuus pyrkinyt alentamaan raakapuun hintaa ja jossain määrin siinä onnistunutkin. Tämä on saanut metsänomistajat pidättymään puukaupoista. Suomen Pankin toimesta laaditun tutkimuksen mukaan ovat kantohinnat maas-samme olleet kilpailijamaihimme verrattuna erittäin korkealla tasol-la. Raakapuun hintatason lasku pa-rin viime hakkuuvuoden aikana ja lokakuussa suoritettu devalvaatio

ovat saattaneet kantohinnat lähemmäksi kansainvälistä tasoa. Sen sijaan puun korkeat korjuukustannukset muodostavat edelleen metsätuotantomme pullonkaulan. Syynä tähän ovat pienet metsälöt ja tästä erityisesti johtuvat korkeat kaukokuljetuskustannukset. Pitemmälle jalostettujen tuotteiden, kuten sanomalehtipaperin ja selluloosan vientihinnasta on puun korjuukustannusten osuus ollut kantohinnan suuruusluokkaa.

Teollisuus

Kansainvälisen ja teknillisen kehityksen johdosta maamme teollisuus elää parastaikaa murroskautta. Päivän iskusana on rakennemuutos. Kertomusvuoden ja sitä edeltäneen vuoden teollisuustilastot, joihin myös suhdanne- ym. tilapäiset tekijät vaikuttavat, käyvät

mielekkäiksi ainoastaan jos niitä verrataan aikaisempien vuosien kehityskuvan taustaa vasten.

Sodanjälkeinen teollinen kehitys vuoteen 1965 saakka oli varsin tyydyttävä. Vuosina 1954—1965 teollisuuden keskimääräinen kasvuvauhti — kiinteissä hinnoissa laskien — oli 6.3 % vuodessa, oli varsin tyydyttävä sitä myös muiden maiden kehitykseen verrattaessa. Puuteollisuuden taantumasta huolimatta, metsäteollisuuden kasvuvauhti oli 6.7 % vuodessa, metalliteollisuuden kasvuvauhti oli 6.2 % muiden teollisuuksien kehittyessä 5.6 % vuodessa.

Seuraava, Suomen Pankin tutkimuslaitoksessa suoritettujen tutkimuksen mukainen taulukko osoittaa mikä oli eri teollisuuden haarojen osuus teollisuustuotannosta vuosina 1954 ja 1965. Taulukko ilmaisee myös, mikä on ollut kunkin teollisuuden haaran korkein osuus, ja minä vuonna tämä on tapahtunut.

Eri teollisuushaarojen osuus koko teollisuustuotannosta vuosina 1954—1965

	Osuus, %		
	1954	1965	Korkein
Kaivannaisteollisuus	1.7	1.9	2.1 (1959)
Elintarviketeollisuus	10.0	9.3	10.7 (1958)
Juomia valmisteleva teollisuus	1.5	1.3	1.6 (1959)
Tupakkateollisuus	2.3	1.8	2.9 (1954)
Tekstiiliteollisuus	8.1	5.4	8.8 (1956)
Vaatetus- ja jalkineiteollisuus	5.0	3.6	5.3 (1955)
Puuteollisuus	8.6	5.7	8.6 (1954)
Huonekaluteollisuus	1.9	1.9	2.1 (1956)
Paperiteollisuus	10.6	14.2	14.3 (1964)
Graafinen teollisuus	5.2	4.3	5.3 (1958)
Nahkateollisuus	0.8	0.4	0.8 (1954)
Kumiteollisuus	2.4	1.6	2.4 (1954—56)
Kemiallinen teollisuus	4.9	6.8	6.8 (1965)
Öljyteollisuus	0.2	1.0	1.2 (1964)
Kivi-, lasi- ja posliiniteollisuus	3.8	4.3	4.3 (1965)
Metallien perusteollisuus	2.4	3.5	3.5 (1965)
Metallituoteteollisuus	4.3	4.4	4.4 (1965)
Koneteollisuus	8.3	7.7	9.0 (1961—62)
Sähköteknillinen teollisuus	3.7	3.6	4.1 (1962)
Kulkuneuvoteollisuus	6.3	6.2	7.1 (1956—57)
Sähkö-, kaasu- ja vesijohtolaitokset	8.8	9.7	10.7 (1958)
Muut	1.2	1.4	1.4 (1965)
Yht. 100.0	100.0		

Tupakka-, tekstiili-, vaatetus-, jal-
kine-, puu-, nahka- ja kumiteolli-
suudet ovat ne, jotka 1950-luvun
vaiheeseen verrattuna ovat suhteel-
lisesti *laantuneet* ja tämä olisi huo-
mioitava niissäkin tapauksissa, jois-
sa vuodet 1966/67 osoittavat näiden
kohdalla jonkun verran parempia-
kin suhteellisia numeroita. — *Kas-
vuteollisuuksien* ryhmää on johta-
nut paperiteollisuus, joka ei kuiten-
kaan enää jaksane tulevaisuudessa
ylläpitää yhtä ripeätä nousua. Muut
nopean kasvun teollisuudet ovat ol-
leet kemiallinen teollisuus, öljyteol-
lisuus, metallien perusteollisuus se-
kä kivi-, lasi- ja posliiniteollisuus.
— Muiden metalliteollisuuksien ke-

hitys on kutakuinkin seurannut
yleistä kehityskäyrää, heilahtelujen
riippuessa sekä vientitoimituksista
että kotimaisista suhdanteista.

Kahtena viimeksi kuluneena vuo-
tena kasvuvauhti on kuitenkin ollut
hitaampi: vuonna 1966 = 4.4 % ja
kertomusvuotena 2.4 %. Kun on il-
meistä, ettei myöskään kuluvan
vuoden numerot tule osoittamaan
olennaista nousua tältä tasolta, olisi
liian rohkeata kirjoittaa viime ai-
kojen kehitystä yksinomaan suh-
danneheilahteijujen tilille.

Kolmen viimeksi kuluneen vuo-
den kehitys käy ilmi seuraavasta
taulukosta:

Teollisuustuotannon määrän prosenttiset muutokset vuosina 1965–67

	1965/64	1966/65	1967/66
KAIVANNAISTEOLLISUUS	+ 6.6	—10.3	+ 6.1
TEHDASTEOLLISUUS	+ 7.5	+ 3.8	+ 2.4
Siitä:			
Elintarviketeollisuus	+ 6.7	+ 6.3	+ 0.7
Juomia valmistava ja tupakkoteollisuus ...	+11.3	+ 9.2	+ 9.6
Tekstiiliteollisuus	— 4.3	+ 8.0	+ 5.8
Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus	— 0.8	+ 6.7	+11.7
Puuteollisuus	+ 3.1	—11.3	+ 1.1
Paperiteollisuus	+ 7.1	+ 4.9	— 1.0
Graafinen teollisuus	+ 2.3	+ 5.2	— 1.4
Nahka-, nahkateos- ja kumiteollisuus	+ 7.4	+23.8	— 2.8
Kemian teollisuus	+10.9	+ 4.9	+ 3.3
Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus	+12.3	+ 6.5	— 0.4
Metallien perusteollisuus	+20.1	+ 0.5	— 0.5
Metallituoteteollisuus	+ 8.5	+ 1.1	— 6.1
Koneteollisuus	+ 7.6	+ 1.9	+ 3.2
Sähköteknillinen teollisuus	+ 3.4	+ 2.0	+ 1.3
Kulkuneuvoteollisuus	+ 7.5	+ 0.7	+ 1.4
SÄHKÖ-, KAASU- JA VESIJOHTOLAITOKSET	+ 6.3	+ 8.9	+ 6.0
Koko teollisuus	+ 7.4	+ 4.4	+ 2.4
— investointitavarat	+ 7.4	— 0.6	+ 3.8
— muut tuotantohyödykkeet	+ 7.8	+ 4.2	+ 1.7
— kulutushyödykkeet	+ 4.4	+ 8.5	+ 5.2
TEHDASTEOLLISUUDEN ERIKOISINDEKSIT:			
Puu- ja paperiteollisuus	+ 6.4	± 0.0	± 0.0
Metalliteollisuus	+ 8.8	+ 0.6	+ 0.6
Muu tehdasteollisuus	+ 6.3	+ 8.6	+ 3.6

Kuten tunnettua viimeiset EFTA-tullit poistettiin tämän vuoden alusta — myös niiden tuotteiden osalta, joilla olisi ollut määrätty, olkoonkin pienempi tullisuoja EFTA-sopimuksen poikkeuslistan puitteissa vuoden 1969 loppuun asti. Tätä taustaa vastaan varsinkin tekstiili-, kenkä- ja vaateusteollisuuden kehitys on mielenkiintoinen. Sekä kotimaisen kysynnän että viennin ansiosta nämä teollisuudet osoittavat melko tyydyttäviä kasvuprosentteja vuosina 1966 ja 1967, mutta jo viime talvena kotimainen kysyntä on heikentynyt ja nähtäväksi jää pystyvätkö nämä teollisuudet nyt hyötymään enemmän devalvaatiosta kuin mitä ne kärsivät kasvavasta EFTA-tuonnista, ja onko nettohyöty riittävä korvaamaan ainakin lähiaikojen hidastuvaa kotimaista kysyntää. — Sama koskee eräitä muitakin, samanlaisessa asemassa olevia teollisuuden haaroja; näihin kohdistuu toiveet sellaisesta "uusviennin kasvusta" jonka pitäisi korvata eräiden toisten alojen laantumista. Tämän tehtävän vaikeus käy ilmi siitä, että uusvientä ja uutta teollisuuskasvua pitäisi osittain olla aloilla, jotka (kuten taulukko I osoittaa) ovat takavuosina kehittyneet heikosti.

Teollisuuden koko työvoima kasvoi vuonna 1967 n. 2.000 työntekijällä eli n. 0.4 %. Tämä riippui pääasiallisesti työvoimavoittoisten kulutustavarateollisuuksien v. 1966 alkaneesta toiminnan vilkastumisesta. Kun tämä vaihe nyt on ainakin toistaiseksi päättynyt, kun selviä merkkejä vientisuhdanteiden elpymisestä ei vielä ole näköpiirissä ja investointitoiminta edelleen pysyy melko laimeana on ilmeistä että teollisuuden työvoima vielä, ainakin lähiaikoina vähenee, ellei ryhdytä varsin voimakkaisiin toimenpiteisiin kotimaisen toiminnan ja ennen kaikkea rakennustoiminnan vilkastuttamiseksi, jonka vaikutukset heijastuisivat sekä niihin teollisuuksiin, jotka välittömästi tai välittömämmin tuottavat rakennusaineita että kulutustavarateollisuuksiin. Ko-

konaisuutena ottaen teollisuuden työvoima vuonna 1968 joka tapauksessa vähenee. Ilman määrätietoista ja jatkuvia toimenpiteitä teollisuuden sekä kysynnän että investointien elvyttämiseksi ei teollisuuden työvoiman tarve pitemmälläkään tähtäimellä tule kasvamaan.

Rakennustoiminta

Rakennustoiminta oli kuluneena vuotena lamatilassa ja talonrakennustoiminnan osalta laskusuunnassa. Kansantulolaskelmien ennakkoarvioiden mukaan rakennustuotanto markkamääräisesti kasvoi 6,1 % ja oli nettokansantuotteesta 10,1 %, sen edellisenä vuonna ollessa 10,3 %. Talonrakennustoiminnan osuus oli kansantuotteesta 6,7 % sen ollessa edellisenä vuonna 6,9 %. Talonrakennustoiminnan markkamääräinen lisääntyminen oli 5,1 %, mutta kun rakennuskustannusindeksi kohoai edellisestä vuodesta 5,8 %, osoittavat nämäkin luvut talonrakennustoiminnan heikkenemistä. Eräiden toisten arvioiden mukaan olisi talonrakennustoiminta kertomusvuonna ollut n. 2 % edellisen vuoden rakennustoimintaa vähäisempää. Rakennustoiminnan laskusuunta näkyy sekä yritysten investointitoiminnan vähenemisessä että asuntorakennustoiminnan heikkenemisessä. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä valmistui asuntoja huomattavasti enemmän kuin edellisten vuosien vastaavana aikana. Tämä johtui siitä, että vuodenvaihteessa 1966/67 oli runsaasti keskeneräisiä rakennuksia sen vuoksi, että vuoden 1966 loppuun mennessä aloitetut rakennukset olivat viimeiset, jotka pääsivät veronhuojennuslain piiriin. Syksyä kohti edettäessä asuntorakennustoiminta heikkeni varsin nopeasti. Kun v. 1966 valmistui koko maassa 36 219 uutta asuinhuoneistoa, arvellaan luvun jääneen nyt alle 36 000. Asuntotuotantolaki edellytti v. 1967 rakennet-

tavaksi 43 000 asuntoa. Tämä heikkeneva suunta näkyy myös rakennusalan työllisyysluvuissa ja rakennusaineiden tuotannossa.

Kansantulolaskelmien mukaan oli rakennusalan työpanos 9,2 tuhatta työvuotta eli 4,5 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Talonrakennustoiminnan työpanos oli vastaavasti

6,9 tuhatta työvuotta eli 5 % *P*anempi kuin edellisenä vuonna. Rakennusalan työttömien määrä kohosi joulukuun puoliväliin mennessä lukuun 20 899 ja oli se tällöin runsaat 9 000 suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Helmikuussa oli luku vain n. 1 000 suurempi kuin edellisen vuoden vastaavana aikana.

Eräiden rakennustarvikkeiden tuotanto:

	19664	1967 ¹⁾	Muutos %
Sementti (milj. kg).....	1 557.1	1 513.8	— 3
Tiilet (milj. kg).....	146.5	143.5	— 2
Ikkunalasi (1 000 m ²).....	8 967	8 684	— 3
Betonirautaa ja -teräs (1 000 kg).....	133 927	120 088	—10
Keraamiset saniteettivalmisteet (1 000 kg)	8 661	8 271	— 5

*) Ennakkotieto.

Kaikkien rakennustarvikkeiden tuotannossa oli siis selvä laskusuunta. Vuoden kuluessa laskusuunta voimistui.

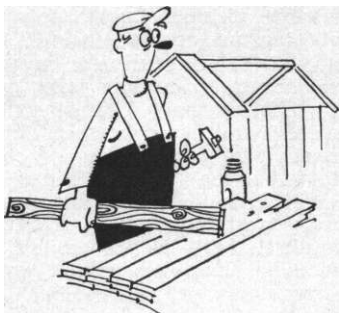
Rakennuslupia v. 1967 myönnettiin 27 770 miljoonalle m³:lle eli 24 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Asuntojen rakennuslupien kohdalla oli supistus vieläkin suurempi eli 30 %. Niitä myönnettiin nyt 11 200 milj. m³. Laskusuunta jatkui vielä kuluvankin vuoden tammi-kuun puolella.

Pääsyyinä asuntorakennustoiminnan lamaan ovat olleet rahoitusvaikeudet ja yleensä kireä rahapolitiikka, joka on kohdistettu ensisijaisesti asuntorakennustoimintaan. Valtion asuntolainojen osuutta kyllä lisättiin rahoituksessa. Valtion bud-

jettiin otettiin tähän tarkoitukseen 215 milj. mk, kun Arava edellisenä vuonna oli myöntänyt asuntolainoja 152 milj. mk. Näyttää siltä, että myös työttömyyden kasvu ja sen mukanaan tuoma elämän epävarmuus ja ostokyvyn heikkeneminen ovat vaikuttaneet asuntorakennustuotantoa heikentävästi.

Vuoden 1967 alusta otettiin käytäntöön uusi rakennuskustannusindeksi. Indeksien peruslukuna 100 on vuosi 1964. Indeksien kustannusjakautuma perustuu Helsingissä rakennetun 4-kerroksisen asuintalon kirjanpitoon, jota on jonkin verran tarkistettu eräissä toisissa rakennuksissa saaduilla kokemuksilla. Indeksien kehitys on vuosina 1966 ja 1967 ollut seuraava:

Kustannuserä ja sen suhteellinen osuus kokonaisindeksistä		1966	1967	Muutos 67/66 %
Kokonaiskustannukset	(1 000)	107.9	114.2	+ 5.8
Rakennusteknilliset työt	(760)	107.4	113.5	+ 5.7
— niistä työpalkat	(251)	112.2	121.3	+ 8.1
tarvikkeet	(319)	103.7	106.7	+ 2.8
erikoistyöt	(152)	107.7	115.0	+ 6.8
rakennustyömaan yleiskustannukset	(38)	106.3	112.3	+ 5.6
LVI-teknilliset työt	(130)	109.2	117.4	+ 7.5
Sähköteknilliset työt	(50)	106.7	110.8	+ 3.8
Muut kustannukset	(60)	111.6	118.6	+ 6.3

Kustannusten ryhmittely on uudessa indeksissä siis viety pitemmälle kuin vanhassa. Myös vanhaa rakennuskustannusindeksiä (1951 = 100) julkaistaan edelleen. Se nousi viime vuonna vuodesta 1966 keskimäärin 6.1 %.

Liikenne

Hidas kasvu tavaratuotannon eri aloilla ei voinut olla vaikuttamatta myöskään liikenteen määrän kasvuun. Tuotannon määrä liikenteessä kasvoi 2 % eli jokseenkin saman verran kuin koko kansantaloudessa keskimäärin. Kansantulolaskelmien mukaan oli liikenteen bruttokansantuotteen arvo 1 980 milj. mk ja sen osuus bruttokansantuotteesta 6.5 %. Talonrakennustoiminnan lama sekä hakkuiden väheneminen vuoden loppupuolella vaikeuttivat erityisesti tilannetta kuorma-autoliikenteen osalta. Ulkomaankaupan kasvun hidastuminen vaikutti vuorostaan merenkulkuun ja rautatieliikenteeseen. Liikenteen työpanos supistui 1 %. Vuoden lopussa oli työnvälitystoimistoissa lähes 3 000 liikenteen eri alojen työntöntä työnhakijaa. Työvoiman määrä, joka 1966 oli ollut 145 000 työntekijää, oli viime vuonna keskimäärin 142 000 työntekijää.

Myös ulkomaisen matkustajaliikenteen määrän kasvu hidastui. Matkustajien lukumäärä kasvoi 1.5

%. Maahan saapui ja maasta lähti suomalaiset mukaan lukien kaikkiaan 2.3 milj. henkeä, joista puolet matkusti maitse, 40 % laivalla ja 10% lentoteitse.

Rautatieliikenteen kehitys hidastui edellisestä vuodesta. Kaupallisessa liikenteessä kuljetettu tavaramäärä kasvoi 4 %. Sen sijaan kuljetukset olivat keskimäärin lyhyempiä kuin vuonna 1966. Kuljetettu tonnimäärä oli n. 21.5 milj. tonnia. Myös matkustajamäärä supistui edellisestä vuodesta n. 3 %. — Rautateiden talous päättyi arvioitua suurempaan alijäämään, joka oli 10 milj. mk suurempi kuin vuonna 1966. Alijäämä oli 107 milj. mk.

Kertomusvuoden lopussa oli maamme kauppalaivastossa 525 alusta, joiden yhteenlaskettu bruttovetoisuus oli 1.098 milj. bruttonnia. Alusten lukumäärä väheni vuoden kuluessa 16 aluksella. Sen sijaan tonnimäärä kasvoi 90 000 tonnilla. Moottorialusten osuus tonnimäärästä oli jo lähes 85 %. — Maamme saapui kaikkiaan 15 035 alusta, joista suomalaisia 7 054. Maahan tuodun tavarantoiminnan määrä supistui 6 % ja oli n. 13.9 milj. tonnia. Sen sijaan tuodusta tavara-

määrästä kuljetettiin entistä suurempi osa eli lähes 60 % suomalaisilla aluksilla. Maasta viedystä tavaramäärästä, joka oli 9.9 milj. tonnia, kuljetettiin lähes 46 % kotimaisilla aluksilla. Maasta viety tavaramäärä väheni 3 %. Kuten yleensä matalasuhdanneaikoina, pyrittiin siten entistä suurempi osa tuonti- ja vientitavaroista kuljettamaan kotimaisilla aluksilla.

Vuoden 1967 lopussa oli rekisteröityjen henkilöautojen lukumäärä

537 000. Näin ollen maassa oli yksi henkilöauto yhdeksää asukasta kohti. Henkilöautoista oli 10.000 ammattimaaisessa liikenteessä. Kuorma-autojen lukumäärä oli 45 000, joista puolet oli ammattimaaisessa liikenteessä. Linja-autojen lukumäärä oli lähes 7 500. Koko rekisteröity autokanta oli lähes 650 000. Autokannan kasvun hidastui selvästi edellisestä vuodesta, jääden 6 %:iin. Tämä johtui nimenomaan henkilöautojen tuonnin supistumisesta. Uusia autoja merkittiin moottoriajoneuvorekisteriin 10 000 vähemmän kuin vuonna 1966.

Kotimaiset lentoyhtiöt kuljettivat säännöllisessä liikenteessään lähes 900 000 matkustajaa, mikä oli 16 % enemmän kuin vuonna 1966. Matkustajakilometreissä laskien liikenne kasvoi 11 %. Sen sijaan rahdiliikenne supistui edellisestä vuodesta.

Kotimaankauppa

Vähittäiskaupan myynnin arvo kasvoi vuonna 1967 yli 8 %. Kun hintataso nousi runsaat 5 %, jäi myynnin määrän kasvuksi 3 %. Tukkukaupan myynnin arvo kasvoi 10 %. Kun vastaavasti tukkuhinnat nousivat keskimäärin yli 3 %, jäi tukkumyynnin määrän kasvuksi 6 %. Myös kaupan työllisyys aleni n. 1 %:n. Tämä johtui siitä, että tukkukauppa on rationalisoinut voimakkaasti viime vuosina. Sen sijaan vähittäiskauppa kykeni edelleen lisäämään työvoimaansa.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi vähittäiskaupan eri alojen myynnin arvon kehitys vuosina 1966 ja 1967:

Kauppan kehitykselle oli leimaa" antavana yleensä kulutuksen kasvun hidastuminen edellisestä vuodesta, mikä oli seurausta harjoitetusta talouspolitiikasta, jolla pyrittiin hillitsemään kulutuskysynnän kasvua. Kulutuksen kasvun hidastuminen edellisen vuoden 4 %:n tasolta vajaan 3 %:iin lieene johduttanut kuitenkin pääasiassa kasva" neesta työttömyydestä. Yksityisen kulutuksen arvo kasvoi vuonna 1967 noin 9 %. Kun sen sijaan kotitalouksien käytettävissä oleva tulo kasvoi vain 8 %, merkitsi tämä sitä, että osa kulutuksesta rahoitettiin käyttämällä yhä suurempi osa tuloista kulutukseen tai turvaantumalla aikaisempiin säästöihin. Kansantulolaskelmien mukaan oli kotitalouksien kulutusmenojen osuus käytettävissä olevasta tulosta kertomusvuonna 91.1 %, kun se vuonna 1966 oli 89.8 %. Näinollen kotitalouksien säästäminen aleni huomattavasti. Toinen kaupalle leimaa antava piirre kertomusvuonna oli devalvaatio, joka loka—marraskuussa sai aikaan suoranaisten ostoryntäyk" sen. Myynnin määrän kasvu oli lokakuussa peräti 35 %. Tämä kaupan kehitys viime vuonna osoittaa sen, että sellaiset kuluttajaryhmät, joilla on omaisuutta, säästöjä ja luottomahdollisuuksia, eivät joudu kireän talouspolitiikan vallitessa vähentämään kulutustaan, vaan seurausena on ensimmäisessä vaiheessa pääomamuociostuksen ja investointien kasvun hidastuminen. Vasta investointien supistuminen ja kasvava työttömyys johtavat toises-

	Muutos %	
	1966	1967
Tavaratalot	+ 9	+ 3
Sekatavarakaupat	+ 4	+ 6
Ravintoaine- ja tupakkakaupat	+ 7	+ 10
Alkoholiliikkeen myymälät	+ 12	+ 11
Tekstiili-, vaatetus- ja nahkatavarakaupat	+ 9	+ 7
Rauta-, sähkö- ja urheiluvälinekaupat	+ 5	+ 7
Apteekit	+ 11	+ 14
Muut toimialat	+ 9	+ 9
Koko vähittäiskauppa	+ 7	+ 8

sa vaiheessa vähitellen myös kulu-
tuksen kasvun hidastumiseen, mut-
ta tämä kulutuksen väheneminen
kohdistuu nimenomaan pienitulo-
simpiin tulonsaajaryhmiin.

Parin viime vuoden aikana kau-
palle on ollut leimaa antavana piir-
teenä myös määrättyihin kestokulu-
tustavaroihin kohdistuneen kysyn-
nän kasvun hidastuminen. Toisaal-
ta tämä on johtunut siitä, että esim.
autojen tuontia on pyritty rajoitta-
maan sekä veropoliittisin toimenpi-
tein että tuontikiintiöinnillä. Auto-
kauppa supistui edelleen kertomus-
vuonna, kuten vuonna 1966. Myös
televisioiden myynti väheni. Uusia
televisiolupia lunastettiin 77 000 kpl,
mikä oli noin 15 000 lupaa vähem-
män kuin vuonna 1966. Kaikkiaan
oli televisiolupia vuoden vaihteessa
900 000 kpl.

Ulkomaankauppa

Harjoitetusta kireästä raha- ja
finanssipolitiikasta ja lokakuun
alussa suoritetusta devalvaatiosta
huolimatta muodostui kauppataseen
alijäämä ennustettua suuremmaksi.
Tavaroiden tuonnin ja viennin ero-
tus 564 milj. mk oli kuitenkin edel-

lisen vuoden ennätysellistä alijää-
mää 143 milj. mk pienempi. Kaup-
pataseen alijäämää oli myös omiaan
lisäämään tuontihintojen epäedulli-
nen kehitys suhteessa vientihintoi-
hin. Ulkomaankaupan vaihtosuhte
— vienti- ja tuontihintojen suhde —
heikkeni edellisestä vuodesta yli
4 %.

Viennin arvo kasvoi kertomus-
vuonna 413 milj. mk eli 9 %. Myös
viennin määrää kasvoi tyydyttävästi,
hidastuen kuitenkin edellisvuodesta
parilla prosenttiyksiköllä. Viennin
määrän kasvu oli 5 %, joten vien-
tihinnot, jotka devalvaatioon saak-
ka olivat edellisen vuoden tasolla,
nousivat siten koko vuonna keski-
määrin lähes 4 %.

Tuonnin arvo kasvoi lokakuuhun
mennessä vain noin yhden prosen-
tin edellisen vuoden vastaavasta
ajankohdasta. Devalvaatio merkitsi
kuitenkin sitä, että tuonnin arvo
koko vuonna kasvoi 271 milj. mk
eli 5 %. Tuonnin määrä sen sijaan
supistui 2 %, kun kasvu vuonna
1966 oli ollut vielä 5 %. Näin ollen
tuontihintojen nousu oli keskimää-
rin runsaat 7 %.

Viennin ja tuonnin jakautuminen
tavararyhmittäin käy ilmi seuraa-
vasta asetelmasta:

Ulkomaankaupan rakenne vuosina 1966 Ja 1967, milj. mk

	1966	1967	Osuus % 1967	Muutos % 66/65	Muutos % 67/66
Vienti					
Maataloustuotteet	264	261	5	+ 5	— 1
Metsätaloustuotteet	59	54	1	— 2	— 8
Puuteollisuustuotteet	863	866	16	— 6	+ 0
Paperiteollisuustuotteet	2 297	2 385	46	+ 6	+4
Metalliteollisuustuotteet	877	1 080	21	+10	+23
Muut tavarat	457	584	11	+24	+28
Koko vienti	4 817	5 230	100	+ 5	+9
Tuonti					
Raaka-aineet yms.	2 450	2 546	44	+ 4	+4
Poltto- ja voiteluaineet	590	668	12	+15	+13
Investointitavarat	1 198	1 245	21	+ 1	+4
Henkilöautot	251	218	4	—23	—13
Muut kulutustavarat	1 036	1 117	19	+18	+8
Koko tuonti	5 524	5 795	100	+ 5	+5

Heikon markkinatilanteen vuoksi puu- ja paperiteollisuuden osuus koko viennistä väheni kertomusvuonna 62 prosenttiin, kun se edellisessä vuonna oli vielä ollut 65 %. Samansuuntainen kehitys tulee todennäköisesti lähivuosina edelleen jatkumaan. Sen sijaan metalliteollisuustuotteiden ja ns. uusviennin kasvu oli varsin voimakas, mikä on merkinnyt myös viennin monipuolistumista.

Hidas taloudellinen kasvu ja investointien supistuminen johtivat investointitavaroiden tuonnin määrän vähenemiseen, vaikka tuonnin

arvo näiden hyödykkeiden osalta hieman kasvoikin. Henkilöautojen tuonti supistui edelleen kuten edellisnäkin vuonna. Maahan tuotiin vuonna 1967 kaikkiaan 66 000 henkilöautoa, kun tuonti huippuvuonna 1965 oli 104 000 autoa. Sen sijaan muiden kulutustavaroiden tuonti ei osoittanut supistumisen merkkejä harjoitetusta kulutuskysyntää hillitsevästä talouspolitiikasta huolimatta.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi ulkomaankaupan jakautuminen eri kaupparyhmittymien ja tärkeimpien kauppakumppaniemme kesken:

Ulkomaankaupan alueellinen jakautuminen vuonna 1967

	Vienti			Tuonti			Kauppataase milj. mk
	milj. mk	% koko viennistä	Muutos % 67/66	milj. mk	% koko tuonnista	Muutos % 67/66	
EFTA	2 016	38	+ 15	2 351	40	+ 6	—335
siitä Englanti ...	1 091	21	+ 10	880	15	— 1	+ 211
Ruotsi	508	10	+ 20	892	15	+ 14	—384
EEC	1 231	24	— 7	1 605	28	+ 1	—374
siitä Länsi-Saksa	450	9	—16	939	16	— 0	—489
Ranska	221	4	+ 1	215	4	— 9	+ 6
Itäryhmä	1 109	21	+ 23	1 180	20	+ 8	— 71
siitä Neuvostol.	896	17	+ 31	931	16	+ 9	— 35
Muut maat	874	17	+ 3	659	12	+ 21	+ 215
siitä USA	303	6	— 2	227	4	—10	+ 76
Kaikki yhteensä	5 230	100	+ 9	5 795	100	+ 5	—565

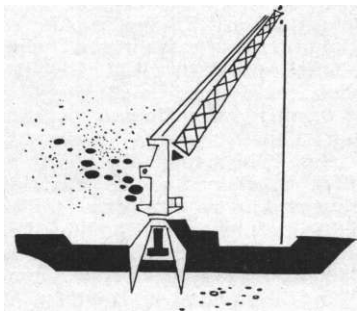
Matkailutaseen alijäämä oli 89 milj. mk, mikä oli 7 milj. mk pienempi kuin edellisessä vuonna. Rahittym. tulojen kasvusta johtuen palvelusten taseen ylijäämä kohosi ennakoarvion mukaan 300 miljoonaa markkaan. Ulkomaisen velan korkomenojen kasvusta johtuen vaihtotaseen ylijäämä ei kuitenkaan supistunut kauppataaseen alijäämän pienemistä vastaavasti. Vaihtotaseen alijäämä 530 milj. mk, joka osoittaa maamme nettovelkaantumista ulkomaille vuonna 1967, oli 100 milj. mk pienempi kuin vuonna 1966.

Vuoden 1967 lopussa valuuttavaranto oli 330 milj. mk eli vain 23

milj. mk vuoden 1966 lopun pohjanoteerausta suurempi, huolimatta sekä devalvaatiosta että vuoden aikana nostetuista runsaista ulkomaisista luotoista.

Maksutaseen tasapainottamiseksi otettiin Kansainväliseltä Valuuttarahastolta maaliskuussa 300 miljoonan markan valuuttaluotto. Valuuttavarannon jatkuvaa supistumista ei kuitenkaan saatu kireällä raha- ja finansipolitiikalla estetyksi. Valuuttavaranto vastasi jatkuvasti vain 2—3 viikon tuontia ja sen väheneminen kiristi puolestaan automaattisesti rahamarkkinoita. Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksesta eduskunnan pankkivaltuusmiehet

esittivät lokakuun 11 p:nä 1967 markan kullassa ilmaistavan kansainvälisen perusarvon alentamista 23,8 prosentilla, joka merkitsi valuttakurssien korottamista 31,25 %. Kansainvälisen Valuuttarahaston annettua suostumuksensa valtioneuvosto teki samana päivänä devalvaatiota koskevan päätöksensä. Samanaikaisesti saatettiin voimaan hintasulku. Devalvaatiosta aiheutuvan vientitulojen kasvun supistamiseksi ja kotimaisen kustannustason nousun estämiseksi annettiin lisäksi vientimaksulaki, joka on voimassa vuoden 1969 loppuun. Vientimaksun suuruus oli aluksi 14 % tavarantoientihinnasta ja valtioneuvostolla on oikeus alentaa sitä asteittain. Kun myös Englannin punta devalvoitiin marraskuun loppupuolella, alennettiin vientimaksuja ensimmäisen kerran joulukuussa ja seuraavaksi kerran kuluvan vuoden helmikuussa 12 prosentin suuruisiksi.

Suomi osallistui Kennedy-kierroksen nimellä käytyihin tullialennusneuvotteluihin, joissa päästiin sopimukseen toukokuussa. Sopimus merkitsi keskimäärin 35 prosentin tullien alennusta teollisuustuotteiden osalta ja koskee neljäviidettä osaa koko maailman kaupasta. Suomen kohdalta tehtyä ratkaisua voidaan pitää myönteisenä, koska se turvaa puunjalostus teollisuuden tuotteiden viennin mm. EEC-maihin. Devalvaation yhteydessä päätettiin poistaa viimeiset tullit 31. 12.

1967 Finefita-sopimuksen ns. hidastuslistaan kuuluvien tuotteiden osalta, vaikka nämä tullit olisi ollut poistettava kokonaan vasta vuoden 1969 loppuun mennessä. Tätä perusteltiin hinta- ja kustannustason nousua estävillä vaikutuksilla. Seurauksena kuitenkin on myös samalla eräiden kulutustavateollisuuden alojen vaikeuksien lisääntyminen.

Rahamarkkinat

Rahamarkkinain kiristymiseen vaikutti Suomen Pankin harjoittaman rahapolitiikan ja valuuttavarannon kehityksen ohella kertomusvuonna myös talletusten kasvun hidastuminen. Devalvaatio ei ehtinyt vaikuttaa rahamarkkinoita keventävästi. Päinvastoin, kun ennen devalvaatiota harjoitettiin kireää rahapolitiikka devalvaation välttämiseksi, jatkui se devalvaation jälkeen sen jälkihoitona. Suomen Pankki oli jo vuoden 1966 syksyllä asettanut rahalaitoksille tavoitteet rediskontausten osalta ja tämä tavoitekausi päättyi kertomusvuoden kesäkuussa. Sen jälkeen ei yleistä määräaikaista maksuvalmiusohjelmaa enää keskuspankin toimesta asetettu, mutta rahalaitosten edellytettiin vastaisuudessaakin pysyvän rediskontauskiintiöidensä rajoissa, jolloin ne myös välttyisivät maksamasta sakkokorkoa. Rahoitusmarkkinoiden kiristyminen oli omiaan vaikuttamaan erityisesti talonnrakennustoimintaan, jonka tuotanto kertomusvuoden puolenvälin jälkeen osaksi tästä syystä kääntyi selvään laskuun. Sen lisäksi, että rahamarkkinoiden kireydestä johtuen liiketoiminta joutui kärsimään sekä käyttö- että investointipääomien puutteesta, vaikeutti tilannetta myös korkokannan nousu, joka johtui siitä, että talleksille maksettavien indeksihyvitysten rahoittamiseksi pankit keräsivät antolainauksen yhteydessä lainoista, vekseli- ja shekkilutoista lisäkorkoa, Indeksiin sidotuista lai-

noista perittiin lisäkorkoa, joka oli puolet elinkustannusindeksin prosenttista noususta. Vekseli- ja shekkiluotoista perittiin lisäkorkoa, joka vaihteli 1 ja 2 %:n välillä. Kun devalvaation seurauksena indeksitalletukset voimakkaasti vuoden loppupuolella kasvoivat, antoi Suomen Pankki luvan indeksilisän korottamiseen. Tämä on merkinnyt luotonkäyttäjille ja talouselämälle yleensä kasvavaa rasitusta varsinkin niissä tapauksissa, joissa vieraan pääoman osuus on suuri. Näin on asia mm. metallien perusteellisuudessa, paperiteollisuudessa ja sähkö-, kaasu- ja vesijohtolaitoksissa, joissa korkojen osuus tulostaseen kuluista vaihtelee 10—30 %:n välillä. Suomen Pankin mahdollisuudet harjoittaa valikointia, työllisyyttä ja taloudellista kasvua tukevaa rahapolitiikkaa parantivat kertomusvuonna, kun huh-tikuussa tiukennettiin kulutus- ym. tuonnin maksamista ennen tullausta koskevia määräyksiä. Kun näitä määräyksiä jälleen kuluvan vuoden alussa lievennettiin, merkitsi tämä vastaavasti keskuspankin mahdollisuuksien vähenemistä.

Talletukset varsinaisissa rahalaitoksissa olivat vuoden lopussa 11 544 milj. mk eli 10,6 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Talletusten kasvu hidastui selvästi. Tämä johtui sekä vuoden alussa tapahtuneista verojen korotuksista, joilla pyrittiin hillitsemään kulutuksen kasvua, että säästämismahdollisuuksien heikentymisestä erityisesti maaseudulla sekä metsätöiden vähäisyyden että kasvaneen työttömyyden vuoksi. Myös talletusten rakenne muuttui varsinkin devalvaation jälkeen varsin ratkaisevasti. Indeksiehtoisia talletuksia oli vuoden lopussa 4 001 milj. mk. Niiden osuus kaikista talletuksista oli lähes 35 %, kun se vuotta aikaisemmin oli ollut vain 21 %. Indeksitalletusten 1 784 milj. mk:n vuosikasvusta syntyi yli 53 % devalvaation jälkeisenä aikana. Ne tehtiin suureksi osaksi siirtoina muilta talletustilteiltä, sillä korkea-

korkoiset ja muut varsinaiset talletukset supistuivat yli 8 % eli 680 milj. mk. Ainoastaan liikepankit liäsivät talletustensa kasvua markkamääräisesti edellisestä vuodesta. Säästöpankeissa ja osuuskassoissa kasvu jäi edellisvuotta pienemmäksi ja Postisäästöpankissa markkamääräisesti saman suuruiseksi kuin vuonna 1966.

Varsinaisten rahalaitosten luotonannon kasvu jäi huomattavasti talletusten kasvua pienemmäksi. Antolainauksen kasvu oli vain 8 %. Tämä johtui siitä, että rahalaitokset joutuivat sitomaan osan varoistaan kassavarantotalletuksina Suomen Pankkiin, joten niiden luotonantomahdollisuudet eivät voineet kasvaa samassa suhteessa kuin ottolainaus, vaikka pankkien kassavarantovelvollisuutta alennettiin kesäkuussa 3 %:sta 2 %:iin ottolainauksesta. Kassavarantosopimuksen mukaisia erityistalletuksia oli vuoden päättyessä 162 milj. mk. Näitä erityistalletuksia kerättiin sen vuoksi, että valtiontalouden kassakriisin helpottamiseksi keskuspankki edellisen vuoden joulukuussa myönsi valtiolle 300 milj. mk:n lainan. Rahalaitosten kanssa tehdyn sopimuksen puitteissa oli sama rahamäärä vedettävä takaisin Suomen Pankkiin. Keskuspankin rajoituksista johtuen pankit joutuivat käyttämään koko rediskonttauskiintiönsä. Rediskonttausten vuosikeskiarvo oli Suomen Pankin tilailmoituksen mukaan nelisen prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Sen sijaan vuoden lopussa ne olivat kuitenkin "vain" 867 milj. mk eli noin 7 % pienemmät kuin vuoden alussa.

Valtiontalous

Varsinaisen tulo- ja menoarvion sekä neljän lisäbudjetin kanssa valtion tulot vuonna 1967 nousivat 8 039 miljoonaan markkaan ja menot 8 241 miljoonaan markkaan. Valtion kassatalous oli kuitenkin vuo-

den lopussa tasapainossa ja valtion-
talouden asema siten parempi kuin
parina edellisenä vuonna. Tämä
johtui siitä, että kertomusvuonna
korotettiin liikevaihtoveroa, leima-
veroa ja yhtiöiden tuloveroa, jyr-
kennettiin luonnollisten henkilöiden
tuloveroasteikon progressiota sekä
alettiin perä erillistä vakuutusve-
roa. Valtion kassataloudesta tehty-
jen ennakkolaskelmien mukaan
kertyi valtiolle viime vuonna tuloja
ilman lainanottoa 7 091 milj. mk eli
9 % enemmän kuin vuonna 1966.
Yleensä kaikkien verojen ja mak-
sujen tuotto kasvoi varsin voimak-
kaasti, sen sijaan tullit ja tuonti-
maksut supistuivat 6 %, mikä oli
seurausta EFA-sopimuksen mukai-
sista tullien alennuksista. Kokonai-
suudessaan valtion menojen kasvu
oli hitaampaa kuin tulojen kasvu.
Menot ilman lainanottoa ja muita
finanssisijoituksia olivat 6 816 milj.
mk eli 8 % suuremmat kuin vuon-
na 1966. Menojen kasvu jäi siten
tulojen kasvua yhtä prosenttiyksik-
köä pienemmäksi.

Valtion velka, jota devalvaatio
korotti 416 milj. mk, oli joulukuun
lopussa 4 431 milj. mk, mikä vastasi
948 markkaa asukasta kohti. Ulkomainen velka lisäntyi deval-
vaation vaikutusta lukuunottamatta
noin 65 milj. mk. Kotimainen velka
sen sijaan supistui muutamalla mil-
joonalla markalla. Lyhytaikaisen
velan määrää jouduttiin kuitenkin
joulukuussa huomattavasti lisää-
mään. Sen määrä oli vuoden lopus-
sa 571 milj. mk.

Lokakuussa suoritettua devalvaat-
tion yhteydessä annettiin erityinen
vientimaksulaki. Tämän lain mu-
kaan vientimaksuina kertyvät va-
rat, joiden määräksi on vuonna 1968
arvioitu 600 milj. mk ja vuonna
1969 100 milj. mk, talletetaan eri-
tyiselle valtion tilille Suomen Pank-
kiin. Varoista käytetään yksi kol-
mannes sijoituksiin muihin kuin
pääasiassa voimatuotantoa harjoit-
taviin valtioenemmistöisiin yhtiöi-
hin sekä valtionrautateiden ja pos-
ti- ja lennätinlaitoksen sijoitusme-

noihin. Kolmasosa käytetään valtio-
enemmistöisten osakeyhtiöiden voi-
matuotannon kehittämiseen ja var-
muusvarastojen rakentamiseen. Lop-
puosa varoista käytetään vientituot-
toa tai pienten ja keskisuurten teol-
lisuuslaitosten investointiluo-
tuotantoa myöntävien erityisluottolaitosten
luotonantomahdollisuuksien lisää-
miseen, pienteollisuuslainojen tai
muiden teollisuustuotantoa edistä-
vien lainojen myöntämiseen sekä
tehostetun metsänparannusohjelman
toteuttamiseen. Valtion tulo- ja me-
noarvioon otetaan vuosina 1968 ja
1969 määrärahat edellä mainittuja
tarkoituksia varten.

Työllisyys

Työikäisen väestön määrä kasvoi
viime vuonna 45 000 henkeä, mikä
oli 2 000 henkeä vähemmän kuin
edellisenä vuonna. Työllisyystilan-
teen kiristyminen näkyi myös työ-
voiman tarjonnassa, sillä työikäisen
väestön määrän kasvusta huolimatta
koko työvoiman määrä supistui
edellisestä vuodesta. Osa työvoimas-
ta vetäytyi työttilaisuuksien puut-
tuessa kokonaan pois työmarkkinoil-

ta. Kansainvälisten suhdanteiden heikkeneminen ja sen vaikutus myös Ruotsin työmarkkinoilla, merkitsi Ruotsiin suuntautuneen muuttoliikkeen vähenemistä aikaisemmista vuosista. Sen sijaan muuttoliike Euroopan ulkopuolisiin maihin voimistui. Maastamuutolla ei kuitenkaan viime vuonna ollut sitä työvoiman tarjontaa tasoitettavaa merkitystä, joka sillä aikaisempina vuosina on ollut.

Kun jalostuselinkeinojen — teollisuuden ja rakennustoiminnan — tuotannon kasvu selvästi hidastui edellisestä vuodesta, eivät ne kyenneet työllistämään lisää työvoimaa, eivätkä siten vastaanottamaan maaja metsätaloudesta purkautunutta työvoimaa. Maa- ja metsätalouden työllisten määrässä tapahtunut huomattavan suuri supistuminen aiheutui suureksi osaksi maatalouden naistyövoiman määrän supistumisesta sekä metsätalouden voimakkaasta rationalisoinnista ja saman-

aikaisesta hakkuiden vähenemisestä. Työvoiman kysynnän kasvun hidastuminen jalostus- ja palveluelinkeinoissa sekä samanaikainen työvoiman kysynnän jyrkkä lasku metsätaloudessa ja vuoden lopulla erityisesti talonrakennustoiminnassa merkitsi työttömyyden jyrkkää nousua. Tasapainottomuutta työmarkkinoilla on kärjistänyt myös juuri tapahtumassa oleva suurten ikäluokkien siirtyminen niihin ikäryhmiin, joissa työhönsallistumisaste on korkeimmillaan. Työvoiman tarjonnan vähentyminen on johtunut suureksi osaksi siitä, että erityisesti naistyövoimaa on ilmeisesti joutunut siirtymään melkoisesti työvoiman ulkopuolelle.

Seuraavasta asetelmasta näkyy työikäisen väestön ja koko työvoiman määrä sekä työllisen työvoiman määrät elinkemoittain keskimäärin v. 1967 ja tapahtuneet muutokset vuodesta 1966:

	Keskim. v. 1967 Muutos vuodesta 1966		
	1 000 henkilöä		%
Työikäinen väestö	3 429	+45	+ 1.3
Koko työvoima	2 209	— 6	— 0.3
Työllinen työvoima	2 146	—34	— 1.6
Maatalous	491	—34	— 6.7
Metsätalous	82	—16	—16.3
Teollisuus	537	+ 2	+ 0.4
Talonrakennus	124	— 4	— 3.1
Maa- ja vesirakennus	75	+ 3	+ 4.2
Kauppa	309	+ 5	+ 1.6
Liikenne	142	— 3	— 2.1
Palvelukset	386	+13	+ 3.5
Työtön työvoima	63	+28	
Työttömyysaste %	2.8		

Vuoden 1967 keskimääräisiä lukuja tarkastellen voidaan todeta työllisten määrän pysyneen suunnilleen muuttumattomana teollisuudessa ja hiukan nousseen kaupan sekä varsinaisten palvelusten piirissä. Suhteellisesti suurin vähenys tapahtui metsätaloudessa, mikä on pahiten heikentänyt työllisyys-tilannetta rakennetyöttömyydestä

kärsivillä alueilla Itä- ja Pohjois-suomessa.

Työttömyys, joka alkoi kasvaa jo vuoden 1966 puolenvälin paikkeilla, lisääntyi erityisen voimakkaasti viime vuoden syyspuolella ja paheni kaiken alkaa kohti vuoden loppua niin, että vuoden viimeisellä neljänneksellä oli työttömänä jatkuvan työvoimatutkimuksen mukaan

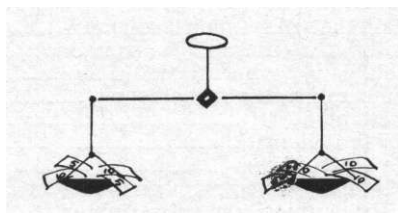
keskimäärin 85 000 henkilöä eli 3.9 % työvoimasta. Joulukuussa oli työttömiä saman tutkimuksen mukaan jo 98 000 henkilöä eli 4.5 % työvoimasta. Työllisyystilanne on kuluvana talvena ollut siten pahin sodan jälkeen.

Työttömyyden voimakkaaseen lisääntymiseen ovat vaikuttaneet sekä rakenteelliset että suhdanne- ja kausiluontoiset syyt. Parina viime vuotena on rakennetyöttömyys tullut entistä selvemmin esille Pohjois- ja Itä-Suomen alityöllisyysalueilla, koska työvoiman kysyntä metsätoissa on töiden koneellistumisen takia jyrkästi vähentynyt. Samoin tilannetta on pahentanut vielä hakkuiden supistuminen. Myös teollisuudessa on viime aikoina esiintynyt rakenteellista työttömyyttä, joka on johtunut tullien poistamisen seurauksena kiristyneestä kilpailusta kotimarkkinoillamme. Tämä on vuorostaan johtanut voimakkaaseen rationalisointiin. Näiden syiden lisäksi on työllisyystilannetta pahentanut erityisesti talonrakennustoiminta, jossa kireä rahatilanne on tuntunut suorastaan lamauttavana.

Työnvälitystilastojen mukaan oli työttömiä työnhakijoita joulukuussa 70 000 (42 000 vuonna 1966). Sen sijaan avoimia työpaikkoja oli tarjolla vastaavana ajankohtana vain hieman yli 3 000, joten yhtä työpaikkaa kohti oli yli 20 työtöntä työnhakijaa. Työttömistä oli työttömyyskassojen jäseniä 37 000 ja

työvoimatoimikuntien kortistoissa 17 000, joista 15 000 sai työttömyyskorvausta.

Näkyvissä olleen työllisyystilanteen vaikeutumisen vuoksi oli SAK jo vuoden 1966 elokuussa kiirehtinyt julkista valtaa tehostamaan työllisyystoimenpiteitään. Kertomusvuoden helmikuussa SAK:n taholta jätettiin valtiovallalle laaja muistio, jossa kiinnitettiin erityistä huomiota sekä ulkomaankauppaan että työvoimapolitiikkaan. Kun odotettavissa näytti olevan varsin laaja kesätyöttömyys, joutui SAK jälleen toukokuussa kääntymään valtiovallan puoleen. Taloudellisen tilanteen vaikeutuminen edelleen kertomusvuoden loppupuolella johti laajan talouspolitiikan päälinjoja koskevan mietinnön jättämiseen hallitukselle 10. 1. 1968. Kun helmikuun ja toukokuun asiakirjat on painettu muualla tässä kertomuksessa, riittää tässä yhteydessä viittaus niihin työllisyyspolitiikan osalta.

Palkat ja hinnat

Suomen Työnantajain Keskusliiton keräämien ja Tilastollisen Päätoimisten julkaisemien tietojen mukaan olivat teollisuuden miespuolisten työntekijäin keskituntiansiot ilman erillisiä arkipyhäkorvauksia vuoden 1967 viimeisellä neljänneksellä 4,26 mk eli 7.0 % korkeammat kuin vuotta aikaisemmin. Naisten keskituntiansiot olivat vastaavana ajankohtana 2,96 mk eli 7.6 % korkeammat kuin edellisen vuoden viimeisellä neljänneksellä. Keskituntiansioiden kehitys teollisuudessa viimeisten kolmen vuoden aikana käy ilmi seuraavasta asetelmasta:

Saman aineiston perusteella olivat vuoden 1967 IV neljänneksellä seutukeskituntiansiot teollisuusaloittain seuraavat:

Keskituntiansio kaikkine lisineen koko maassa, mk

26

Keskituntiansio kaikkine lisineen koko maassa, mk

<i>Teollisuusalalla</i>	<i>Miehet</i>	<i>Naiset</i>
Saha-, vaneri-, puutalo- ja laatikkoteollisuus ¹⁾	3,95	2,90
Sahat ²⁾	4,18	2,90
Vaneritehtaat ²⁾	3,77	2,95
Puutalo- ja laatikkotehtaat ²⁾	3,76	2,78
Puulaiva- ja veneveistämöt.....	4,56	—
Puusepäntehtaat.....	3,79	2,91
Kauppamyyllyt, keksi-, kovaleipä- ja makaronitehtaat ...	4,03	3,14
Sokeri- ja makeistehtaat.....	4,62	3,38
Panimo- ja virvoitusjuomatehtaat.....	4,09	3,17
Tupakkatehtaat.....	4,25	3,17
Voimalaitokset ja sähkönjakeluyhtiöt.....	4,04	2,82

¹⁾ erillisine apuosastoineen.

²⁾ ilman erillisiä apuosastoja.

Sopimusratkaisut merkitsivät palkkojen korotusta 6.1 %. Näin ollen sopimuspalkkojen nousun ja keskituntiansioiden nousun välinen ero eli ns. "liukuminen" olisi viime vuonna ollut vajaan 1 %, joka olisi ollut huomattavasti pienempi kuin edellisenä vuonna, jolloin "liukuminen" oli lähes 3 %. Tämä merkitsisi sitä, että työllisyystilanteen voimakas heikkeneminen olisi vaikuttanut varsin selvästi keskituntiansioiden muodostumiseen. Vuoden 1967 palkkojen "liukuminen" voitaneen siten kokonaisuudessaan selittää tilastollisista tekijöistä mm. työvoiman rakenteessa tapahtuneita muutoksista johtuvaksi.

STK ja SAK solmivat marraskuussa työntekijöiden ansiotilastoa koskevan yhteistyösopimuksen. Tämän sopimuksen mukaan STK luovuttaa toimialojaan koskevan neljännesvuosittaisen "Työntekijöiden palkat

STK:n jäsenistön piirissä"-nimisen tilastojulkaisun SAK:n ja sen jäsenliittojen käyttöön. SAK:n nimeämällä tilastoasiantuntijalla on myös oikeus tarkastaa tilastollisessa mielessä tilastoaineistoa ja tilaston laatimista. Tilastoyhteistyösopimuksen solmiminen merkitsee selvää edistysaskelta palkkatilastojen osalta. Voidaan odottaa, että sopimus antaa myös paremman mahdollisuuden selvittää palkkojen muodostukseen vaikuttavia tekijöitä ja mm. "liukumisen" sisältöä ja merkitystä.

Vuoden aikana elinkustannusindeksi kohosi joulukuun 1966 piste-luvusta 189 joulukuussa 1967 lukuun 203 eli 7.4 %. Vuonna 1966 vastaava prosenttiluku oli 5.0, vuonna 1965 3.4 ja vuonna 1964 10.1. Seuraavasta asetelmasta käy ilmi elinkustannusindeksin (1951 :x=100) ja sen eri alaindeksien kehitys joulukuusta 1966 joulukuuhun 1967:

	Joulukuu 1966	Joulukuu 1967	Muutos %
Ravinto	205	222	+ 8.3
Asunto	401	419	+ 4.5
Lämpö ja valo	126	140	+ 11.1
Vaatetus	113	118	+ 4.4
Muut	189	203	+ 7.4
Kokonaisindeksi	189	203	+ 7.4

Koko vuoden keskimääränä lasten elinkustannusindeksi nousi 5.4 %. Tämä jo sinänsä osoittaa sen,

että hintojen nousuvauhti kiihtyi voimakkaasti vuoden jälkipuoliskolla, Vuoden alussa toteutettu lii-

toimistot on jouduttu pitämään tällöin suljettuna. Jäsenistö kääntyy yhä enenevästi piiritoimistojen puoleen niissä lukuisissa kysymyksissä, joita esiintyy niin järjestökuin sosiaalisessakin toiminnassa. Piiritoimistot ovat jakaneet toimintavuoden aikana huomattavat määrät erilaatuista materiaalia jäsenistölle.

Vappujuhlat

Vappujuhlien osalta annettiin paikallisyjärjestöille yleisohjeet. Näissä tähdennettiin yhteisten kaikkia ryhmiä koskevien vappujuhlien järjestämistä.

Järjestö jaosto

Järjestöjaoston kokoonpano on ollut seuraava: Sulo Penttilä puheenjohtajana, Penttilän tultua valituksi toiseen tehtävään valittiin hänen tilalleen Ahti Fredriksson, Simo Elo-maa varapuheenjohtajana, Leo Piitulainen sihteerinä sekä jäsenenä Eero Lehtonen, Uuno Lehtonen, Unto Keijonen, Pentti Savolainen, Sulo Ronkainen.

Opinto- ja koulutustoiminta

Kertomusvuoden aikana on keskusjärjestön harjoittama opinto- ja koulutustoiminta jatkunut entisenlaisena. On kuitenkin havaittavissa, että useilla teollisuuden aloilla yhä nopeutuva rationalisointi pakottaa ammattiyhdistysliikkeen kiinnittämään erityistä huomiota luottamusmiesten kouluttamiseen työn- ja aikakatkuksessa. Tämän koulutuksen tarve tulee ilmeisesti myös jatkossa lisääntymään. Myös nuorten ja naisten erityisongelmat ovat olleet koulutuksessa tärkeällä sijalla. Jäsenistön osallistumisvalmius ayliikkeen koulutustilaisuuksiin näyttää olevan lisääntymässä.

Koulutusjaosto

Koulutusjaoston puheenjohtajana toimi 15. 10. saakka opintosihtööri Helvi Raatikainen ja 16. 10. alkaen vuoden loppuun koulutussihtööri Veli Lehtinen. Varapuheenjohtajana toimi Valde Malinen ja muina jäseninä Juhani Hietanen, Heikki Pikkarainen, Vieno Björkman, Ahti Fredriksson, Holger Nieminen, Antti Heikkilä ja asiantuntijajäsenenä Olavi Hurri. Koulutusjaoston sihteerinä on toiminut Tuulikki Kanisto.

Kurssit ja muut koulutustilaisuudet

Vuoden aikana järjestettiin yhteensä 29 keskuskurssia, joiden osanottajamäärä oli 2137. Alue- ja paikalliskursseja järjestettiin yhteensä 272 ja niiden yhteinen osallistujamäärä oli 8 796.

Luentotoiminta

SAK:n toimihenkilöt ovat osallistuneet ammattiosastojen, paikallisyjärjestöjen ja työväenliikkeen muiden järjestöjen luento- ja juhlatilaisuuksiin. Ammattikoululuentoja on pidetty kertomusvuonna 17 eri ammattikoulussa yht. n. 5 500 oppilaalle. Myös eräissä kansalaiskouluissa on järjestetty oppilaille ayliikettä esitteleviä luentoja.

Opintokerho- ja kirjeopiskelu

Opintokerhotoiminta muodostaa olennaisen osan ammattiyhdistysliikkeen koulutustoiminnasta. Kerhotoiminnassa on vuoden aikana havaittavissa selvää vilkastumista. Sivistysliitossa oli opintokerhoja kaikkiaan 1 030 ja niissä jäseniä 9 746. Kirjeopiskeloita oli kaikkiaan 972. SAK:n jäsenliittojen opintoker-

hoja oli vuoden aikana yhteensä 223 ja niissä jäseniä 1 703. SAK:n ammatillisten paikallisjärjestöjen opintokerhoja oli 32 ja niissä jäseniä 313. Kaikkiaan oli siis SAK:n alaisten jäsenjärjestöjen opintokerhoja 255 ja jäseniä yhteensä 2 016. Kirjeopiskelijoita oli SAK:n alaisista jäsenliitoista yhteensä 340. Opintokerho- ja kirjeopiskeluun osallistuvien kokonaismäärä oli täten SAK:n osalta v. 1967 2 356.

Opintokerho- ja kirjeopiskelu on pääasiassa suuntautunut työolainsäädännön sekä järjestötehtävien kysymyksiin. Myös terveydenhoidolliset kysymykset ovat olleet runsaan opiskelun kohteena. Kertomusvuoden aikana on TSL:n ohjelmaan tullut kursseja, jotka ovat tärkeitä ammattiyhdistysliikkeen näkökulmasta. Tällaisista mainittakoon vain yritysdemokratiaa käsittelevä kurssi.

SAK:n jäsenliittojen koulutus-toiminta

SAK:n jäsenliitot ovat kertomusvuoden aikana harjoittaneet run-sasta ja monipuolista opintotoimin-taa. Kurssitoiminnassa on ollut pääpaino järjestötehtävien ja luot-tamusmieskurseissa.

Kansanopisto- ja kansankorkeakoulukurssit

Kurssi	Kurssiaika	Osanottaja-määrä
Ammattiyhdistysopiston vuosik.	—27.	4. 34
Kielikurssi	5. 6.—	2. 7. 44
I—III kesäkoulu	3. 7.—29.	7. 16
II—IV ”	3. 7.—29.	7. 23
Pohjolan Opiston vuosikurssi	—27.	4. 34
XXII luottamusmieskurssi	29. 10.—25.	11. 29
		Yht. 180

Muut kurssit

Kurssi	Kurssiaika	Osanottaja-määrä
Luottamusmiesten työntutkimusk.	12. 3.—18.	3. 45
Puheenjohtajien ja siht. kurssi	12. 3.—18.	3. 46
Rahastonhoitajien kurssi	12. 3.—18.	3. 43
Suhde- ja tiedotustoiminnan kurssi	12. 3.—18.	3. 6
Leiriohjaajakurssi	20. 5.—21.	5. 17
Urakkahinnoittelun peruskurssi	26. 6.—	1. 7. 27
Ay-naisten opintoviikko	16. 7.—29.	7. 31
Skandinaavinen kesäkoulu	16. 7.—29.	7. 28
Ay-naisten kunto- ja virk.-k.	23. 7.—29.	7. 17
MTM-kurssi	2. 10.—	3. 10. 71
Luottamusmiesten työntutk.-k.	8. 10.—14.	10. 15
Ohjelmaohjaajakurssi	22. 10.—28.	10. 18
		Yht. 364

Muut koulutustilaisuudet

Kurssi	Kurssiaika		Osanottajamäärä	
Hiihtolomaleiri	20.	2.—25.	2.	50
Peeratunturin tunturileirit				
I leiri	8.	4.—15.	4.	16
II „	15.	4.—22.	4.	16
Kansainvälinen ay-nuorten leiri	2.	7.— 9.	7.	230
Naisten retkeilypäivät				
Ammattiyhdistysopistossa	26.	8.—27.	8.	250
Pohjolan Opistossa	26.	8.—27.	8.	300
Valistus- ja koulutushenkilöstön seminaari	4.	9.— 5.	9.	50
Paikallisjärj. neuv.-päivät	16.	9.—17.	9.	187
Ay-nuorten neuvottelutilaisuus	28.	10.—29.	10.	64
Nuorten retkeilypäivät	4.	11.— 5.	11.	410
Toimitsijapäivät	16.	12.—17.	12.	20
				Yht. 1 593

Alue- ja paikallinen koulutustoiminta

Pääasiallisesti SAK:n piirimiesten, toimitsijoiden ja paikallisten luottamushenkilöiden järjestettiin koulutustilaisuuksia ilta- ja viikonloppukursseina yhteistyönä

Aihe	Kurssien lukumäärä	Osanottajia
Naistoiminta	53	991
Taloudelliset aiheet	32	1311
Ammattiyhdistystieto	41	1730
Luottamusmiestehtävät	15	290
Järjestötehtävät	54	759
Työlainsäädäntö	54	1 650
Muut aiheet	23	2 065
Yht. 272		Yht. 8 796

Yhteenveto

Koulutustilaisuuden luonne	Lukumäärä	Osanottajamäärä
Kansanopisto- ja kansankorkeakoulukurssit	6	180
Muut kurssit	12	364
Muut koulutustilaisuudet	11	1 593
Alue- ja paikallinen koulutustoiminta	272	8 796
Yht. 301		Yht. 10 906

Kiljavan Ammattiyhdistysopisto

Kertomusvuoden aikana opisto järjesti 7 kuukautta kestävästä vuosikurssin ja neljä neljän viikon kestävästä kansankorkeakoulu-kurssia, joista kaksi kesäkoulua, yksi luottamusmieskurssi ja yksi kielikurssi. Vuoden 1967 aikana järjestettiin yhteensä 83 kurssia, joiden yhteinen osallistujamäärä oli 5 866 henkeä. Ammattiosastojen tekemille retkille opistolle osallistui 895 henkeä. Ulkomaisia vieraita kävi kertomusvuoden aikana 275. Kansanopistokurssit käsittivät 156 henkeä. Yhteensä 7 192 henkeä osallistui Ammattiyhdistysopiston järjestämiin eri kursseille.

Kurssivuorokaudet jakautuivat seuraavasti:

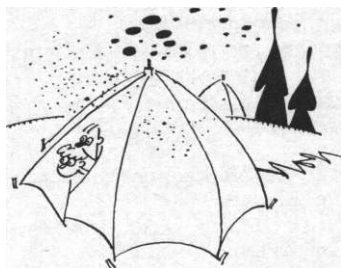
- vieraita kursseja 10 778 vuorokautta
- kuukauden kestäviä kansankorkeakoulukursseja 3 136 vuorokautta
- vuosikurssi 6 630 vuorokautta
- retkeläiset ja ulkomaiset vieraat 1170 vuorokautta.

Yhteensä kurssivuorokausia kertyi kertomusvuoden aikana 21714.

Hallinto ja henkilökunta

Ammattiyhdistysopiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana on toiminut Sulo Penttilä, varapuheenjohtajana Jaakko Viitasaari ja muina jäseninä Helvi Raatikainen, Aapeli Lankinen, Kerttu Vainio, Erkki Salomaa, Onni Koski, Olavi Hurri, Pentti Aho sekä asiantuntijajäsenenä Matti Pyhälä. Varajäseninä ovat olleet Vieno Björkman, Jouko Salminen, Sulo Maanonen, Juhani Hietanen, Bo Winqvist, Toivo Ranta, Viljo Järvinen ja Matti Ojala. Opiston johtajana on toiminut 16. 10. saakka maisteri Jaakko Oksanen ja hänen pyydettyään virkavapautta opiston vt. johtajana toimi 16. 10.—1. 11. välisen ajan maisteri Kerttu Lamminen sekä 1. 11. alkaen vuoden lop-

puun hum.kand. Pentti Aho. Apulaisjohtajana on toiminut maisteri Kerttu Lamminen sekä muina vakinaisina opettajina hum.kand. Antja Oksanen ja hum.kand. Pentti Aho.

Pohjolan opisto

Pohjolan Opisto on työväen- ja ammattiyhdistysliikkeen opistona jatkanut perinteellistä toimintaansa. Opiston kansainopistokurssi palvelee lähinnä Pohjois-Suomen työläis- ja pienviljelijäperheistä opintielle lähteneitä nuoria ja aikuisia. Kansanopistokurssi toisaalta luo taloudellisen pohjan opiston toiminnalle. Kertomusvuoden aikana opistossa järjestettiin kaikkiaan 55 koulutus- ja muuta tilaisuutta, joiden yhteinen osallistujamäärä oli 2 443. Suuri osa koulutustilaisuuksista oli ammattiyhdistysliikkeen erilaisia kursseja. Myös Työväen Sivistysliitto on kertomusvuoden aikana järjestänyt koulutustilaisuuksia Pohjolan Opistossa. Seuraavasta ilmevät ammattiyhdistysliikkeen opistossa järjestämät tilaisuudet:

- 6—8. 1. Liiketyöntekijäm Liiton neuvottelupäivät
- 4. 3. Paperiteollisuuden työntekijäin Liiton Kemijärven a.o:n tilaisuus
- 1.4. Liiketyöntekijäin Liiton vuosijuhla ja -kokous
- 9—16. 7. ay-veteraanien loma-viikko

- 14—16. 7. Paperiteollisuuden työntekijäin Liiton naisjaoston retki opistolle
 - 26-27. 8. SAK:n naisten retkeilypäivät
 - 25—28. 9. Virkamiesten Yhteisjärjestön kurssi
 - 30. 9.—1.10. Liiketyöntekijäin Liiton neuvottelupäivät
 - 21-22. 10. Auto- ja Kuljetustyöväen Liiton kurssi
 - 28-29. 10. Kunnallis- ja Sairaala-alojen työntekijäin Liiton kurssi
 - 4—5. 11. Rakennustyöläisten Liiton kokous
 - 17—19. 11. Maaseututyöväen Liiton kokous
- Työväen Sivistysliiton järjestämät tilaisuudet:
- 7. 1. Työväen Sivistysliiton johtokunnan kokous
 - 3—5. 2. Työväen Sivistysliiton nuorisoseminaari
 - 27—28. 5. Työväen Sivistysliiton ja Suomen Nuorison keskusliiton yhteinen kurssi.

Pohjolan Opiston johtokuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet puheenjohtajat Niilo Hämäläinen ja Aarre Happonen, kouluneuvos Arvi Hautamäki, pääsihteeri Olavi Hurri, toimitsijat Unto Luhtasaari ja Kalle Pirttijärvi, taloudenhoitaja Veikko Mäki sekä opiston johtaja Reino Pienimäki.

Naisjaosto

SAK:n Naisjaosto on kertomusvuonna ohjannut ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen vilkastunutta toimintaa. Varsinaisia naisjaostojen kokouksia on pidetty 47, joihin osallistui 782 henkeä. Naisjaostojen toimintaan on tullut uusia jäseniä, joitten koulutukseen liittyviä kursseja järjestettiin kuudella eri paikkakunnalla; osanottajia oli yhteensä 164.

Kevätpäivät liitettiin uudelleen toimintaohjelmaan. Kertomusvuonna pidettiin niitä Lappeenrannassa huhtikuun 9. päivänä 35 hengen osallistuessa niihin lähiseudun naisjaostoista. Forssan kevätpäivät saavuttivat hyvän osanoton: osanottajia oli Hämeenlinnan ja Tampereen naisjaostoista yhteensä 95 henkeä. Molemmissa tilaisuuksissa ohjelma oli rakennettu tee se itse-periaatetta noudattaen. Perinteelliselle opintoviikolle Ammattiyhdistysopistolla 16—22. 7. osallistui 31 ammattiyhdistysnaista eri liitoista. Uutena kurssimuotona järjestettiin naisten kuntokurssi Kirjavan Kuntokeskuksessa heinäkuun 23—29. päivinä. Osanottajiksi uskaltautui tälle kursille 17 ammattiyhdistysnaista.

Onnistuneen lomamatkan Itävaltaan teki 30. 6.—15. 7. välisenä aikana 51 ammattiyhdistysnaista eri liitoista. Lomamatkan alkuosa vietettiin Wienissä, jossa samalla osallistuttiin ASKÖ:n liittojuhliin, mm. suureen juhlararssiin. Puolet ajasta vietettiin loma Obertauernissa, Itävallan kuuluisassa lomakeskuksessa. Kertomusvuoden aikana järjestettiin ammattiyhdistysväen retkeilypäivät samanaikaisesti Pohjolan Opistolla ja Kiljavan Ammattiyhdistysopistolla elokuun 26—27. päivinä. Pohjolan Opiston retkeilypäivillä saavutettiin osanottajaennä-

tys 300 ammattiyhdistystoverin tultua Opistolle, jonne myöskin oli järjestetty poikkeuksellisen hyvä ohjelma. Kiljavan Ammattiyhdistys-opistolle saapui 250 henkeä.

Kertomusvuoden aikana on jatkettu yhteistyössä Kotineuvontaliiton kanssa erilaisia kotitalouteen liittyvien kurssien järjestämistä. Näillä kursseilla oli 287 henkeä.

Ammatillisten paikallisyhdistysten neuvottelupäivien yhteydessä pidetyssä paikallisyhdistysten naisjaostojen toimintaa suunnittelevassa tilaisuudessa oli 65 osanottajaa. — SAK:n naisjaostoon ovat kuuluneet: puheenjohtajana Sylvi Katajainen, varapuheenjohtajana Kerttu Vainio ja jäseninä Greta Bäckman, Elin Eskman, Raija Hanskala, Rakel Matvejeff, Kirsti Rahikka ja Irene Yrjälä. Naisjaoston sihteerinä toimi kertomusvuoden ajan Helvi Raatikainen sekä toimitsijoina Vieno Härmäläinen ja Tuulikki Haro-Kannisto.

Ammattiyhdistysväen rauhantoumikkunnan toimesta osallistui 20 ammattiyhdistysnaista Itämeren maitten työläiskonferenssin järjestämälle tutustumismatkalle Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan.

Nuorisovaliokunta

Nuorisovaliokunnan toiminta oli kertomusvuotena monipuolista ja uusia toimintamuotoja kokeilevaa. Nuorisosihteerin tointa hoidettiin kolmen henkilön voimalla: nuorisosihteeriksi Veikko Behm erosi tehtävästä 1. 3., jonka jälkeen tointa hoidettiin väliaikaisesti 1. 3.—15. 4. Tuulikki Kannisto, 16. 4.—31. 7. Sulo Hentula, 1. 8.—15. 10. Tuulikki Kannisto, minkä jälkeen toimi vakinaistettiin.

Valiokunnan kokoonpano oli seuraavanlainen: puheenjohtajana sihteeriksi Antero Mäki, Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto, varapuheenjohtajana toimitsijaksi Matti Ojala Muurarien liitto, jäsenet asiamies

Pekka Heinonen, Metallityöväen liitto, järjestäjä Karl Eriksson Elintarviketyöläisten liitto, sihteeriksi Toivo Ranta Kiinteistötyöntekijäin liitto, nuorisosihteeriksi Toivo Tolvanen Rakennustyöläisten liitto, sihteeriksi Veikko Behm Rautatyöläisten liitto ja nuorisosihteeriksi Tuulikki Kannisto SAK, joka on toiminut valiokunnan sihteerinä.

Nuorisovaliokunnan apulimenä on toiminut neljä jaostoa; toimistojaosto, ohjelmajaosto, työehtosopimusjaosto ja lakijaosto.

Vuoden 1967 alussa valiokunta painatti oman toimintasuunnitelmansa 30 000 kpl painoksena, leiriesitteen sekä VAKL:n nuorisojulistuksen suomenkielisessä muodossa.

Toiminnallisesti vuosi aloitettiin kirjoituskilpailulla "kuusi taistelun vuosikymmentä", joka jakautui kahteen sarjaan. Ensimmäisen sarjan muodostivat kansanopistojen ja kansankorkeakoulujen oppilaat ja toisen kaikki alle 30 vuotiaat ammattiyhdistysliikkeen jäsenet. Kilpailuun osallistui 57 kirjoittajaa. Kilpailuaika oli 1. 1.—31. 3. Huhtikuussa järjestettiin Peeratunturilla kaksi hiihtolomakurssia 8. 4.—22. 4. välisenä aikana. Tunturihiihto-opeuttamisen ohessa suoritettiin TSL:n kirjekurssi Terveys työssä. Osallistujia oli kurssilla 32 henkilöä.

Tammikuussa 20. 1.—21. 1. pidettiin Kiljavalla leiriohjaajakurssi, missä osallistujia oli 17 henkilöä, ja 34 henkilöä laivaili kesäkuun alussa Tallinnaan ja takaisin.

Kesäkauden huomattavin tapahtuma oli ammattiyhdistysnuorten VI leiri, joka toisen kerran järjestettiin kansainvälisin tunnuksin. Leiripaikana oli Lappeenrannan kaupungin omistama Skinnarilan leirialue. Leirille osallistui ulkolaisia ammattiyhdistysnuoria Norjasta ja Neuvostoliitosta kotimaisten ohessa.

Syystoiminta käynnistyi paikallisyhdistysten edustajien sekä nais- ja nuorisajaostojen edustajien yhteisillä neuvottelupäivillä, jotka järjestettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla 16. 9.—17. 9. Nuorisova-

liokunnan järjestämään ohjelmaohjaajakurssiin 22. 10.—28. 10. osallistui 18 eri ammattiliittoa edustavaa nuorta.

Liittojen valistus- ja nuorisotyöstä vastaavien toimitsijoiden, paikallisjärjestöjen ja ammattiosastojen nuorisosaostojen edustajien neuvottelutilaisuudessa 28. 10.-29. 10. Kiljavalla oli 64 edustajaa käsittelemässä nuorten työehtosopimuskysymyksiä.

Perinteellisen nuorisoviikon 5. 11.—11. 11. päätaphtumaa, retkeilypäiviä vietettiin Valkeakoskella 4. 11.—5. 11.

Retkeilypäiville osallistui lähes 450 henkeä.

SAKn: ruotsalainen sihteeristö

Ruotsalaisen sihteeristön toiminta jatkui kertomusvuoden aikana vanhoja koettuja latuja seuraten mutta pyrittiin löytämään myös uusia toimintamuotoja.

Tavanomainen pohjoismainen kurssi pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla heinäkuun 16—29 päivien välisenä aikana. Kurssille osallistui kaikkiaan 27 osanottajaa, joista 11 Suomesta, 8 Ruotsista, 6 Norjasta ja 2 Tanskasta. Osanottajat edustivat kahdeksaa liittoa tai näiden liittojen pohjoismaisista veljesjärjestöistä tulleita osanottajia. Aikaisempaan verrattuna kehitys on ollut myönteinen nimenomaan siinä mielessä, että useammat liitot ovat myötävaikuttaneet kurssin onnistumiseen.

Itse kurssiohjelma ei liiemmästi poikennut aikaisemmista muodoista, uutuutena oli tehostettu kurssi- ja julkaisu-toiminta. Marraskuun lopulle suunniteltu viikon kestävä luottamusmieskurssi liiton ruotsinkielisille jäsenille jouduttiin osanottajien vähyyden vuoksi peruuttamaan. Tähän lienee osaltaan vaikuttanut se, että ruotsinkielinen toimitsija siirtyi toisiin tehtäviin.

Vuoden merkitapahtumana voitaneen pitää ammattiyhdistysliik-

keen 60 vuotisjuhlaa, jonka pääjuhla pidettiin Tampereella 15. 4. Seuraavana päivänä eli 16. 4. pidettiin vastaava ruotsinkielinen pääjuhla Vaasassa teatterinäytännön muodossa Vaasan Teatterissa, jossa juhlapuhujana oli SAK:sta Olavi Saarinen. Tilaisuuteen olikin saapunut noin 300 henkeen nouseva yleisöjoukko ja kutsuvieraita.

Tavanomaiset ammattiyhdistysviikot järjestettiin Uudellamaalla ja Pohjanmaalla, joihin sihteeristö osallistui tilaisuuksien järjestäjänä ja jossa oli läsnä sihteeristön sihteeri sekä liittojen ruotsinkielisiä toimitsijoita. Ay-viikkojen lisäksi toimitsija osallistui paikallisjärjestöjen kokouksiin ja tiedotustilaisuuksiin. Uuden perhe-eläkelain tultua voimaan vuoden alusta järjestettiin eräillä ruotsinkielisillä paikkakunnilla selostustilaisuuksia uudesta perhe-eläkkeestä. Selostajana oli Työeläkelaitosten liitosta tiedotussihteerin Antti Suhonen ja sihteeristön sihteeri.

Sihteeristön kokopäivätoimisena sihteerinä ja toimitsijana oli 1. 10. 1967 saakka Nils Westerberg, jolloin siirtyi Suomen Työläisliitto r.y:n palvelukseen. Westerberg hoiteli sihteerin tehtäviä loppuvuoden oman toimensa ohella.

SAK:n Kuntokeskus

SAK:n Kuntokeskuksen ensimmäinen toimintavuosi on kulunut varsin vilkkaana ja Kuntokeskus on saanut poikkeuksetta hyvän vastaanoton ay-liikkeen piirissä. Laajat mainontakampanjat keväällä ja syksyllä ovat tuoneet tulosta ja Kuntokeskuksen nimi tunnetaan jo SAK:n ulkopuolellakin. Kuntokeskuksen oma kurssitoiminta, kuntouttavat lomanvietto-kurssit, ja selkäsairaille työeläkkeen saajille järjestetyt kuntouttamiskurssit, jotka olivat ensimmäiset laatuaan maassamme, onnistuivat odotusten mukaisesti. Eri yhteisöjen koulutustilaisuuksiin ja kokouksiin Kun-

tokeskuksessa on voitu liittää luentoja kuntoliikunnasta sekä ohjattua liikuntaa.

Ammattiyhdistysopiston laaja kurssitoiminta on myös sisältänyt vastaavanlaisia tilaisuuksia, joten vuoden aikana on Kuntokeskuksen toiminnan piirissä ollut yli 6 000 henkilöä.

Kuntokeskuksen johtokuntana on SAK:n työvaliokunnan päätöksellä toiminut Ammattiyhdistysopiston johtokunta ja Kuntokeskuksen henkilökunta on kertomusvuonna ollut seuraava:

Johtaja Mauno Ahonen, toimistoapulainen Raili Karonen ja siivooja Sirkka Jyrkänne. *Myynnin* edistämistehtävissä ja johtajan apulaisina ovat toimineet Veikko Bhem 15. 9. saakka ja 1. 10. alkaen Raili Pakarinen.

Johtokunta on vuoden aikana koontunut 8 kertaa ja käsitellyt kokouksissaan 64 asiaa.

Toimintavuoden aikana on Kuntokeskuksessa järjestetty tilaisuuksia seuraavasti:

Kuntokursseja	8 osanott.	173
Kursseja ja semin.	18 ”	734
Kokouksia	11 ”	1230
Retkeilypäiviä	8 ”	1100
Valmennusleirejä	4 ”	150
Kilpailutilaisuuksia	6 ”	800

Majoituspäiviä on koko vuoden aikana ollut yhteensä 3 476. Palloiluhallia on vuokrattu Nurmijärven Karkkilan ja Hyvinkään sekä Helsingin urheiluseuroille yhteensä 534 tuntia. Ammattiyhdistysopisto on kurssitoiminnassaan käyttänyt palloilusalua yhteensä 83 tuntia. Kuntokeskuksessa on suoritettu kuntotestauksia n. 580 henkilölle. Luentoja ulkopuolisten yhteisöjen tilaisuuksissa on pidetty 8 kertaa,

Tiedotustoiminta

SAK:n tiedotus- ja suhdetoiminnassa on välittömiä yhteyksiä lehdistöön ja radioon lisätty samalla kun keskusliiton sisäistä tiedotustoimintaa on jatkuvasti kehitetty. Uuti-

sia ja informaatioita on "SAK tiedottaa"-monisteella toimitettu lehdistölle, radiolle ja tietotoimistoille lähes päivittäin, minkä lisäksi radiolle ja televisiolle on järjestetty esiintyjä työmarkkinoita tai ammattiyhdistysliikettä koskeviin ohjelmiin.

Perusjärjestöjen tiedotustoiminnan tehostamiseksi on tiedotusjaoston toimesta järjestetty vuoden aikana useita tiedotustoiminnan luontotilaisuuksia ammatillisten paikallisyjärjestöjen puitteissa. Ammattiyhdistysopiston eri kurssien ohjelmaan on sisällynyt myös nykyai-kaista tiedotus- ja suhdetoimintaa sekä sanomalehtikirjeenvaihtajan tehtäviä esitteleviä luentoja.

Tiedotusjaostoon

joka on samalla toiminut Palkka-työläisen toimitusneuvostona, ovat kuuluneet V. S. Montonen puheenjohtajana, Martti Nieminen varapuheenjohtajana sekä jäsenenä Antti Hietanen, Erkki Ikäheimonen, Yrjö Karisalmi, Pentti Kinha, Reijo Korhonen ja Arvo Vallin. Tiedotusjaoston sihteerinä on toiminut (15. 10. saakka) Raili Pakarinen.

Julkaisutoiminta

SAK:n äänenkannattaja Palkka-työläinen ilmestyi viikoittain kertomusvuoden aikana 47 kertaa, lukuunottamatta heinäkuuta, jolloin lehti ilmestyi harvemmin sekä kirjapainolakkoa maaliskuussa, jolloin lehti ei ilmestynyt. (Kolme numeroa jäi ilmestymättä). Lisäksi julkaistiin joka toinen viikko 1-sivuisia Löntagaren-liitettä ruotsinkielisiä lukijoita varten. Lehteä julkaistiin 8-sivuisena 6 kpl, 12-sivuisena 27 kpl, 16-sivuisena 12 kpl, 24-sivuisena kerran ja 32-sivuisena kerran. Lehti ilmestyi keskimäärin 13,19-sivuisena.

Lehden päätoimittajana toimi Erkki Ikäheimonen.

Työehto. Ja sosiaalipoliittiset kysymykset

1. Yleistä

Kertomusvuosi aloitettiin sosiaalivakuutuksen osalta kokonaan uudella luvulla, sillä vuoden alusta tuli voimaan työeläkejärjestelmien yhteyteen liitetty perhe-eläkevakuutus. Myös muilla sosiaalivakuutuksen sektoreilla tapahtui yhtä ja toista. Sairausvakuutuslain mukaisten korvausten piiriin tulivat vuoden alusta lähtien lääkärinpalkkiot ja oma-vastuinen odotusaika lyheni seitsemään arkipäivään. Työttömyyskasalakia korjattiin kahteenkin otteeseen. Myös työttömyyskorvauslain mukaisiin korvauksiin saatiin vuoden aikana korotus. Työpaikan terveyshuollon ja työturvallisuuden kehittämistä koskevien sopimusten aikaansaamiseksi käytiin neuvotteluja STK:n kanssa, saamatta näitä asioita kuitenkaan kehitettyä niin pitkälle, että ne olisivat tulleet allekirjoitusvaiheeseen kertomusvuoden aikana. Neuvottelut näiden asioiden kuntoonsaattamiseksi kuitenkin jatkuvat ja tuloksia voitaneeko odottaa seuraavan toimintavuoden aikana.

Yli 50 000 työtöntä työnhakijaa työnvälitysviranomaisten kirjoissa vuoden alussa ja yli 70 000 vuoden lopussa kertovat omalla koruttomalla tavallaan, että työttömyys on suomalaisen yhteiskunnan vaikein sosiaalipoliittinen ongelma.

SAK:n valtuuston sääntömääräisessä kokouksessa toukokuun 28. päivänä antamansa katsauksen sosiaalipoliittisessa osassa puheenjohtaja Niilo Hämäläinen kiinnitti huomiota tähän ongelmaan ja käsitteli varsin laajasti muitakin tähän ryhmään kuuluvia kysymyksiä. Seuraavassa katsauksen sosiaalipoliittinen osa kokonaisuudessaan:

"Työttömyys on tämän hetken vaikein sosiaalipoliittinen ongel-

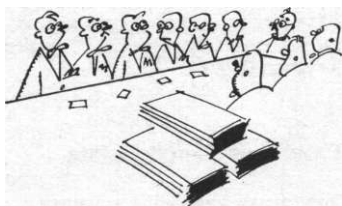
mamme. Sen aiheuttamista vaikeuksista joutuvat ennen kaikkea kärsimään työikäisen väestönosan vanhimmat ikäluokat, varsinkin naiset. Se ei ole tuntematon vaikuttaja myöskään nuorison keskuudessa. Aikaisempina vuosina voidaan työttömyyden todeta johtuneen lähinnä kausiluonteisista tekijöistä ja liittyneen keskitälven ankariin pakkausiin. Parina viimeisenä vuotena ei työttömyys ole hellittänyt otettaan myöskään keskikesän kuumimpina kuukausina. Työllisyystilanteen yleisen vaikeutumisen on varsin suuressa mitassa voitu todeta aiheutuvan yhteiskunnan tuotantokoneiston rationalisoitumisesta, joka on aiheuttanut inhimillisen työvoiman tarpeen vähenemisen.

Yhteiskunnan tuotantokoneiston rationalisoituminen kohottaa tuottavuutta ja kasvattaa kansantuloa. Hyvinvoinnin lisääntymisestä pääsevät nauttimaan työelämässä aktiivisesti mukana olevat kansalaiset. Sen sijaan ne eri ammattiryhmiin kuuluvat ihmiset, jotka tuotantokoneiston kehittyessä yhä tehokkaammaksi ja tehokkaammaksi ovat menettäneet työpaikkansa, eivät ole kanssamme jakamassa sitä iloa, minkä yhteisin ponnistuksin saavutettuun kansantuotteen kasvuun perustuva hyvinvoinnin lisäys antaa. Päinvastoin. He ovat menettäneet senkin tulolähteen, mistä he aikaisemmin olivat saaneet toimeentulonsa ja joutuneet turvautumaan erimuotoisiin — yleensä riittämättömiin — työttömyysavustuksiin.

Tuotantokoneiston kehittäminen ja tuottavuuden kohottaminen ovat välttämätön edellytys hyvinvoinnin lisääntymiselle niin meidän maasamme kuin muuallakin maailmassa. Hyvinvoinnin lisääntyminen ei kuitenkaan saa tapahtua niiden

kustannuksella, jotka omatta syyttään ovat joutuneet työ- ja tuotantoelämän ulkopuolelle, vaikka haluaisivat antaa oman panoksensa talouselämän palveluksessa ja olla täten vaikuttamassa hyvinvoinnin lisäämiseksi saaden palveluksistaan toimeentuloonsa riittävän ansion.

Ellei työttömyyden aiheuttamia vaikeuksia, joista joutuvat kärsimään erityisesti työikäisen väestönsosan vanhimmat ikäluokat, mutta myöskin nuoret, pystytä muuta tietä ratkaisemaan, lieene vakavasti harkittava yleisen eläkeikärajan radikaalista alentamista sekä erikoisen työttömyyseläkejärjestelmän luomista niiden vanhempien ikäluokkien toimeentulon turvaamiseksi, jotka tuotantoelämän rationalisoituessa joutuvat työttömiksi, eivätkä omatoimisesti tai julkisen vallan toimenpitein voi saada toimeentuloonsa riittävää ansiota tarjoavaa työtä ja joita ei heidän suhteellisen korkean ikänsä vuoksi voida kouluttaa uuteen ammattiin. Työttömyyseläkejärjestelmän kustannukset voitaneesäilyttää valtiovalle ja yrittäjille, jotka rationalisoimishyödyn muodossa ovat saaneet tuottavuuden noususta aiheutuneen hyödyn.

Vuoden vaihteessa tuli voimaan työeläkejärjestelmien yhteyteen liitetty perhe-eläkejärjestelmä, jonka vaikutuspiiriin kuuluu noin 1 150 000 palkanansaitsijaa ja heidän perheensä. Kuluneen vuoden osalta jääkin työsuhteeseen perustuen hankittava perhe-eläketurva huomattavimmaksi sosiaalipoliittiseksi uudistukseksi. Vuoden vaihteessa vahvistui myös kansalaisten sairausvakuutusturva, kun sairausvakuutus-

lain toinen toteuttamisvaihe tuli voimaan. Tällöin omavastuinen odotusaika ns. karenssiaika päiväravakuutuksen osalta lyheni siihenastisesta 14 arkipäivästä seitsemään arkipäivään ja lääkärin palkkiot tulivat lain perusteella korvattavien, sairauden aiheuttamien kustannusten piiriin. Kuten muistamme, on ammattiyhdistysliike näytellyt varsin merkittävää osaa kokokansaa koskevan sairausvakuutuksen aikaansaamisessa.

Eläkevakuutuksen kehittämisen osalta ovat kuluneen talven aikana olleet esillä erityisesti maatalous- ja muiden yrittäjien työtuloon perustuvien vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkejärjestelmien luominen. Kansanedustaja Juho Tenhiälän puheenjohtolla toiminut eläketurvakomitea jätti asiaa koskevan mietintönsä valtioneuvostolle tämän vuoden tammikuun 21 päivänä. Komitea esittää mietinnössään yrittäjien työtuloon suhteutettujen eläketurvajärjestelyjen toteuttamista, jonka kustannuksiin myös valtiolta, tosin vain maatalousyrittäjien osalta, osallistuisi. Mietintöön liittyi kansaneläkelaitoksen johtajan Jaakko Pajulan eriävä mielipideehdotuksineen, jotka sisältävät ehdotuksen kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistukseksi.

Keskusliittomme asiasta antamassa lausunnossa todettiin komitean enemmistön käsitys yrittäjäeläkkeiden järjestämiseksi vastaavan niitä käsityksiä, joita ammattiyhdistysväen keskuudessa yrittäjien työtuloihin suhteutettujen eläkejärjestelyjen pitäisi noudattaa, sekä, että asia olisi tätä tietä järjestettävissä ilman mainittavaa tulonsiirtoa palkanansaitsijoilta muille ryhmille.

Viimeisin eläketurvan kehittämistä koskeva asiakirja on sosiaaliministeriön viime vuoden heinäkuun 1. päivänä asettaman sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan mietintö 1, joka sisältää ehdotuksen koko kansaa koskevaksi yleiseksi perhe-eläkelajiksi. Ehdotuksen mukaan rahoitettaisiin kaikille vakuutetuille

tasasuuruksena annettava eläketurva valtion varoista. Keskusliittomme on asian johdosta sosiaaliministeriölle antamassaan lausunnossa ilmoittanut suhtautuvansa myönteisesti perhe-eläketurvan järjestämiseksi lakisääteisesti koko kansaa koskevana. Ehdotettuun eläkejärjestelmän muotoon nähden on keskusliittomme sitävästoin suhtautunut kielteisesti, koska järjestelmä ehdotuksen mukaan toteutettuna merkitsisi suuren luokan tulonsiirtoa palkansaajaväestöltä muille kansalaisryhmille, vieläpä sellaisille, jotka eivät käsitksemme mukaan ole yleisistä varoista kustannettavan eläketurvan tarpeessa. Olemme lähteneet siitä, että kansaneläkelakia sovellettaessa noudatettu tuloharkinta, on laajennettava myös yleistä perhe-eläkettä käsittäväksi, jotta kaikki muutkin tulot, työeläkelakeihin perustuvan perhe-eläkkeen tavoin, jota toimikunta ehdottaa vähennettäväksi yleisestä perhe-eläkkeestä ensimmäisen toteuttamisvaiheen aikana, vaikuttaisivat yleistä perhe-eläkettä vähentävästi. Tämä sen vuoksi, että mietinnön perusteluissa todetut niukat varat voitaisiin ohjata sinne, missä niitä todella tarvitaan peruskulutuksen turvaamiseksi. Jos tuloharkinta nykyisessä muodossaan on osoittautunut aikansa eläneeksi ja itse vakuutuksen toteuttamisen kannalta merkityksettömäksi saivarteluksi, etsittäköön sen toteuttamiseksi kehittyneempiä muotoja. Niin kauan kuin joudumme toteamaan johonkin sosiaalipoliittiseen uudistukseen käytettävissä olevien varojen olevan riittämättömät tai niukat, voitanee varsin perustellusti esittää vaatimus niiden käytön ohjaamisesta siten, että uudistuspyrkimyksen takana oleva tarkoitus, joka tässä tapauksessa, mietinnön perusteluissa ilmaistun käsityksen mukaan, on peruskulutuksen turvaaminen, voitanee saavuttaa.

Kansaneläkelain tuloharkintaa koskevien säännösten lieventäminen antaisi mahdollisuuden siirtyä kaksijakoisesta kansaneläkkeestä — pe-

rusosa — tukiosa — yksiosaiseen eläkkeeseen myös vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden osalta, joka täysimääräisenä vastaisi nykyisten eläkkeiden perusosan ja tukiosan yhteenlaskettua suuruutta, mutta olisi kokonaisuudessaan tuloharkinasta riippuvainen. Työeläkejärjestelmän puolella tämä edellyttäisi eläkeprosentin korottamista nykyisestä tasostaan 60 prosenttiin, mutta tämä olisi lähinnä teknillinen toimenpide, koska periaatteessa työntekijöitten kokonaiseläketurva — työeläke + kansaneläke — on jo nyt mitoitettu 60 %:n tasolle. Järjestelmää täten muutettaessa välttyttäisiin kaikilta yhteensovittamisvaikeuksilta niin työ- kuin virkaeläkkeidenkin osalta.

Työeläkejärjestelmän kehittämistä, samoin kuin muutakin sosiaaliturvaa ja sen kehittämistä koskevalta osalta hyväksyttiin vuosi sitten pidetyssä SAK:n IX edustajakokouksessa varsin laaja sosiaalipoliittinen ohjelma, jonka suunnitelmallisessa toteuttamisessa riittänee työtä lähivuosiksi. Työ ohjelman toteuttamiseksi on aloitettu. Ensimmäisenä etappina tällä saralla on saavutettu vuoden alussa voimaan tullut työeläkejärjestelmään liitetty perhe-eläke. Ponnistelut ohjelman toteuttamiseksi jatkuvat keskeytymättä."

2. Työehtosopimustoiminta

Kertomusvuosi oli voimassa olevien kolmivuotisten työehtosopimusten keskimäinen vuosi. Yksivuotisista sopimuksista solmittiin edellisen vuoden viimeisenä päivänä kaksivuotiseksi puunjalostusteollisuuden sopimus työvaliokunnan myönnettyä Paperiteollisuuden työntekijäin Liitolle uhka vaatimusluvan. Sopimus suurin piirtein noudatti kolmivuotisten sopimusten linjaa. Samoin uhkavaatimuksen alaisena solmittiin Sotamatyöntekijäin Liiton sopimus tammikuussa. Avoimista työtaiste-

luista oli merkittävin ja sitkein Neste Oy:tä koskeva lakko huhti—toukokuussa, jonka hoitamisen teki erittäin vaikeaksi alalla vallitseva järjestöllinen hajanaisuus.

Uuden tilanteen työehtosopimuspolitiikalle loi lokakuun 12 päivänä suoritettu markan devalvointi ja maan hallituksen sen yhteydessä antama tulopoliittinen julkilausuma, jossa mm. sanottiin: "...hallitus katsoo, että tulopoliittiset ratkaisut on mitoitettava vuoden 1968 lopussa siten, että nimellistulojen nousu sen jälkeen on sopusoinnussa kolonastuotannon ja tuottavuuden kehityksen kanssa." 14. 10. 1967 pidetty työvaliokunnan kokous ei hyväksynyt julkilausumassa esitettyä tulopoliittikkaa, vaan piti kiinni SAK:n edustajakokousten päätöksistä, että reaalipalkkojen on nouseva tuottavuuden kasvua vastaavasti. Työvaliokunta pidatti myös itselleen oikeuden ryhtyä neuvottelemaan voimassaolevien työehtosopimusten indeksiehdon korjaamisesta siten, että se saataisiin herkemäksi ja ettei sen turvaama indeksihyvitys erääntyisi vasta vuoden lopussa. Neuvottelut työntäjäpuolen kanssa eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen.

Vuoden 1967 lopussa päättyi voimassaoloaika kaikilta Elintarviketyöläisten Liiton kaksivuotisilta sopimuksilta. Samoin päättyi Auto- ja Kuljetustyönväen Liiton, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton, Ilmakuljetus Unionin, Satamatyöntekijäin Liiton ja Mekanikkojen Liiton vuoden ajaksi solmittujen sopimusten voimassaoloaika. Silloin päättyi myös Maaseututyöväen Liiton sopimusten voimassaoloaika lukuunottamatta metsäalan sopimusta, jonka voimassaolon päättymisaika on 31. 5. 1968. Vuoden vaihteessa päättyi myös Rautatieläisten Liiton työehtosopimussuhteessa olevia koskeva sopimus sekä Rakenustustyöläisten Liiton sähköalaa koskeva sopimus.

Työehtojoaston kutsusta kokoon—tuivat 15. 9. 1967 niiden liittojen

edustajat, joilla oli vuoden vaihteessa päättyviä työehtosopimuksia, yhteiseen neuvotteluun sopimustavoitteista. Neuvotteluissa katsottiin miinimiehdoksi voimassaolevien kolmivuotisten sopimusten kolmannen vuoden yleiset ehdot, jonka lisäksi on eri liitoilla omia erikoiskysymyksiään ja mahdollisia palkka—kuoppia korjattavina. Siinä todettiin välttämättömäksi, että SAK:n jäsenliitot esiintyvät yhdessä niin, että heikoimmatkin liitot saavuttavat ko. minimitaavoitteet.

Mekaanikkojen Liitto ja Elintarviketyöläisten Liitto solmivat sopimukset vuodeksi 1968 jo kertomusvuoden puolella. Hotelli- ja ravintola-alan neuvottelut katkesivat joulukuun puolivälissä, mutta ne käynnisti uudelleen SAK:n myöntämä uhkavaatimuslupa lakolle, jonka piti alkaa vuoden 1968 alusta. Vuodeksi 1968 solmitut sopimukset noudattavat pääpiirteissään kolmivuotisten sopimusten linjaa myös palkkojen indeksiehtoon nähden.

Lokakuun 12. päivänä vahvisti valtioneuvosto uuden paikkakuntakalleusluokituksen tulevaksi voimaan vuoden 1968 alusta. Uusi luokitus on palkkatyöntekijöille huomattavasti aikaisempaa edullisempi. Siinä on jätetty IV paikkakuntaluokka kokonaan pois ja sen lisäksi nousee paikkakunta 67 tapauksessa ensimmäiseen tai toiseen paikkakuntakalleusluokkaan ja laskee alemmaksi vain yhdeksässä tapauksessa. Palkkojen määräytymisen paikkakuntakalleusluokan mukaan perustuu työehtosopimuksiin. Se vaikuttaako paikkakuntakalleusluokan muuttuminen maksettaviin palkkoihin, riippuu työehtosopimuksen sanonnasta. Useimmat voimassaolevista sopimuksista voidaan tulkita siten, että niissä noudatetaan sosiaaliministeriön v. 1948 antamaa päätöstä paikkakuntakalleusluokit—telusta siihen jo tehtyine muutoksineen. Voimassaolevissa sopimuksissa on vain muutamia sellaisia, jotka työntäjäpuoli oli valmis tulkitsemaan siten, että ko. kalleus—

luokitusta noudatetaan siihen tehtävine muutoksineen. Myös nyt solmittujen sopimusten osalta jäi uuteen paikkakuntaluokitteluun siirtyminen suurin piirtein vastaisuudessa solmittavien työehtosopimusten varaan.

Vuosilomapalkan lakisääteisessä laskemistavassa olevien heikkouksien vuoksi päätti työehtojaosto 10. 3. 1967 esittää työvaliokunnalle, että ensi tilassa aloitettaisiin STK:n kanssa viralliset neuvottelut vuosilomapalkan laskentaperusteiden uusimiseksi niin, että lyhennetyn työajan viikkovapaapäivät eivät liiaks rasita jakajaa, jolla vuosipalkka loma-ajan päiväpalkkaa laskettaessa jaetaan, että loma-ajan palkka maksetaan loma-ajan palkkatason eikä loman määräytymisvuoden palkkatason mukaan, että mikäli mahdollista yksinkertaistettaisiin loma-ajan palkanlaskentaa niin, että palkka laskettaisiin prosenttiperusteella ja että työntekijä on oikeutettu lomaan tai lomakorvaukseen jokaisen sellaisen kuukauden osalta, jonka aikana hän on ollut työssä vähintään 13 päivänä.

Neuvottelut johtivat tulokseen niin, että 28. 4. 1967 allekirjoitettiin lomapalkkasopimus STK:n kanssa ja sen jälkeen myös Työehtoliiton ja Liiketyönantajain Keskusliiton kanssa. Valtion talolta ko. sopimus sovellettiin käytäntöön valtiovarainministeriön päätöksellä. Sopimuksen voimassaoloaika on 1. 4. 1968 — 31. 3. 1971 ja sen sisältö on pääosiltaan seuraava:

Vuosilomapalkka

1) Työntekijän vuosilomapalkan laskentaperusteena on keskituntiansio, joka saadaan siten, että lomanmääräytymisvuonna työssäolon ajalta työntekijälle maksettu tai maksettavaksi erääntynyt palkka, hätätyöstä ja lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusta lukuunottamatta, jaetaan vastaavien työtuntien lukumäärällä.

2) Lomanmääräytymisvuodelta lasketaan päiväpalkka kertomalla keskituntiansio luvulla 40/6 «6,67». Jos säännöllinen vuorokautinen työaika on ollut lyhyempi kuin 8 tuntia, lasketaan päiväkerroin vastaavasti jakamalla viikon säännöllisten työtuntien lukumäärä kuudella. Vuosilomapalkka saadaan kertomalla lomanmääräytymisvuodelta laskettu päiväpalkka lomapäivien lukumäärällä.

Lomaan oikeuttavat kuukaudet

4 §.

Sovellettaessa työehtosopimuksen mukaista lyhennettyä työaikaan koko kalenterikuukauden ajan, luetaan se vuosilomalain 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi lomaan oikeuttavaksi kuukaudeksi, jos työntekijä on ollut työssä vähintään 14 päivänä.

Lomapalkkasopimuksen allekirjoittamispöytäkirjalla sovittiin, että lomanmääräytymisvuosien 1. 4. 1966 -31. 3. 1967 ja 1. 4. 1967-31. 3. 1968 perusteella määräytyvää vuosilomapalkkaa ja vuosilomalain 11 §:n 1, 2 ja 5 momenteissa tarkoitettua loman korvausta korotetaan 2,7%:lla. Korotettuun loman korvaukseen työntekijällä on oikeus vain jos hänen työsuhteensa on jatkunut koko lomanmääräytymisvuoden ajan. Pöytäkirjassa määriteltiin lomanmääräytymisvuoden 1. 4. 1968—31. 3. 1969 päiväkertoimeksi 7,2 ja lomanmääräytymisvuoden 1. 4. 1969—31. 3. 1970 päiväkertoimeksi 6,87. Nämä kertoimet edellyttävät sitä, että ensinmainittuun lomanmääräytymis-

vuoteen sisältyy 22 ja jälkimmäiseen 13 sellaista työviikkoa, jolloin sovelletaan vanhaa työviikkoa. Siinä myöskin sovittiin, että lomanmääräytymisvuosien 1. 4. 1966—31. 3. 1967 ja 1. 4. 1967—31. 3. 1968 perusteella kuukauden lomaan oikeutetulle työntekijälle maksetaan vuosilomapalkkana vähintään 25 päivän palkka ja että 1. 4. 1967 alkaen lomanmääräytymisvuoden aikana ansaitun vuosiloman pituutta laskettaessa luetaan lomaan oikeutavaksi sellainen kuukausi, kun työntekijä on ollut työssä vähintään 14 päivänä tehtäessä työehtosopimuksen mukaista lyhennettyä työviikkoa koko kuukauden ajan.

Vuoden loppupuolella aloitettiin neuvottelut Liiketyöntantajain Keskusliiton kanssa SAK:n ja Liiketyöntantajain Keskusliiton keskeisestä neuvottelusopimuksesta, joka rakentuisi samalle pohjalle kuin SAK:n ja STK:n yleissopimus. Samoin käännyttiin valtion puoleen, että valtion työehtosopimusasiain hoito saataisiin joustavammaksi. Pyrkimyksenä on saada valtiolle elin, joka työntantajajärjestön tapaan hoitaisi työehtosopimusasiat ja antaisi niistä myös lausuntoja.

SAK:n jäsenliitoilla oli kertomusvuonna seuraava määrä työehtosopimuksia ja sopimuspöytäkirjoja:

SAK:n jäsenliittojen v. 1967 voimassaolevien työehtosopimusten lukumäärä

Liitto	Työehtosop.		Sopimuspöytäkirj.	
	Maan käsitt.	Paikall.	Maan käsitt.	Paikall.
Auto- ja Kuljetustyöväen Liittor.y.	15	—	3	4
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.	9	1	—	2
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.	3	11	3	—
Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.	1	—	1	—
Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.	1	1	—	—
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.	—	11	—	—
Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.	3	—	2	2
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.	7	12	4	2
Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.	5	3	—	15
Suomen Metallityöväen Liitto r.y.	25	10	—	15
Suomen Muurarien Liitto r.y.	2	—	4	—
Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.	7	—	—	5
Suomen Paperiteollisuuden työntekijäin Liitto r.y.	3	15	3	3
Puutyöväenliitto r.y.	4	3	1	22
Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.	15	1	5	7
Suomen Rautatietyöläisten Liitto r.y.	1	2	—	—
Satamatyöntekijäin Liitto r.y.	2	—	—	—
Suomen Sukeltajien Liitto r.y.	1	—	—	—
Toimittajaliitto r.y.	—	1	—	—
Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.	1	—	—	—
Tekstiilityöväen Liitto r.y.	2	7	—	1
Suomen Työläisliitto r.y.	10	16	1	8
Yleinen Lehtimiesliitto r.y.	1	—	1	—
Yhteensä	118	99	27	76

3. Työriidat

SAK:n työvaliokunta myönsi kertomusvuoden aikana yhdeksän uhkavaatimuksen esittämislupaa ja kaksi saartolupaa vastahakoisten työnantajien taivuttamiseksi. Myönnettyistä luvista viisi koski teollisuutta, kaksi henkilö- ja tavarankuljetuksia ja neljä palveluelinkeinoja.

Tilastollisesta päätoimistosta saatujen tietojen mukaan menetettiin kertomusvuoden aikana sattuneissa 43 työnseisauksessa yhteensä 320 665 työpäivää. Työnseisaukset koskivat 230 työnantajaa ja osallistui niihin 26 591 työntekijää. Työtaisteluihin osallistuneiden työntekijöiden lukumäärä oli korkeimmillaan maaliskuussa, jolloin menetettyjen työpäivien määrä kohosi yli 164 000.

4. Työllisyyspoliittiset toimenpiteet

Vuosiluku 1967 kirjoitettiin työllisyyden kannalta erittäin heikoissa merkeissä. Vuoden vaihteessa oli työttömien lukumäärä työnvälityksessä n. 41 500, joista työttömyyskortistoon hyväksyttyjä n. 8 100. Samana ajankohtana oli avoimien työpaikkojen lukumäärä vain n. 4 700, joten jokaista vapaata työpaikkaa kohti oli yhdeksän hakijaa.

Kuukautta myöhemmin, tammi-helmikuun vaihteessa oli työttömien työnhakijoitten lukumäärä noussut 51 600, joista kortistoon hyväksyttyjä n. 9 500. Avoimien työpaikkojen lukumäärä aleni saman aikaisesti. Työttömien työnhakijoitten lukumäärä yhtä vapaa työpaikkaa kohti oli tuona ajankohtana 11.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä tunnettiin syvää huolta työttömien ja heidän perheittensä toimeentulosta. Tarkoituksella saada valtiokoneisto liikkeelle työllisyystilanteen helpottamiseksi, kävi SAK:n lähetystö puheenjohtaja Hämäläisen johdolla jättämässä valtioneu-

vostolle osoitetun jyrkkäsävyisen kirjelmän, missä vaadittiin hätä- ja pitkäntähtäimen ohjelman luomista työllisyystilanteen parantamiseksi. Lähetystön ottivat vastaan pääministeri Paasio ja työministeri Ryhtä. Kirjelmä kuului kokonaisuudessaan seuraavasti:

Valtioneuvostolle

Siitä huolimatta, ettei kuluneen syksyn ja kulumassa olevan talven aikana ole tapahtunut olennaisia tai odottamattomia muutoksia yleisissä taloudellisissa suhdanteissa, työllisyystilanne on ilmeisesti kehittynyt epäedullisemmin kuin mihin valtiovalan taholta oli valmistauduttu. Tämän vuoksi valtiovalan toimenpiteet varsinkin Pohjois-suomen työttömyyden hoitamiseksi ovat sekä järjestelyjen että rahoituksen osalta kantaneet hätäratkaisujen leimaa. Työntekijät ovat tällöin joutuneet odottamaan töiden käynnistystä eikä työkohteita ole ilmeisesti aina voitu valita — valmisteluiden vaatiman ajan vuoksi — riittävällä huolella. On vaikeata vapautumia sellaisesta käsityksestä, että viranomaiset ovat joutuneet jossain määrin sekä työllisyyden, maksutaseen että valtiontalouden kehityksestä esitettyjen rauhoittavien selitysten ja arviointien uhriksi.

Mikäli asia todellakin on näin, on pelättävissä, että kesäkauden helpotuksen jälkeen voimme joutua ensi talvena entistä vaikeamman työllisyystilanteen eteen. Ei ole olemassa varmuutta siitäkään, että ensi kesän työllisyystilanne tulee olemaan tyydyttävä. Monesta vakuutetusta huolimatta ei ole näkyvissä selviä merkkejä sellaisesta valuuttatavarannon paranemisesta, joka ei estäisi korkeata työllisyysastetta vastaavaa tuontantotoiminnan ja investointien elpymistä. Kun Ruotsinkin työvoimakysyntä tuntuu ainakin väliaikaisesti vähentyneen, on myös todennäköistä, että näin "työllistettyjen" lukumäärä vähe-

nee. Voitaneen jopa olettaa, että määräraosa Ruotsissa työskennelleestä työvoimasta palaa kotimaahan. — Lisäksi viime aikoina on esiintynyt myös eräitä merkkejä yleisemmästä suhdanteiden heikkenemisestä.

Edellyttäen, että valtiovalta selaisilla pikaratkaisilla, joihin nyt on ryhdytty kutakuinkin auttavasti pystyy huolehtimaan vielä jäljellä olevan keväätalven aikana työllisyydestä, keskusliittomme vakavasti toivoo, että valtiovalta jo nyt viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin tulevan kesän sekä ensi syksyn ja talven kuin myös pitemmänkin tähtäyksen työllisyyden hoitamiseksi ja uusien kielteisten yllätysten estämiseksi. Kun tämä edellyttää toimenpiteitä ja ratkaisuja sekä yleisen talouspolitiikan että työvoimapolitiikan osalta, keskusliittomme haluaa kunnioittaen esittää eräitä tähän liittyviä näkökohtiaan.

A. Työllisyys ja yleinen talouspolitiikka

Voimassa olevan, kuten aikaisempien työllisyyslakien ensimmäisen pykälän mukaan "valtion on yleisin työllisyyspoliittisin toimenpitein pyrittävä turvaamaan työllisyys ja siinä tarkoituksessa erityisesti edistämään uusien pysyvien työtilaisuuksien muodostamista".

Niiden noin 10 vuoden aikana, jolloin tämä säädös on ollut voimassa, keskusliittomme on joutunut kiinnittämään huomiota siihen, ettei sitä ole koskaan yritetty vakavasti noudattaa, ei sellaisinaan matala-suhdanteiden ja joukkotyöttömyyden aikoina, jolloin laki olisi kiistämättömästi edellyttänyt elvyttävää talouspolitiikkaa. Eduskunnalle annetuissa lain soveltamista koskeissa lausunnoissaan toisiaan seuranneet hallitukset ovat tämän lainkohdan osalta selityksenä esittäneet, että maksutaseen alijäämäisyys, kireä rahatilanne tai valtiontalous eivät ole sallineet lain nou-

dattamista. Joskin jonkin yksittäisen vuoden kohdalla nämä selitykset voivat tuntua luonteviltakin, syiden ja seurausten välinen suhde muuttuu toisenlaiseksi kun tarkastelee tilanteen kehitystä pitämällä tähtäyksellä. Näyttää ilmeiseltä, että valtiontalouden, pääomanmuodostuksen ja maksutaseenkin vaikeudet itse osaltaan riippuvat siitä, että talouspolitiikka on yleensä ollut vaikutuksiltaan kontraktiivista. Korkeasuhdanteiden vuosina tätä on perusteltu inflaation vastustamisella, matalasuhdanteiden aikana sillä, ettei ole ollut varaa elvyttää työllisyyttä ja tuotantoa. Joutuessaan täten liian hitaan taloudellisen kasvun vuoksi valtiontaloudellisiin vaikeuksiin, toisiaan seuranneet hallitukset ovat turvautuneet hintoja ja kustannuksia korottaneisiin veronkorotuksiin, jolloin seurauksena on ollut hintojen puolella inflaatio ja tuotannon puolella deflaatio. Työntekijät ovat tällöin joutuneet kärsimään yht'aikaa sekä hintatason noususta että työttömyydestä. Tämän hetken talouspoliittinen tilanne ei olennaisesti poikkea tästä kaavasta.

Eräiden tietojen mukaan kuluneina noin kymmenenä vuotena maasta muuttaneiden työntekijäin lukumäärä, perheenjäsenet ja vieraan maan kansalaisuutta hakenet mukaan lukien lähentelee jo 300.000 eli noin 7 % maan väestöstä. Toisinaan on voitu saada sellainen käsitys, että virallisella taholla tätä työvoiman menetystä on tervehditty jopa määrätyllä tyydytyksellä. On ilmeisesti lyhytnäköisesti ajateltu, että työvoiman maastamuutto on helpottanut kulloinkin vallitsevaa työllisyysstilannetta. Työllisyys-tilastoissa tämä maastamuutto on myös melkein systemaattisesti jätetty ottamatta huomioon. Kun väestötilastoihin nojautuen kansaa on jatkuvasti lohdutettu sillä, että 1970-luvulla syntyisi jopa työvoimapulaa — joka tietenkin vähentäisi valtiovallan tarvetta noudattaa pitkän tähtäyksen työllisyyspolitiikkaa

— on maastamuutto ilmeisesti myötävaikuttanut tähän "optimistiseen" näkemykseen.

Keskusliittomme haluaa tässä yhteydessä tähdentää, että tällä tavalla maamme on jatkuvasti menettänyt myös paljon sellaista Suomessa koulutettua työvoimaa, joka on avainasemassa tuotantoelämää yleisesti kehitettäessä ja että tämän työvoiman menetyksen yhteydessä menetämme sekä sen tuotantopanakset, sen osuuden verotuloista ja pääomanmuodostuksesta että ennen kaikkea sen kodin- ja perheenmuodostamisvaiheessa aikaansaaman kysynnän. Nämä kaikki ovat olennaisia tekijöitä sekä yhteiskunnan yleisessä kehittämisessä että työtilaisuuksien luomisessa seuraaville ikäluokille. Aivan erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota siihen seikkaan, että sekä työn-tekijöinä että perheenjäseninä maasta muuttavien naisten t.s. lasten synnyttäjien lukumäärä on nopeasti kasvamassa. Tämä epäilemättä tulee heijastumaan sekä väestötilastoissa että työvoiman tarjonnassa, mutta kun se samalla vaikuttaa supistavasti myös kysyntään, tuotantoon ja julkisiin investointimahdollisuuksiin, on ilmeistä, että myös työvoiman kysyntä supistuu. Näin ollen tällöin on täysin epäselvää, millä tasolla työvoimatasapaino yleensä saavutetaan, kun samalla sekä naapurimaiden että nimenomaan etelä-Euroopan maiden pitkän tähtäyksen työvoimaennusteet viittaavat yhä kasvavaan työvoiman kysyntään.

Kun naapurimaiden, ja ennen kaikkea Ruotsin mahdollisuudet täyttää työvoimavajauksensa muualta vaikeutuvat, on ilmeistä, että "imu" vastaavasti kohdistuu suomalaisen työvoimaan. Tällaisen prosessin loppupisteenä on koko Suomen kansan ja sen väestön kasvun hidastuminen, ja viime kädessä tämä johtuu siitä, ettei noudateta sellaista kasvua nopeuttavaa työllisyyspolitiikkaa, jota työllisyyslain 1 § edellyttää.

Valuuttavaraanto - rahapolitiikka - investoinnit - työllisyys

Siitä huolimatta, että maksutaseen alijäämäisyys on jo jatkunut seitsemänä perättäisenä vuotena ja on saavuttanut yhä kasvavia mitasuhteita, toisiaan seuranneet hallitukset eivät ole ryhtyneet vakaviin toimenpiteisiin maksutaseen parantamiseksi tai maksutase — rahapolitiikka-sidonnaisuuden aiheuttaman kehityksen muuttamiseksi. Tällä hetkellä esiintyvien vaihtoehtojen osalta keskusliittomme haluaa käsityksenään esittää seuraavia näkökohtia.

1. Yritykset palauttaa maksutaseen tasapaino *kokonaiskysyntää yleisesti supistamalla* merkitsevät ensinnäkin ja välittömästi työttömyyden kasvua nykyiseltäkin tasolta. Kun kysynnän ja työttömyyden yhteinen vaikutus kohdistuu ensikädessä kotimaiseen tuotantoon ja sen pääomanmuodostukseen, tämä jo merkitsee kotimaisen teollisuuden kilpailuaseman heikentämistä sekä koti- että vientimarkkinoilakin. Kun tämä tapahtuu ajankohdana, jolloin EFTA-tullit yhä alenevat, kysynnän väheneminen kohdistuu siten raskaammin kotimaisiin kuin ulkomaisiin tuotteisiin. Jos kaikesta huolimatta maksutase tätä tietä jonkin verran paranisi, on toisaalta otettava huomioon, että tuotannon ja kansantulonkin kasvu hidastuu, ja että vähenevänkin tuontiylijäämän räsistusta olisi mitattava suhteessa tuontiin.

Kun kaikesta koetusta huolimatta viime aikoinakin on esitetty rauhoittavia lausuntoja maksutaseen kehityksestä, tuntuu siltä, että tällaisten "optimististen" näkemysten edellytyksenä on edelleen hyvin hidas taloudellinen kasvu ja alhainen investointitaso. Voimakkaampi investointien elvytys ilmeisesti jälleen nopeasti supistaisi valuuttavaraantoa, jolloin pian oltaisiin uudelleen pakotettuja "lyömään jarrut päälle". Tasaisen ja voimakkaan

taloudellisen kasvun sekä kestävän maksutaseen tasapainon saavuttaminen näyttää täten suorastaan mahdollomalta niin kauan kuin jatketaan "klassillista" sidonnaisuuskaavaa: vapaa tuonti — maksutase — rahapolitiikka — investoinnit — työllisyys (työttömyys). Pääomanmuodostuksen näin hidastuessa myös työvoimaan kohdistuva maastamtuottopaine tällöin jatkuu.

2. *Ulkomaisten rahoituslainojen* saannista kohtuullisilla ehdoilla on tietenkin aina hyötyä. Ponnistuksia tällaisten lainojen saamiseksi olisi sen takia tarmokkaasti jatkettava. Kun esimerkiksi eri EFTA-maiden tuottajat ovat erilaisessa asemassa pääomien saantiin ja niiden ehtoihin nähden, tämä merkitsee m.m. sitä, että huonommassa asemassa olevat yrittäjät eivät riittävässä määrin pysty suorittamaan niitä investointeja, jotka olisivat tarpeellisia, jotta he voisivat hyötyä riittävästi tullien alennuksista. Sama koskee eri maiden yrittäjien mahdollisuuksia kilpailla toimitusluottojen vaativista tilauksista. Raha- ja pääomamarkkinain erilaisuudesta muodostuu täten eräänlainen uusi rahapolitiittinen protektionismi, joka heikompien maiden kohdalla merkitsee sopimuksissa saavutettujen tullietuuksien vesittämistä tai mitätöimistä ("frustration of benefit") niissäkin tapauksissa, joissa pääomaköyhemmällä maalla olisi muuten hyvät reaalityaloudelliset kilpailuedellytykset. Käsityksemme mukaan Suomen hallituksen olisi aiheellista, viitaten kilpailuedellytysten samanvertaisuuteen sekä siihen, että jatkuva ja kasaantuva maksutaseen alijäämäisyys viime kädessä kuitenkin voi ehkäistä tuonnin vapauden, esittää kauppapoliittisille sopimuspuolilleen ulkomaisten luottojen saannin välttämättömyys, jotta vapaata tuontia voitaisiin pitemälläkin tähtäyksellä jatkaa.

Maamme investointitarpeet ovat suorastaan valtavat. Jo ennen ulkomaankaupan vapauttamispyrki-

myksiä Suomi oli eräänlaisessa osittain kehitysmaanluontoisessa teollistamisvaiheessa, johon aina liittyy myös monenlaisia rakennemuutosinvestointeja, maatalouden rationalisointia sekä yleisiä perusinvestointeja. Ulkomaankaupan vapauttaminen on merkinnyt investointitarpeen suurta lisääystä rationalisoinnin tehostamiseksi, tuotantorakenteen muuttamiseksi, "uusien vientituotteiden" tuottamiseksi asuntojen rakentamiseksi teollisuus- ja palvelukeskuksiin muuttavalle työvoimalle j.n.e. Nämä ovat yhtä tärkeitä tuotannon edellytyksiä kuin investoinnit itse tuotantokoneistoon. Ei voida toivoa, että ulkomailta saataisiin riittäviä luottoja tärkeimpienkään investointien ja niiden edellyttämän tuonnin rahoittamiseksi. Mikäli säännöstelemätön tuonti ja valuutankäyttö jatkuu, on myös ilmeistä, että suuri osa ulkomaisina luottoina saaduista valuutoista tultaisiin käyttämään vähemmän tärkeään tuontiin, t.s. sellaiseen tuontiin, jonka vientiä ja tuontivaluuttaa säästävä vaikutus on pieni tai olematon, puhtaista kulutustavaroista puhumattakaan. — Niin tärkeitä ja tervetullutta kuin ulkomaisen valuuttaluoton saaminen onkin, se ei sinänsä ja yksin tarjoa riittäviä mahdollisuuksia päästä vallitsevasta umpikujasta.

3. Kun *devalvaatiosta* on samassa yhteydessä myös keskusteltu, keskusteliimme tässä yhteydessä toteaa, että jo yksistään puunjalostusteollisuuden raaka-aineiden niukuuden vuoksi devalvaatio ei tällä hetkellä antaisi samanlaisia mahdollisuuksia kuin vuoden 1957 devalvaation jälkeen tämän tärkeän vientituotannon laajentamiseen. Kun metalliteollisuuden ja uusviennin kehittäminen olennaisesti riippuu tuotteiden laatutasosta ja erikoistumisesta, devalvaation näille tuotantoaloille tuoma hyöty — jota raaka-aineitten ja tuotantotarvikkeitten tuontihintojen nousu kaiken lisäksi supistaisi — ei olisi ratkai-

seva tai pysyväinen. Edellisen devalvaation jälkeisinä vuosina valtti maailmanmarkkinoilla lähinnä kiinteä tai aleneva hintakehitys; sellaisesta ei tällä hetkellä ole tietoa. Se hyöty, joka koituisi joillekin aloille tulisi täten ilmeisesti paljon lyhytaikaisemmaksi kuin vuoden 1957 jälkeen.

Mutta ehkä tärkein näkökohta on, että Suomen jo nyt alhainen palkkataso alenisi työvoimasta kilpailevien maiden kanssa devalvaatioprosentilla. Kun esimerkiksi Ruotsin palkkataso on tällä hetkellä n. 50 % korkeampi kuin Suomen, merkitsisi esimerkiksi 30 %:n devalvaatio sitä, että tämä ero nousisi n. 100 %:n paikkeille. On ilman muuta selvää mikä vaikutus tällä seikalla olisi kaikkiin ammatikoulutuksen saaneisiin työntekijöihin, teknikoihin ja muuhunkin työvoimaan nähden. N.s. älyllisenkin työvoiman maksutase tällöin varmaankin melkoisesti huonontuisi siihen liittyvine vaikutuksineen maamme teknilliseen tuotantotasaan.

Näihin ja muihin näkökohtiin viitaten, keskusliittomme jyrkästi vastustaa devalvaatiota maksutase-ongelman ratkaisuna

4. Vaikkakin ponnistuksia *viennin edistämiseksi* on jatkettava, ei keskusliittomme käsityksen mukaan riittävän nopeita tuloksia ole tällä alalla saavutettavissa, koska viennin riittävä kasvu itse edellyttää rahamarkkinain helpottumista ja valuuttavarannon paranemista. Valuuttojen ollessa niukkoja, viennin laajentaminen näin ollen edellyttää muiden tavaroiden kuin maksutasetta parantavien investointitavaroiden tuonnin supistamista. — Sinänsä rohkaiseva n.s. *uusviennin kasvu* ei muuta asiaa toiseksi. Uusvienti ei ole saavuttanut vielä sellaisia mittasuhteita, että se olennaisesti vaikuttaisi maksutaseeseen

ja valtaosa siitä suuntautuu Neuvostoliittoon ja Ruotsiin, mihin kummassakin tapauksessa on ollut myötävaikuttamassa erityisiä teki-joitä. Uusviennin kasvu ei täten vielä merkitse sellaisenaan pysy-sillä markkinoilla, joiden valuuttojen varantoon rahapolitiikkamme on kytketty. Uusviennin jatkuvasta kasvusta tähänastisella nopeudella ei myöskään ole mitään varmaa tietoa, kun sekä EFTA-sopimuksen että Ruotsin oman kehitysmaapoliitiikan ansiosta kilpailu myös Ruotsin markkinoilla on yhä kiristymässä. Uusviennin mahdollisuuksista tuoda riittävän nopeasti helpotusta maksutilanteeseemme on käsityksemme mukaan yleisesti vedetty liian optimistisia johtopäätöksiä.

5. *Bilateraalinen kauppa.* Tasa-painoitettun bilateraalisen kaupan puitteissa tapahtuva tuonti osaltaan helpottaa vaihdettaviin valuuttoihin kohdistuvaa painetta. Tämä tuonti lieneekin eräs EFTA-jäsenyytemme edellytys. Joskin kauppaamme Neuvostoliiton kanssa on jatkuvasti kehitetty, yrityksiä kauppavaihdon laajentamiseksi ei ainoastaan Neuvostoliiton kanssa vaan myös muiden bilateraalisten kauppasopimusten puitteissa olisi kiireellisesti jatkettava. Ei ole aihetta osoittaa länsimaisuuttamme vieroksumalla tätä kauppaa, jota myös länsimaat yhä tarmokkaammin kehittävät.

6. Rahapolitiikka ja tuonnin säännöstely

On ilmeistä, ettei taloudelliseen kasvuun hidastavasti vaikuttavasta noidankehästä päästä ellei nopeasti ryhdytä koko tuotanto- ja talouselämään kohdistuviin suurisuuntaisiin investointeihin. On yhtä ilmeistä, ettei edellytyksiä tällaisten investointien rahoittamiseen voi syntyä niin kauan kuin investointeja rajoittavana tekijänä ei ole kotimainen pääomanmuodostus vaan valuuttavaranto ja niin kauan kuin valuutan käyttö pysyy suurin piir-

tein vapaana. Vaikka huomattavia ulkomaisia lainoja saataisiinkin, olisi niiden käyttöä tarpeellista säännöstellä siten, ettei suurta osaa näistä valuutoista käytettäisi aivan toisiin tarkoituksiin kuin tuotannon suoritus- ja kilpailukyvyyn tehostamiseksi ja pysyväisten työtilaisuuksien luomiseksi.

Kun erilaisten investointien nopea suorittaminen nyt vallitsevassa kehittämis-, teollistamis- ja rationalisomisvaiheessa on maamme taloudellisen tulevaisuuden kannalta suorastaan elinehto, on käsityksemme mukaan selvää, että ulkomailta mahdollisesti saatavien pääomien lisäksi, kohtuullisilla ehdoilla saatavien kotimaisten investointipääomien saanti olisi turvattava valtiovallan ja keskuspankin yhteistöilminnan puitteissa. Kun tällaisessa investoinnein elvytyksessä syntyvä kysyntä kohdistuu myös ulkomaisiin tavaroihin sekä niiden raaka-aineisiin, ei siten päästäne siitä, että samalla olisi ryhdyttävä riittävän tehokkaisiin toimenpiteisiin vahutankäytön säännöstelemiseksi siihen saakka, kunnes tuontantokoneisto laajentamis-, rationalisomis- ja uusiin tuotteisiin tapahtuneiden sijoitusten kautta on saavuttanut sellaisen suoritus- ja kilpailukyvyn, että sen jälkeen tuonti voidaan uudelleen vapauttaa, ilman että vaivuttavaranto uudelleen ehtyy.

Keskusliittomme nimenomaan tähdentää, että kysymyksessä olisi väliaikainen tuontisäännöstely, eräänlainen valmiusvaihe, joka käsityksemme mukaan on itse asiassa ehdoton edellytys, jotta yleensä vapaan ulkomaankaupan tiellä voitaisiin jatkaa. Niiden, jotka ideologisista syistä, melkein fanaattisesti, vastustavat tällaista tuonnin säännöstelyä, olisi aika jo vihdoinkin katsoa sitä tosiasiaa silmiin, että jatkamalla viime vuosina noudatettua linjaa, *heikennetään pysyvästi Suomen reaalisia edellytyksiä tulevaisuudessa osallistua vapaaseen kansainväliseen vaihdantaan.*

Tuonnin säännöstelyä on vastus-

tettu sillä väitteellä, että varsinaiset kulutustavarat edustavat vain n. 17—18 % koko tuonnista, ja että koko muu tuonti olisi muka kaikki lähinnä investointitavaroiden tuontia, joten kulutustavaroiden tuontia supistamalla ei aikaansaataisi suurtakaan tuonnin vähenemistä. Keskusliittomme käsityksen mukaan ulkomaankauppatilastoissa käytetty kulutus- ja investointitavarain ryhmittely ei kuitenkaan ole edellä mainittujen ongelmien kannalta mielekäs. On paljonkin sellaisia investointitavaroina tilastoituja tuotteita, välituotteita y.m., jotka menevät melkein suoraan kulutukseen, tai sellaisia tuotteita, joiden tuotanto- ja kilpailukykyä nostava investointivaikutus on varsin pieni.

Keskusliittomme käsityksen mukaan ulkomaankauppatilastomme olisi näin ollen ryhmiteltävä uudelleen käyttäen kriteerinä eri "investointitavarain" maksutasetta vahvistavaa merkitystä sekä lopputuotteeseen sisältyvän kotimaisen jalostustyön osuutta.

Yritysverotus - valtion-talous - rahamarkkinat

Edellä on jo viitattu rahamarkkinain ylikireyteen taloudellisen kasvun jarruna ja maamme kilpailukykyä ratkaisevasti heikentävänä tekijänä. Pitkän tähtäyksen investointeja on jouduttu rahoittamaan sellaisilla lyhytaikaisilla ja puolipitkillä lainoilla, joista — mikäli niitä yleensä on saatu — on jouduttu, indeksiehto huomioon otettuna suorittamaan jopa 12—16 % korkoa. Samalla tällaisesta lainanotosta syntyneet pääomatulot ovat ilmeisesti huomattavalta osalta lisänneet niitä tuloja, jotka ovat aiheuttaneet tuontitavaroihin kohdistuvaa kysyntää. Tämän noidanhän syntymiseen ja syventymiseen valtiolta on omalla lainanotolla myötäväikututtanut. Reaalisijoitukset ovat vaikeutuneet ja tuotan-

tokustannukset nousseet, samalla kun rahasisjoituksista saadut tulot ovat rasittaneet maksutasetta.

Valtion järjestömillä ehdoilla tapahtunut lainanotto on tietenkin ratkaisevasti riippunut valtion omasta rahapolusta ja tähän ovat suurelta osalta myötävaikuttaneet valtion tuotantoelämälle myöntämät erilaiset subventiot, veronhuojennukset, alikorkoinen lainananto, korkoerojen suorittaminen valtion varoista j.n.e. Jo aikaisemmin myönnettyjen poisto-oikeuksien ja varastojen arvostuserusteiden lisäksi on syntynyt suorastaan aarniometsä erilaisia veronhuojennuksia, joiden tuotantoa ja pääomanmuodostusta edistävästä tulokista ei ole monessakaan tapauksessa mitään selvää käsitystä. Kiistämätöntä on kuitenkin, että valtion tulojen tästä johtuva vähennys lienee satoja miljoonia markkoja siinäkin tapauksessa, ettei maa- ja metsätaloudelle myönnettyjä etuja oteta huomioon. On yleisesti tunnettua, että tämä järjestelmä on johtanut ainakin osaksi veronkiertämistar-koituksessa suoritettuihin investointeihin, samalla kun varsinkin pienemmät yrittäjät ja yleensä kasvukykyinen tuotanto ovat vastaavasti jääneet ilman näitä mahdollisuuksia investointiluoton puutteesta johtuen. Koko järjestelmä on voimakkaasti rasittanut maksutasetta: veronkiertämisinvestoinnit ovat tuke- neet vähemmän harkittua investointivara- in tuontia, järjestö- mät luottoehdot ovat nostaneet hinta- ja kusannustasoa, uusviennin ja ratio- nalisoi- misinvestointien kasvu on hidastunut, mutta rahapääomista syntynyt ostovoima on lisännyt vähemmän tärkeää tuontia, turis- ti- menoja y.m.

Itse terveen yritystalouden periaatteeseen kuuluu, että yrittäjä hankkii markkinoilta pääomia käypään ja kohtuulliseen hintaan. Niistä maksettavat korko- ja kuoletus- menot muodostavat sen säätelyme- kanismin, joka pakottaa huolelli- seen harkintaan investointien suo-

rittamisessa ja yrityksen hoidossa. Veronkiertämisinvestoinneissa tämä "kannattavuuskontrolli" puuttuu ja seurauksena on virheinvestointeja, samalla kun tämän kautta syntyvä kireys rahamarkkinoilla vaikuttaa uuden kasvutuotannon voimakkaa- na jarruna.

Äskettäin julkisuuteen saatetussa liikeverotuskomitean mietinnössä kiinnitetään jossain määrin huomiota veronhuojennusten aiheutta- miin virheinvestointeihin. Sen si- jaan valtion verotulojen vähennys- ten vaikutus rahamarkkinoihin on kuitenkin siinä jäänyt riittävää huomiota vaille.

Jo edellä esitetystä käy ilmi, että koko tuotantoelämän ja taloudelli- sen kasvun edistämistyön painopis- te olisi siirrettävä veronhuojennus- ten puolelta raha- ja pääomamark- kinain puolelle. Kaikkia jo myön- nettyjä erilaisia veronhuojennuksia olisi harkittava uudelleen niiden tuoman hyödyn ja valtiolle aiheut- taman rasituksen kannalta. Tuotan- non kasvun kannalta vähemmän tehokkaita veronhuojennuksia, alkaen ylimääräisistä poisto- ja varastojen arvostusoikeuksista, olisi supistet- tava, mutta rahamarkkinoita sa- malla helpotettava ja efektiivistä korkorasitusta alennettava. Samal- la olisi valtion lainanottoa supistet- tava, valtion lainanotossa myönnet- tyjä korko-, indeksi- ja veroetu- suuksia vähennettävä sekä valtio- vallan ryhdyttävä yhteistoimin kes- kuspankin kanssa toimenpiteisiin epäedullisten lainojen konvertoimi- seksi.

Rakennustoiminnan elvyttäminen

Rakennustoiminnan merkitys työliisyyden edistäjänä sekä itse raken- nus- alalla että rakennusainetuotan- nossa, kuljetus- alalla y.m. on jo riit- tävän tunnettu. Sama koskee sen merkitystä asuntomarkkinoiden ja vuokratason kannalta. Vuokratasoa ei nosta ainoastaan kohtuuton kor- kotas- o vaan myös kiinteistönomis-

tajain monopolistinen asema. On myös tunnettua, että rakennustoi-
minnassa tuontitarve vastaa kor-
keintaan 5—8 % asuntorakennusten
tuotantokustannuksista.

Keskuspankin taholta on esitetty,
että asuntoja rakennettaessa sekä
rakennustyöläinen että vuokralai-
nen/asunnonostaja asunnon valmis-
tuttua ostaa auton. Tällainen ar-
viointi perustuu ilmeisesti täydel-
liseen virhe-analyysiin. Ottaen huo-
mioon asuntojen hinnan ja kauan
kestävät kuoletusmaksut, harva
asunnonhankkija tai vuokralainen
pystyy sen lisäksi hankkimaan
uuden auton, eikä autojen tuonnin
kasvua voitane myöskään kirjata
vajaatyöllisyyden rasittaman raken-
nustyöntekijäin tiliin. Autojen y.m.
yllellisyystavarain tuonti riippuu
kyllä paljon suuremmassa määrin
monopolistisessa asemassa olevien
talonomistajain, tonttien myyjien
ja keinottelijain y.m. tulojen kas-
vusta.

Yleensä ei keskuspankin piir-
issä ole vielääkään, m.m. SAK:n
taholta tehdyistä esityksistä huoli-
matta, yritetty syventyä kysymyk-
seen, mistä syntyy se ostovoima,
joka pahimmin rasittaa maksuta-
setta. Kun rahavirtoihin kohdistuva
tutkimus liikkuu näin hataralla
pohjalla, ei ole ihme, että keskus-
pankin valuuttavarantoa koskevat
ennusteet toistamiseen pahasti pet-
tävät.

Käsityksemme mukaan olisi val-
tiovallan ja keskuspankin yhteis-
työllä turvattava ainakin koko ara-
valainoituksen alaisen asuntoraken-
nus-volyymin primäärilainoitus koh-
tuullisin ehdoin. Samalla olisi ryh-
dyttävä toimenpiteisiin rakennus-
y.m. tuotantokustannuksia voimak-
kaasti korottavien lainojen indeksii-
ehtoisten poistamiseksi.

Hintataso ja työllisyys

Kysynnän ohjaamiseksi kotimai-
siin tavaroihin, maataloustuotteiden
vientisubventioiden vähentämiseksi
sekä hintatason vakauttamiseksi

olisi liikevaihtoverotus poistettava
elintarvikkeilta. Tällöin poistuisi
myös se vääryys, joka liittyy
uuteen esitykseen maataloustulo-
laiksi, jonka mukaan palkanansait-
sijat joutuvat maksamaan liike-
vaihtoveroa elintarvikkeista, mutta
maanviljelijät saavat siitä kor-
vauksen. — Maatalouden ylijäämä-
tuotannon rajoittamiseksi olisi maa-
taloustuotteiden vientisubventioita
varten myönnetty määräraha sää-
dettävä kiinteäksi.

Suosituksia

1. Maamme taloudellisen kasvun,
tuotannon rationalisoimisen ja tuot-
tavuuden nostamisen, maksutaseen
parantamisen ja työllisyyden tur-
vaamisen edellyttämien investoin-
tien rahoittamiseksi *olisi jatkettava
ponnistuksia ulkomaisten lainojen
saamiseksi kohtuullisin ehdoin.*

2. Kun EFTA-sopimuksen 2. ar-
tiklan mukaan, EFTA:n tehtävä on
nimenomaan a) jäsenmaiden talou-
dellisen toiminnan laajentaminen,
täystyöllisyys, tuottavuuden lisää-
minen, rahataloudellinen vakavuus
sekä elintason jatkuva nostaminen,
sekä b) rehellisen kilpailun edelly-
tysten turvaaminen, ja kun Suomen
tuotantoelämän rahoitusmahdolli-
suudet eivät ole läheskään saman-
veroiset kuin kilpailevien maiden
edellytykset; kun tämä merkitsee
sitä, ettei Suomi pysty hyötymään
riittävästi EFA-sopimuksen myön-
tämistä tullietuuksista, ja kun
Suomi on Englannin soveltaman
tuontimaksun ja tuonnin supista-
mispolitiikan vuoksi joutunut omal-
ta osaltaan myötävaikuttamaan
punnan vahvistamiseen, *olisi kään-
nyttävä nimenomaan EFA-sopimuk-
sen piiriin kuuluvien varantova-
luuttamaiden puoleen lainojen saa-
miseksi.*

3. Vaihdeettavien valuuttojen va-
rantoa vastaan kohdistuvan pai-
neen helpottamiseksi *olisi ponnis-
tuksia bilateraalisien kaupan laajen-
tamiseksi edelleen jatkettava.*

4 Näin saadun valuuttakatteen li-
säksi ja sen suuruudesta riippuen,
*olisi keskuspankin ja rahalaitosten
yhteistoimin ryhdyttävä harjoitta-
maan sellaista erittelevää rahapoli-
tiikkaa, joka investointikohteita va-
littaessa asettaa etusijalle maksuta-
seen tasapainoa parantavan ja työl-
lisyyttä edistävän tuotannon.*

5. Jotta näin saadut tai muuten
kertyvät valuutat tai kotimaiset
rahapääomat voitaisiin varata tar-
peellisia investointeja varten ja ra-
joittaa investointitoiminnan kautta
syntyvien tulojen aikaansaamaa
tuontitavaroihin kohdistuvaa kysyn-
tápainetta, *olisi ryhdyttävä tarpeel-
liseksi todetussa mitassa ja väliai-
kaisesti rajoittamaan maksutaseen
parantamisen kannalta toisarvoisek-
si todettua tuontia* siihen saakka,
kunnes suoritettujen laajentamis-
ja tehostamisinvestointien avulla
edellytykset kestävän maksutaseen
tasapainon säilymiselle on luotu.

Tässä yhteydessä *olisi tuontiti-
lastot ryhmiteltävä uudelleen tuontitavaroiden todellisen investointi-
ja työllistämistehon mukaan.*

EFA-sopimuksen puitteissa *olisi
ryhdyttävä neuvotteluihin tällaisen
väliaikaisen tuontisäännöstelyn to-
teuttamiseksi osoittamalla, ettei
Suomi ilman e.m. investointeja
ajan oloon pysty tehokkaasti osal-
listumaan kansainväliseen työnja-
koon yhtä vähän tuottajana kuin
ostajanakaan.*

6. Valtiontalouden ja rahamark-
kinani keventämiseksi sekä veron-
kiertämistarkoituksessa tapahtuvien
virheinvestointien rajoittamiseksi
*olisi kaikki valtiontaloutta rasitta-
vat poisto-, varastojen arvostus-
y.m. veronhuojennukset alistettava
huolelliseen tutkimukseen niiden
työllisyys- ja maksutasevaikutukset
huomioottaen ja niitä olisi tar-
peen mukaan vähennettävä tai ko-
konaan poistettava.*

7. *Korkokantaa ja rahalaitosten
korkomarginaalia olisi yleisesti
alennettava ja samalla helpotettava*

luotonannossa sovellettuja indeksi-
ehtoja poistamalla ne asteittain.

8. Yhteistoiminnassa keskuspan-
kin kanssa *valtiovallan olisi luo-
vuttava järjestömillä ehdoilla ta-
pahtuvasta lainanotosta ja päinvas-
toin mahdollisuuksien mukaan py-
rittävä aikaisemmin tällaisilla eh-
doilla hankittujen lainojen vakaut-
tamiseen.*

9. Valtiontalouden ja rahanarvon
tukemiseksi sekä maataloustuotan-
non ja maataloustuotteiden kulu-
tuksen ohjaamiseksi *olisi elintar-
vikkeiden liikevaihtoverotus pois-
tettava ja maatalouden vientisub-
ventioihin myönnetty määrärahat
vahvistettava, kiinteiksi määrära-
hoiksi.*

10. Työllisyyden tukemiseksi, asu-
mistason parantamiseksi, vuokrata-
son jatkuvan nousun ehkäisemisek-
si sekä asuntosektorissa syntyvien
erilaisten pääomatulojen maksuta-
setta vastaan kohdistuvan paineen
helpottamiseksi *valtiovallan olisi
viipymättä ryhdyttävä toimenpitei-
siin koko tulo- ja menoarvioon sis-
sisältyvän tämän vuoden arava-mää-
rärahan mukaisen asuntotuotannon
ensisijaisen lainoituksen turvaami-
seksi tähänastista edullisemmilla
korko- y.m. ehdoilla.* Mikäli työl-
lisyytilanne näin vaatii, olisi työttö-
myysalueilla tapahtuvaa asuntora-
kennustoimintaa tarpeen mukaan
lisämäärärahoin laajennettava.

B. Yleinen työmarkkina- politiikka

Markkinatalousmaiden työllisyys-
keskustelussa on viime vuosina n.s.
aktiivisen työvoimapolitiikan käsite
ollut avainasemassa. On katsottu,
että vaikkakin työllisyyden turvaa-
misessa tuotantoa ja työllisyyttä
yleisesti tukeva talouspolitiikka
näyttelee pääosaa, ei sen keinoilla,
esimerkiksi kokonaiskysyntää ylei-
sesti tukemalla, ole mahdollista ai-
kaansaada tyydyttävää tasapainoa

eri alojen, alueiden ja ammattien työvoiman kysynnän ja tarjonnan välillä. Kysynnän jatkuvalla lisäämisellä aikaansaadaan erällä aloilla vain inflatorista painetta ja nimenomaan ammattityövoiman puutetta, vaikkakin muualla rakenteellinen työttömyys pysyisi edelleen suurena. Samoin kysyntää yleisesti supistamalla voidaan ajautua jopa selviin matalasuhdanteisiin ja joukkotyöttömyyteen siitä huolimatta, että joillakin aloilla voi edelleen olla puutetta työvoimasta. Aktiivisella työvoimapolitiikalla on täten myös rahanarvopoliittinen merkitys. Sen pääpyrkimyksenä on työvoiman *liikkuvuuden edistäminen* eri alojen, alueiden ja ammattien välillä, sekä siihen liittyvän *ammattikoulutuksen, ammatinvalinnan ohjauksen ja uudelleen koulutuksen kehittämisen* lähinnä *työnvälitystoiminnan* yhteydessä.

Jotta näillä menetelmillä aikaansaataisiin tyydyttäviä tuloksia, vaaditaan mahdollisimman *hyviä ennusteita* eri alojen ja alueiden todennäköisestä työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta. *Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1964 hyväksymän kansainvälisen työllisyys-sopimuksen* ytimenä onkin työvoimaennusteiden systemaattinen laadinta ja työvoimapolitiikan ohjelmointi niin hyvin kausi- kuin suhdanne- ja perusrakennemuutoksaa silmälläpitäen.

Työllisyys- ja rahanarvonäkökoh- tien lisäksi liittyy aktiiviseen työvoimapolitiikkaan kokonaisuudessaan kysymys taloudellisen kasvun, tuotannon tehokkuuden ja kilpailukyvn edistämisestä. Asian luonteeseen kuuluu, että työvoima koulutetaan ja siirtyy sellaisille kannattavimmille aloille, jotka pystyvät tarjoamaan turvatumpia työpaikkoja ja parempia palkkoja. Siirtyminen tapahtuu jo tästä syystä vapaaehtoista tietä, jota kuitenkin valtiovalta sen lisäksi tukee muutto- y.m. kustannuksia avustamalla.

Ilmeistä on, että työvoimaennus-

teita ja suunnitelmia voidaan laatia vain työmarkkinaosapuolien, talouselämän, työvoimaviranomais- ten ja valtiovallan yhteistoimin. Selvää on myös, että aktiivinen työvoimapolitiikka edellyttää sel- laista talouspolitiikkaa, jonka ansiosta työvoimakysyntää yleisesti tuetaan. Niinpä esimerkiksi ammat- tikoulutus menettää melkoiselta osalta merkitystään, ellei ole tie- dossa aloja, joihin työvoima koulu- tuksen jälkeen voidaan sijoittaa.

X X X

Kun otetaan huomioon Suomen yleinen teollistamis- ja rakenne- muutostarve, on ilmeistä, että aktiivisen työvoimapolitiikan tarve on maassamme myös suhteellisesti suurempi kuin esimerkiksi Ruotsis- sa. Viime vuosien teknillinen ke- hitys yhdessä kaupapoliittisten rat- kaisujen kanssa on valtavasti li- sännyt tätä tarvetta. Siitä huoli- matta kehitys on massamme ollut niin hidasta, ettei varsinaisesta sys- temaattisesta työvoimapolitiikasta voida edes puhua. Epäilemättä asianomainen virasto on niukkojen raha- ja henkilöresurssien puitteis- sa yrittänyt seurata muualla tapah- tuvaa kehitystä, mutta yleisesti pu- huen työvoimapolitiikka on korvat- tu valtion- ja kansantaloudellisesti melko kallilla työttömyyspolitiikal- la, siihen liittyvine hätäratkaisui- neen. Varsinaisesta työvoiman ky- synnän ja tarjonnan kehityksen en- nusteista ei voida puhua, koska se- kä varat, kouliintunut henkilökun- ta että hallinnolliset puitteet puut- tuvat, puhumattakaan tässä työssä tarpeellisesta valtiovallan, työmark- kinajärjestöjen ja talouselämän vä- lisestä yhteistyöstä. Kun työttömil- le pitäisi järjestää ammattikursse- ja vakituisempaa työpaikkaa sil- mälläpitäen, on varsin vähän tie- toa siitä, mihin ammattiin pitäisi kouluttaa ja yleensäkin ammatti- koulutusmahdollisuudet ovat riittä- mättömät, joten ammatinvalinnan

ohjaus roikkuu melkoiselta osalta ilmassa.

Jo silloin, kun kymmenkunta vuotta sitten ryhdyttiin toimenpiteisiin tuonnin vapauttamiseksi ja myöhemmin myös EFTA-neuvottelujen aikana, kiinnitettiin SAK:n taholta valtiovallan huomiota aktiivisen työvoimapolitiikan tarpeeseen esille tulevien tuotannollisten mukauttamisongelmien ratkaisemiseksi. Näitä varoituksia ja esityksiä on sen jälkeen jatkuvasti toistettu.

Talouspolitiikan ja suurelta osalta talouselämän omassa piirissä annettiin armon vuosien vieriä ohi ilman vakavia yrityksiä ratkaista sopeuttamisongelmia. Vasta viime vuonna on talouselämän piirissä ryhdytty laajemmin ymmärtämään tämän kysymyksen vakavuus, mutta aktiivisen työvoimapolitiikan tarpeesta ei oltane hallitustasolla vieläkään selvillä. Todettakoon tässä yhteydessä, että Ruotsin työmarkkinahallituksella, johon on keskitetty melkein kaikki työvoimapolitiikkaan liittyvät tehtävät, siihen luettuna kehitysaluepolitiikka, ammatinvalinnan ohjaus, työvoimaennusteiden laatiminen, muuttoaivan eri muodot, jopa työvoiman liikkeisiin liittyvät asuntojärjestelytkin, varsinaisen työnvälityksen ja ammatinvalinnan ohjauksen lisäksi, on ollut käytettävänään varoja ja työvoimaa, joiden suhteellisesta suuruudesta ei Suomessa ole voitu edes uneksiakaan. Kuitenkin on osoitettu, että Ruotsin työmarkkinahallituksen toiminta on ollut varsin kannattavaa valtiontaloudenkin kannalta. Nopeasti nousseista palkoista huolimatta työn tuottavuus on vastaavasti noussut ja kilpailukyky säilynyt, samalla kun valtion verotulot ovat kasvaneet ja työttömyysmenot supistuneet.

Vaikkakin monet muutkin tekijät ovat myötävaikuttaneet Suomen vaikeuksiin, ei voitane kieltää, että työvoimapolitiikan kehittymättömyys maassamme on olennaisesti myötävaikuttanut maksutaseen ja

valtiontalouden heikkouteen sekä ylimitoitetun työvoimaviennin syntymiseen.

Maamme taloudellista ja väestöllistä kehitystä silmälläpitäen keskusliittomme edellä olevaan viitaten kunnioittaen esittää,

1. että valtiovalta viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen systemaattisen työvoimabudjetoinnin aikaansaamiseksi, jonka puitteissa, yhteistoiminnassa talouselämän, työmarkkinajärjestöjen ja valtiovallan yleisen talouspoliittisen suunnittelun kanssa, eri tuotannon ja ammattien aloilla tapahtuvia työvoiman kysynnän ja tarjonnan muutoksia voidaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja jatkuvasti kartoittaa ja ennustaa, ja että tätä työtä varten palkataan riittävän erikoiskoulutuksen saanut työvoimaa;

2. että koko ammattikoulutuksen, siihen luettuna työntekijäin jatkokoulutuksen, uuden ammatin oppimisen, sekä työttömille järjestettyjen kurssien ylin valvonta keskitetään työvoimaviranomaisten käsiin, jotta ammattikasvatus ja ammatinvalinnan ohjaus mahdollisimman kiinteästi niveltäisi työmarkkinatutkimukseen;

3. että riittävästi varoja ja henkilökuntaa varataan vapaaehtoisista tietä tapahtuvan työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi, siihen luettuna ei ainoastaan välittömät matka- ja päivärahakorvaukset, vaan tarpeen mukaan entisestä kodista luopumisesta ja uuden kodin perustamisesta johtuvien kustannusten korvaaminen;

4. että valtiovalta, yhdessä ammattikoulutuksesta hyötyvän talouselämän kanssa turvaa työntekijälle ja hänen perheelleen alentumattoman elintason jatko- tai uudelleen koulutuksen aikana;

5. että valtiovalta yhteistyössä keskuspankin ja rahalaitosten kanssa turvaa työvoiman liikku-

vuuteen liittyvän asuntotuotannon rahoituksen, koska on osoittautunut, että työntekijäin asunto-ongelma monessa tapauksessa muodostaa tuotannon rationalisoinnin tiellä pahan pullonkaulan.

Kun sekä työntekijäin että työnantajain näkökannalta katsottuna epävarmuus uuden työpaikan saannista muodostaa erään työvoiman liikkeitä ja toimialarationalisointia pahasti häiritsevän tekijän, keskusliittomme esittää,

6. että valtiovalta omalta osaltaan ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin irtisanomisturvan vahvistamiseksi sekä erorahan ja pakkoloma-ajan palkanmaksun aikaansaamiseksi.

Kun työvoimapolitiikka vaatii entistä parempaa koordinoitua, ja kun käsityksemme mukaan asioiden hoito kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön puitteissa on merkinnyt virastokankeutta ja viivytystä asioiden hoitamisessa valtioneuvostossa, keskusliittomme esittää,

7. että valtiovalta vihdoin ja viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin erityisen työministeriön perustamiseksi.

Samalla keskusliittomme esittää, 8. että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1964 hyväksymän työllisyys sopimuksen ratifioimiseksi sekä soveltuvin osin ryhtyy käytännössä sovelta-
maan mainittuun sopimukseen liittyvän suosituksen periaatteita ja menettelytapoja.

C. Lähiajan suhdanne- ja työttömyyspolitiikka

Siitä huolimatta, että työttömyys-
töiden järjestäminen on ollut
avainasemassa Suomen koko työ-
voimapolitiikassa, tai ehkä nimen-
omaan tästä syystä, ei työttömyys-

politiikkaakaan ole kyetty hoitamaan läheskään tyydyttävästi. Töiden järjestely on liittynyt kulloinkin vallitsevaan valtion rahoitus-
lanteeseen. Tämä on viivästyttänyt
kohteiden teknillistä valmistelua
sekä niihin liittyviä rahoitusratkai-
suja, varsinkin sellaisina heikomp-
ien suhdanteiden aikoina, jolloin
työttömyys, kuten tänä talvena, on
nopeasti kasvanut odotettua suu-
semmaksi, samalla kun valtionta-
lous on kehittynyt odotettua huo-
nommin. Mitään suhdannevarauk-
sia ei yrityksistä huolimatta ole
voitu aikaansaada. Tällöin on jou-
duttu turvautumaan sekä teknilli-
sessä että taloudellisessa mielessä
hätköityihin ratkaisuihin, jolloin
töiden käynnistäminen on viipynyt,
niiden hyödyllisyys kärsinyt ja kus-
tannukset nousseet. Kevään lähes-
tyessä töitä on tällöin useimmiten
jouduttu varojen puutteen vuoksi
keskeyttämään sellaisissakin ta-
pauksissa, joissa sekä paikallinen
työllisyystilanne että hyötysuhde
olisi edellyttänyt niiden jatkumista.

Kotitekoisen taantuman lisäksi on
viime aikoina kansainvälisissäkin
suhdanteissa ruvennut ilmaantu-
maan selviä heikkenemisen merke-
jä, jotka eivät voi olla vaikutta-
matta Suomenkin tilanteeseen. In-
vestointitoiminta maassamme on jo
selvästi heikentynyt; sen elpymisel-
le ei ole olemassa kovinkaan suuria
mahdollisuuksia ellei valuutta- ja
rahapolitiikkaa radikaalisesti muu-
teta, koska investointivolyvmin kas-
vaessa tuntuvammin tuontiylijäämä
voi kasvaa vielä suuremmaksi kuin
viime vuonna. Odotettavissa oleva
paperituotannon supistaminen tulee
ilmeisesti vaikuttamaan metsätöi-
hin, ellei ryhdytä erikoistoimenpi-
teisiin niiden turvaamiseksi. — Vi-
me aikoina suhteellisen korkealla
tasolla toiminut kulutustavarateolli-
suus tuskin jaksaa kovinkaan pit-
källe ylläpitää kasvuvauhtiaan, kun
erilaiset verot ja hintojen korotuk-
set supistavat ostovoimaa, samalla
kun tuontitullit yhä alenevat. —
Kansantuloennusteita on jatkuvasti

jouduttu tarkistamaan, eikä ole mitään varmuutta siitä, että uusintaan ennuste — n. 2 % — kestää. — Kun Ruotsin työvoimakysyntä on ainakin tilapäisesti heikentynyt, tämä työvoimapolitiikkamme "varaventtiili" ei ilmeisesti enää tule vaikuttamaan entisellä tehollaan; päinvastoin voitaneen ehkä odottaa, että osa Ruotsissa työskentelevästä suomalaisesta työvoimasta palaa kotimaahan. Rakennusalan piiristä saadut tiedot viittaavat selvään heikkenemiseen jo nyt, vaikkakin rakennusten pohjatöihin olisi ryhdyttävä jo kevään kuluessa parhaan mahdollisen työllistämistehon saavuttamiseksi ensi syksynä ja talvena. Vaikkakin jotkut merkit viittaisivat päinvastaiseenkin suuntaan, yleiskuva viittaa siihen, että työttömyys tulee ensi talvena sekä alueittain että aloittain laajemmaksi ja pitkäaikaisemmaksi kuin on tällä hetkellä asianlaita, ja että se jo tulevan kevään ja kesän aikana tulee säilymään huomattavan suurena.

Näissä olosuhteissa ei ilmeisesti ole varaa viettää työllisyyspoliittista kesälomaa siinä kuvitelmassa, että esimerkiksi ensi elokuussa laaditaan työsuunnitelmia vuoden 1968 budjettiesityksen puitteissa. Sekä töiden jatkuvuuden, teknillisen valmistelun, tehokkuuden ja rahoituksen kannalta on ilmeisesti parempi, että soveltuvin osin töitä jatketaan, joskin vähentyneellä työvoimalla myös kevään ja kesän aikana. On otettava huomioon, että kesällä ylläpidetty työllisyys osaltaan vahvistaa yksityisen sektorin työllisyystilannetta tulevan syksyn ja talven aikana. Töiden keskeyttäminen sellaisilla alueilla ja aloilla, missä työttömyyttä esiintyy vielä keväällä ja kesällä turvautumalla korvauslinjaan osoittautuu täten huonoksi säästäväisyydeksi.

Edellä mainittuihin näkökohtiin viitaten, keskusliittomme kunnioittaen esittää,

1. että tällä hetkellä Pohjois-suomen ja eräiden muidenkin alueiden talvityöttömyyden hoita-

miseksi aloitettuja toimenpiteitä tarmokkaasti toteutetaan ja että öitä soveluvuin osin ja tarpeellisesti mitassa jatketaan kevään ja kesänkin aikana,

- 2* että viipymättä ryhdytään suunnitelmallisiin valmisteluihin ja toimenpiteisiin ensi syksyn ja talven aikana ilmenevän, kulu-vankin talven työttömyyttä mahdollisesti huomattavasti laajeman työttömyyden hoitamiseksi,
3. että siinä mielessä ryhdytään nyt jo toimenpiteisiin tarpeellisten kohdelluetteloiden laatimiseksi ja töiden teknillisten ja rahoitussuunnitelmien valmisteliseksi, sisällyttäen kohdelluetteloihin myös paikallisten viranomaisten ja järjestöjen esittämistä suosituksista sellaiset kohteet, jotka ovat edelleen käytettävissä ja toteuttamiskelpoisia ensi syksynä tai sen jälkeenkin.

Ottaen huomioon metsätöiden merkityksen nimenomaan sellaisilla alueilla, joilla on riittämättömästi vaihtoehtoisia työtilaisuuksia, keskusliittomme nimenomaan esittää,

4. että valtiovalta hyvissä ajoin varmistaa, että työttömyysalueilla metsätöihin voidaan tarpeen mukaan ryhtyä ilman teknillisiä tai hallinnollisia viivytyksiä *kai-*kissa valtion omistamissa metsissä,

5. että valtiovalta käyttää koko vaikutusvaltansa hintaratkaisujen aikaansaamiseksi metsäkauppojen alalla, jotta metsätyöt eivät esty tai viivästy hintaratkaisujen takia,

6. että valtiovalta, mikäli viennin heikkenemisen johdosta kokonais-hakkuut uhkaavat vähentyä, yhteistoimin metsänomistajain ja puunjalostusteollisuuden kanssa pyrkii mahdollisuuksien mukaan ohjaamaan metsätöitä sellaisille alueille, missä ne ovat työllisyyspoliittisesti tärkeitä sekä yleensäkin tukee hakkuita varastointia varten milloin tämä on teknilli-

sesti ja taloudellisesti mahdollista.

Kun ilmeisesti nyt vallitsevan työttömyyden hoitamiseksi valtiolta on joutunut käyttämään määrärahoja, jotka muuten olisivat olleet käytettävissä ensi syksynä ja talvena, on ilmeistä, että ensi syksyn ja talven työttömyystöiden hoitamiseksi tarvitaan työmäärärahoja lisää. Keskusliittomme näin ollen edellyttää,

7. että valtiolta jo nyt ryhtyy toimenpiteisiin tulevan syksyn työllisyystöiden riittävän rahoituksen turvaamiseksi lisäbudjetin puitteissa.

Kun suhdannevarausten puuttuminen on pahasti häirinnyt työllisyystöiden hoitamista, keskusliittomme esittää,

8. että hallitus tämän vuoden syksyllä esitettävän budjetin uudistuksen yhteydessä, ryhtyy toimenpiteisiin suhdannevarausrahoiston perustamiseksi ja varojen osoittamiseksi sen käyttöön, sekä

9. että hallitus laajentaa kohtuullisin ehdoin myönnettävien työllistämisiäniöiden myöntämistä, joista kertyvät korot ja kuoletukset siirretään suhdannevarausrahoistoon.

Vaikkakin keskusliittomme voimakkaasti vastustaa epätaloudellisen ja ihmisarvoa alentavan korvauslinjan soveltamista työttömyystapauksissa, se kuitenkin esittää siltä varalta, että joissakin tapauksissa korvauslinjaa joudutaan soveltamaan,

10. että työttömyyskorvausten päivärahoja korotetaan sellaisella määrällä, että ne peittävät ainakin elämisen välttämättömät kustannukset.

x x x

Kajoamatta tässä yhteydessä lähemmin ns. kehitysaluepolitiikkaan, keskusliittomme kuitenkin katsoo, että se liittyy erottamattomana osana yleiseen tuotannon ja työvoiman sijaintipolitiikkaan, ja että se olisi

tämän vuoksi nivellettävä edellä esitetyn työministeriön toimintapiiriin. Kun kuluvan talven työttömyyden aikana useat järjestöt ja paikalliset elimet ovat suorittaneet arvokasta työtä työkohteiden kar-toittamisessa ja tilanteen seuraamisessa, keskusliittomme katsoo, että tällä pohjalla syntyvien paikallisten elinten ja järjestöjen muodostamille työllisyys- ja kehitystoimikunnille olisi pyrittävä antamaan kiinteämmät puitteet, jotta ne voisivat tehokkaasti tukea työvoimaviranomaisten tutkimus- ja suunnittelu-työtä.

Numeroiden valossa tilannetta tarkastellen alkoi helpottumista tapahtuma kevyttä kohti siirryttäessä eivätkä tammi-helmikuussa vaihteen työttömyysnumerot enää nousseet. Avoimien työpaikkojen lukumäärässä tapahtui myös vähäistä lisääntymistä. Toukokuun puolivälissä, jolloin SAK:n työvaliokunta katsoi taas kertaalleen tarpeelliseksi käydä muistuttamassa valtiotalta sen velvollisuuksista kärsivää kansaa kohtaan, oli työttömien työnhakijojitten lukumäärä pudonnut 36 500 ja avointen työpaikkojen lukumäärä noussut 8 000. Työttömyyskortistojen numerot olivat myös melkoisesti kaunistuneet. Myönteisestä kehityksestä ilahtuneina saatettiin 19. 5. valtioneuvostolle kädestä pitäen ojennetussa kirjelmässä todeta valtiovallan erällä toimenpiteillä edistäneen työmarkkinapolitiikan aktivoimista. Mainittujen toimenpiteitten vaikutus todettiin kuitenkin rajoitetuksi. Tilanteen edelleen helpottamiseksi esitettiin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin korkokannan alentamiseksi. Kun näytti lisäksi siltä, että työttömyys jatkuisi kesänkin aikana, esitettiin julkisia töitä jatkettavaksi kesän tulosta huolimatta. Kirjelmä kokonaisuudessaan kuten seuraa:

Valtioneuvostolle

Viime helmikuun 20 päivänä keskusliittomme jätti valtioneuvostolle

muistion, jossa se ilmaisi jäsenistömme levottomuuden silloin vallitsevan työttömyystilanteen johdosta ja sen huolestuneisuuden tulevaan työllisyyskehitykseen nähden.

Valtiovalta onkin ryhtynyt eräisiin toimenpiteisiin ensi syksyn ja talven työttömyyden hoitamisen edellyttämien esivalmistelujen jouduttamiseksi. Keskusliittomme toteaa myös tyydytyksellä, että valtiovalta on eräillä hallinnollisilla järjestelyillä sekä tuonnottain Eduskunnan hyväksymän uuden oppisopimuslain avulla pyrkinyt edistämään työmarkkinapolitiikan aktivoimista.

Mainitut toimenpiteet ovat kuitenkin vaikutuksiltaan rajoitetut. Samana aikana työllisyyden näköalat ovat jatkuvasti synkistyneet. Maamme eri osista saatujen tietojen mukaan tälläkin hetkellä, jolloin työllisyystilanteen pitäisi kausiluontoisesti olla suhteellisen hyvä, työttömyys on monella seudulla laajempi kuin viime vuonna. Ammattiyhdistysväen piirissä vallitsee tyytymättömyyttä sen johdosta, että monessa tapauksessa julkisia töitä on lopetettu, vaikka vaihtoehtoisia työtilaisuuksia ei ole tarjolla. Kun työttömiksi joutuneista monet varmasti ensi syksynä ja talvena joutuvat työttömien kirjoihin, heidän asemansa käy äärimmäisen tuskalliseksi, ja työttömyyskassojenkin suoriuttamat korvaukset tulevat ennen aikojaan loppuun käytetyiksi. — Kun suhteettoman laaja työttömyys kevään ja kesän aikana olennaisesti vaikeuttaa tulevan talven tilannetta, keskusliittomme vakavasti esittää, ettei tällaisissa tapauksissa julkisia töitä lakkauteta kevään ja kesän aikana.

Työllisyystilanteen näköalat jonkin verran pitemmällä tähtäimellä tuntuvat suorastaan synkiltä. Työvoimatilastojen mukaan ns. palveluselinkeinoissa, jotka takavuosina ovat pystyneet tarjoamaan jopa 30.000 uutta työpaikkaa vuodessa, työllisyyden kasvu on melkein kokonaan pysähtynyt. — Eräillä työ-

voimavaltaisilla kulutustavarateollisuuksien aloilla, joiden toiminta on menneinä kuukausina pysynyt melko vilkkaana, odotetaan yleisesti tuotannon vähenemistä. Siihen myötävaikuttavat osaltaan myös valtiovallan toimenpiteet kulutuksen rajoittamiseksi. Mainitut toimenpiteet tehoavat voimakkaammin sellaisiin vähävaraisiin tulonsaajaryhmiin, jotka eivät pysty korvaamaan reaalityulojensa vähennyksiä säästövarojen käytöllä, ja kun näiden ryhmien kulutuskysynnästä suhteellisesti suurin osa kohdistuu kotimaisiin välttämättömyystavaroihin, niin noudatettu tulonjakopoliitiikka jo sinänsä suosii tuontia kotimaisen tuotannon kustannuksella. Samaan suuntaan vaikuttavat myös jatkuvat kauppapoliittiset tullien alennukset sekä kiintiörajoitusten poistaminen. Jopa sinänsä oikeaan osuneet toimenpiteet tuonnin luottorahoituksen rajoittamiseksi voivat osoittautua kaksiteräisiksi, koska ilmeisesti osa ulkolaisten tuojien aikaisemmin myöntämästä luotosta siirtyy nyt rasittamaan kotimaisia rahamarkkinoita. Varmasti tässäkin tapauksessa vakavaraiset ostajat pystyvät itse huomattavalta osalta rahoittamaan haluamansa tuonnin. Kun kaiken lisäksi käytettävissä olevien tulojen vähennys ratkaisevasti vähentää kotitalouksien säästämahdollisuuksia, on varsin kyseenalaista, saavutetaanko valtiovallan toimenpiteillä toivottua maksutaseen parannusta. Ilmeistä lisäksi on, että niiden vaikutus säästämiseen ja rahamarkkinoihin on kielteinen.

Lähinnä rahamarkkinatilanteen kehityksen johdosta rakennustoiminnan työllisyysnäköalat — sellaisillakin paikkakunnilla, joilla ne vielä viime vuonna pysyivät kohtalaisen hyvinä — ovat ratkaisevasti synkistyneet. Jo tällä hetkellä työttömien rakennustyöntekijäin lukumäärä ylittää selvästi viime vuoden saman ajan vastaavat luvut, ja eteenpäin viittaavat rakennusalan tilastot ennakoivat vakavaa raken-

nustoiminnan taantumaa. Rakennustoiminnasta monelle muulle alalle heijastuvat kerrannaisvaikutukset huomioonottaen, yksistään sillä sektorilla uhkaava työttömyys muodostaa vakavan yhteiskunnallisen ongelman.

Rakennusalalla, metsätoissa ja monella teollisuuden alalla työvoimantarvetta vähentävä rationalisointi ja työvoiman nuorentamispyrkimys jatkuu. Jos "ulosrationalisoiduille" työntekijöille tarjottaisiin vaihtoehtoisia, heidän työkykyään ja taitoaan vastaavia töitä, tai heidän toimeentulonsa muuten turvattaisiin, voitaisiin näihin pyrkimyksiin suhtautua myönteisesti. Kun näin ei kuitenkaan ole asiantilaa, ei kysymyksessä ole — kokonaistaloudellisesti katsottuna — rationalisointi vaan tuotantovoimien ja tuotantokyvyn tuhlaus, tämän aiheuttamasta inhimillisestä ahdingosta puhumattakaan.

Nämä ynnä muut oireet huomioonottaen valtiovalta voi, keskusliittomme käsityksen mukaan, valmiustoimenpiteiden aikaisempaa paremmasta ajoittamisesta huolimatta, ensi syksynä ja talvena joutua sellaisen työttömyystilanteen eteen, että valmiustoimenpiteet jälleen osoittautuvat täysin riittämättömiksi. Tää käsitystä tukevat julkisuuteen saatetut tiedot budjettivalmistelutyössä annetuista ohjeista, joiden mukaan työttömyyden torjuntaan ensi vuonna ei varata suurempia määrärahoja kuin tänä vuonna, vaikka ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Ilmeisesti mahdollisuudet irroittaa määrärahoja muilta momenteilta ovat myös rajoitetut, ja monessa tapauksessa tällaiset määrärahasiirrot aiheuttavat työttömyyttä jollakin toisella sektorilla. Kun ymmärtääksemme budjettia valmisteltaessa on jälleen tarkoitus turvautua ns. korvauslinjaan samassa laajuudessa kuin kuluneenakin vuonna, on todennäköistä, että näiden puitteiden ylittämisen voi ensi talvena tulla vielä suuremmaksi kuin viime talvena.

Tässä yhteydessä keskusliittomme toistaa aikaisemmin valtiovaltallemme ilmaistun jyrkän kielteisen kantansa siihen "soppajonopolitiikkaan" nähden, jota korvauslinja sekä periaatteellisesti että korvausten määrän osalta merkitsee.

Keskusliittomme käsityksen mukaan noudatettu yleinen talouspolitiikka asettaa varsin suppeat rajat valtiovaltan mahdollisuuksille selviytyä kutakuinkin tyydyttävästi edes lähiaikoina uhkaavasta työttömyydestä.

Sama koskee myös työmarkkinamekanismin tehostamista ns. aktiivisen työmarkkinapolitiikan puitteissa. Se vaatisi huomattavasti suurempia varoja kuin tähän asti on myönnetty, puhumattakaan "ulosrationalisoidun" vanhemman mies- ja naistyövoiman toimeentulon turvaamisen vaatimista varoista ja toimenpiteistä niissä tapauksissa, joissa asianomaiset iän ja terveyden johdosta eivät pysty suoritamaan heille mahdollisesti tarjottuja työllisyystöitä tai kouliintumaan uuteen ammattiin.

Ns. aktiivinen työmarkkinapolitiikka, jonka ytimenä on uusien, entistä tuottavampien ja pysyvien työpaikkojen luominen kehittyvillä tuotannon aloilla, tarpeen vaatiessa työntekijäin jatko- ja uudelleenkoulutuksen tietä, menettää kuitenkin täysin merkityksensä, ellei tällaisia vaihtoehtoisia työpaikkoja ole tarjolla, eikä tiedetä mihin ammattiin työvoimaa pitäisi kouluttaa. Kun nämä toimenpiteet muodostavat koko tuotantorakenteemme kehittämisen ja kasvupyrkimyksen erottamattoman työmarkkinapolitiittisen puolen, vaakalaudalla on itse asiassa maamme koko taloudellinen tulevaisuus. Tässä mielessä on suorastaan tyrmistyttävää, että sellainenkin työvoima, joka on saanut koulutuksensa ja hankkinut kokemuksensa maamme ylivoimaisesti tärkeimmällä vientituotannon alalla, nimittäin puunjalostusteollisuudessa — mikä edelleen vastaa lähes 2/3 maamme vientituloista — jou-

tuu nyt yhä enemmän, hätätilanteessa, turvautumaan sellaisiin toimiin, joissa sen työkyky varmaankin käytetään kansantaloudellisesti kannattamattomammin kuin tähän asti, tai vaihtoehtoisesti muuttamaan maan rajojen ulkopuolelle. Tällöin on kysymys kielteiseen suuntaan tapahtuvista tuotantomme rakennemuutoksista. Millään yritystaloudellisilla tai valtiontaloudellisillakaan kannattavuuslaskelmilla ei voida kiistää, että kysymyksessä on tällöin ratkaiseva kansantaloudellinen tappiollisuus. Menetykset ovat sitä suuruusluokkaa ja sitä luonnetta, etteivät mitkään yksityiset tai yrittäjät saa olla esteenä asian tyydyttävälle ratkaisulle.

Kun monet merkit viittaavat siihen, että Kemin ja Lievestuoreen lisäksi "rahamaailman" taholla kaavailtaan muitakin samanlaisia "leikkuksia", niin keskusliittomme, jonka käsityksiin varmaan maamme työväestö yhtyy, katsoo valtiotodellisuuden ensisijaiseksi velvollisuudeksi ryhtyä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, ettei maamme talouselämä enempää menetä sellaista työvoimaa ja taitoa, johon sen tähänastinen kehitys on ratkaisevasti perustunut, ja josta myös tulevaisuutemme olennaisesti riippuu.

Työllisyyspolitiikassamme on siten kysymys koko talouspolitiikamme pääsuuntauksesta. Edellä mainitussa muistiossaan keskusliittomme esitti käsityksensä, että viime vuosina harjoitettu, yleensä kontraktiivinen talouspolitiikka olisi korvattava elvyttävällä talouspolitiikalla, jonka painopiste on oleva teollisissa ja muissa laajentamis- ja tehostamisinvestoinneissa sekä asuntotuotannon elvyttämisessä.

Saadut kokemukset ovat vahvistaneet oikeiksi keskusliittomme jo vuosi sitten esittämät käsitykset, etteivät myöskään talouspolitiikallamme tähän asti asetetut valtiontalouden ja maksutaseen tasapainottamistavoitteet ole saavutettavissa supistuspolitiikan tietä, vaan että tämän seurauksena on vain kan-

santulon jatkuva väheneminen. Keskusliittomme esitti edelleen muistiossaan, että elvytyspolitiikka edellyttää muutoksia myös rahapolitiikassamme, sekä rahavirtojen ohjaamiseksi että kokonaisrahoituksen väljentämiseksi. Mikäli lisätyn taloudellisen vilkkauten sekä kasvavien investointien johdosta valuuttavarantoon kohdistuva paine lisääntyisi niin, että se ylittäisi viennillä ja muilla keinoilla aikaansaattavan valuuttakatteen, olisi vilkkaimman investointivaiheen ajaksi toisarvoista tuontia rajoitettava. Samalla keskusliittomme muistiossa vastustettiin jyrkästi eräillä tahoilla kaavailtua devalvaatiota, joka puhtaasti monetäärisenä (rahallisenä) toimenpiteenä ei vahvistaisi maamme reaalista suorituskkyä. — Edellä mainituissa ja siihen liittyneissä kysymyksissä keskusliittomme kanta ei ole muuttunut.

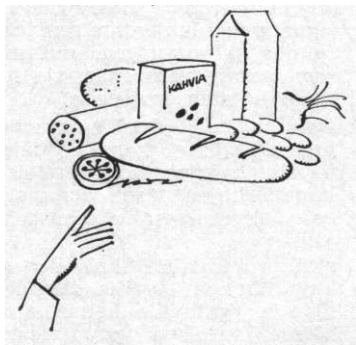
Rahapolitiikasta on viime aikoina käyty vilkasta keskustelua, joka on koskenut sekä rahavirtojen ohjaamista että kokonaisratkaisun puitteita. Keskusliittomme yhtyy niihin käsityksiin, joissa on vaadittu rahamarkkinoiden parempaa ja keskitetympää ohjausta sekä virheinvestointien rajoittamista. Sen yhteydessä se suhtautuu myönteisellä mielenkiinnolla julkisuudessa esitettyyn ajatukseen Ruotsin-mallisen, valtiotodellisuuden valvoman investointirahaston perustamisesta, jonka toimintaa voitaisiin rahoittaa, budjetissa myönnettyjen määrärahojen lisäksi, myös valtion myöntämistä erilaisista lainoista kertyvillä kuoletus- ja korkotuloilla. Keskusliittomme piirissä on harkittu myös muita samanlaisia päämääriä palvelevia järjestelyjä, joista mainittakoon ajatus erikoisesta, julkisesta asuntotuotannon rahoituspankista, jonka rahoitusmahdollisuuksien pitäisi huomattavastikin ylittää nyt jo varsin riittämättömiksi osoittautuneet aravamäärärahat. — Periaatteessa keskusliittomme on joka tapauksessa sitä

mieltä, että vallitsevassa tilanteessa valtiovallan suoranainen velvolisuus on hankkia itselleen riittävät keinot pankkien, vakuutuslaitosten ym. rahalaitosten hallitsemien rahavirtojen ohjaamiseksi yhteiskuntamme taloudellista kasvua ja työllisyyttä palveleviin uomiin.

Keskusliittomme on toisaalta sitä mieltä, ettei yksistään nykyisen kansantalouden puitteissa syntyvien rahavirtojen tehokkaampi ohjaaminen riitä, koska markkinatalouden oloissa yritykset säästöjen lisäämiseksi olennaisesti jollakin sektorilla aiheuttavat tulojen ja säästämismahdollisuuksien vähenemistä muilla sektoreilla.

Viime aikoina on entistä vilkkaammin keskusteltu rahapolitiikan yleisestä väljentämisestä. Keskusliittomme yhtyy periaatteessa näihin käsityksiin, kuitenkin toistaen ja tähdentäen niitä arvo- ja tärkeysjärjestyksen kriteerejä, joita olisi sovellettava, jotta väljentämisen seuraukset eivät muodostuisi rahanarvopoliittisesti kielteisiksi tuotannon reaalisen tehostumisen jäädessä olemattomaksi. Näitä kriteerejä ovat:

1. Työllisyys- ja tuotannon laajentamisvaikutus
2. Tuotannon tehostamisvaikutus
3. Maksutasevaikutus
4. Hintavaikutus

On ilmeistä, että valtaosa uusista investoinneista olisi ohjattava teollisille ja niiden lähellä oleville tuo-

tantoaloille. On kuitenkin ilmeistä, että maa- ja metsätaloutemme alhainen rationalisoimisaste (esimerkinä mainittakoon pienet metsälöt) muodostaa maamme hintatasoon ja kilpailukykyyn kohdistuvan raskaan paineen sekä muihin kustannuksiin säteilevän alkuperäisen ja reaalisien kustannustekijän. Alhainen lähtökohta huomioiden on kuitenkin mahdollista, että huolellisesti valituilla investointikohteilla maatalouteenkin investoitujen varojen tuottavuutta nostava ja hintapainetta vähentävä vaikutus voi olla huomattava. Tämä edellyttää kuitenkin maatalouden ja metsänomistajien omien rationalisoimis-ponnistusten ratkaisevaa tehostamista sekä hintapolitiittisten tulosten varmistamista.

x x x

Maamme on yhä tiiviimmin nieltynyt ns. kansainväliseen työnjakoon ja kilpailuun. Tämä työnjako on kuitenkin varsin epätasainen, ja Suomen kilpailuedellytykset ovat varsin epäedulliset niin kauan, kuin maamme tuotantoelämällä ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia saada investointipääomia samoilla ehdoilla muiden maiden tuottajien kanssa. Korkokantamme, ottaen huomioon myös lainojen indeksiehdot, liikkuu itse asiassa kiskuritasolla. Tämä on tekijä, joka sekä teollisuuden kustannuksena ja vuokratason korottajana että muutenkin pahasti jarruttaa taloutemme kehitystä. Keskusliittomme on tämän johdosta sitä mieltä, että keskuspankin — sen harjoittaessa edellä mainitulla tavalla valikoivasti helpottavaa rahapolitiikkaa, joka voisi tapahtua talouselämälle suoranaisesti myönnettyjen lainojen ja luottojen muodossa — samalla tulisi ratkaisevasti myötävaikuttaa korkokannan alentamiseen. Niinikään olisi suoritettava tutkimus rahalaitosten korkoeron suuruudesta, mikä ammattiyhdistysväen käsityksen mukaan on liian suuri.

Käsiteltäessä vallitsevaa työllisyystilannetta on keskusliittomme piirissä kosketeltu monia muitakin näkökohtia. Näitä ovat mm. valtion yritysten laajentaminen, eräiden tärkeiden, tulevaisuuteenkin viittaavien suurtilausten sijoittaminen kotimaahan, kotimaisten tuotteiden suosimiskysymys — yleensä kotimaisella tuotannolla korvattavat tuontitavarat, kysymys pysyvien ja riittävän edustavien elinten asettamisesta seuraamaan kehitystä nimenomaan pahimmilla työttömyysalueilla, työllisyysvarojen hyöty-suhteen parantaminen, viennin edistäminen ja paremman vastavuoroisuuden aikaansaaminen kaupassa eräiden maiden kanssa, kysymys avoimesta ja salaisesta pääomaviennistä, kysymys yritysten poisto-oikeuden suhteesta rahapolitiikan helpottamiseen, sekä eläke-ajan alentaminen eräiden lopullisesti "ulosrationalisoitujen" työntekijöiden kohdalla. Näiden yksityiskohtaiseen käsittelyyn tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia. Sama koskee uuden kaupapoliittisen kehityksen työllisyysvaikutuksia. Keskusliittomme toivoo kuitenkin, että ammattiyhdistysliikkeen ja hallituksen yhteydenpito talouspoliittisissa asioissa tulisi tästä lähtien tiiviimmäksi, jolloin näistäkin kysymyksistä voitaisiin keskustella ja neuvotella.

Tähdennämme edelleen, että maamme viime vuosina ulkomaisten hyväksi kärsimät suorastaan valtavat työvoimamenetykset, jotka epäilemättä huomattavalta osalta johtuvat noudatetusta talouspolitiikasta, mikäli ne edelleen jatkuvat, muodostavat keskusliittomme käsityksen mukaan maamme tulevaisuuteen kohdistuvan välittömän ja vakavan uhan.

Kaiken edelläsanan perusteella keskusliittomme tässä yhteydessä esittää:

1. että julkisia töitä keskeytystä jatketaan niillä alueilla ja sellaisilla työllisyystoimilla, missä työntekijöille ei ole

tarjolla muuta, heille sopivaa työtä;

2. että valtiovalta, yhteistoiminnassa Suomen Pankin kanssa varmistaa mahdollisuutensa hoitaa ensi talvena viime talvista huomattavastikin laajempaa talvityöttömyyttä;
3. että hallitus laadittavan budjetin puitteissa sekä rahapolitiisin toimenpitein varmistaa, ettei rakennustoiminta kuluvan vuoden ja tulevan talven aikana supistu ainakaan viime vuoden tasolta, että mahdollisimman nopeasti ryhdytään toimenpiteisiin asuntorakennustoiminnan jatkuvaksi laajentamiseksi;
4. että valtiovalta ryhtyy toimenpiteisiin rahapääomien paremman ohjauksen aikaansaamiseksi työllisyyttä ja taloudellista kasvua palveleviin tarkoituksiin, ja että se hankkii itselleen tässä suhteessa tarpeelliset keinot ja valtuudet;
5. että hallitus, talouselämän yleisen vilkastumisen aikaansaamiseksi, ryhtyy yhteistoiminnassa keskuspankin kanssa toimenpiteisiin investointitoiminnan elvyttämiseksi ja rahapolitiikan valikoivaksi helpottamiseksi, ottaen tällöin kuitenkin tarkasti huomioon työllisyyden ja tuotannon laajentamisen, tuotannon tehostamisen, maksutaseen parantamistarpeen ja hintavaikutusten kriteerit;
6. että hallitus, yhteistoiminnassa keskuspankin kanssa, viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin lainakorkojen tason huomattavan alennuksen aikaansaamiseksi;
7. että valtiovalta, kaikilla sen käytettävissä olevilla tai käyttöön hankittavilla keinoilla ehkäisee sellaisen puunjalostusteollisuuden alalla tapahtuvan "rationalisoinnin", mikä pakottaa tällä alalla toimivan ammattityöväen joutumista jättä-

mään tämän maallemme elintärkeän alan;

8. että hallituksen ja ammattiyhdistysliikkeen välinen kosketuksenpito maamme työväkeä läheisesti koskevista asioista saatetaan entistä vakituismalle pohjalle.

Muista osin keskusliittomme viittaa 20. 2. 1967 päivätyyn muistioonsa.

Toukokuun 28. päivänä kokoontunut SAK:n valtuusto käsitteli varsin laajasti myös talous- ja työllisyyspoliittista tilannetta ja antoi asiaa koskevan julkilausuman:

SAK:n valtuusto, käsiteltyään työvaliokunnan laatiman toimintakertomuksen yhteydessä talouspoliittista tilannetta, hyväksyy työvaliokunnan kuluneen toimintakauden aikana tähän aihepiiriin liittyvät toimenpiteet ja esittää ohjeiksi tulevalle toiminnalle seuraavat periaatteet:

Maamme talouspolitiikan päätaavoitteeksi on valittava täystyöllisyyden saavuttaminen. Talouspolitiikan muut haarat, kuten raha- ja korkopoliittika, valtiontalous ja veropoliittika sekä teollisuutta, maa- ja metsätaloutta ja yleistä taloudellista kehitystä tarkoittava investointipoliittika on suunnitelmallisesti koordinoitava palvelemaan tätä tarkoitusta. Työvoiman maastamuutto on saatava ilman siihen kohdistuvia rajoitustoimenpiteitä työllisyys- ja talouspoliittisin keinoin loppumaan.

Tässä yhteydessä valtuusto erikokoisesti tähdentää,

1. että ensi syksynä ja talvena uhkaamassa olevan todennäköisesti viimealvasta suuremman ja alueellisesti laajemman työttömyyden torjumiseksi ilman välivaiheita, on viipymättä ryhdyttävä kaikkiin raha- ja finanssipoliittisiin sekä ai-neellisiin valmisteluihin,

2. on ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin ns. aktiivisen työvoimapolitiikan edellyttämän hallinto-

ym. koneiston kehittämiseksi riittävien määrärahojen ja henkilökunnan turvin. Tällöin on pidettävä silmällä erikokoisesti

- a) uuden työpaikan turvaamista ilman ansiotason väliaikaistakaan menetystä, niille työntekijöille, jotka tuotannon rakenteen muutosten johdosta menettävät entisen ammatinsa ja työpaikkansa,
- b) riittävän toimeentulon turvaamista niille työntekijöille, joille uuden, vakituisen työpaikan saaminen osoittautuu iän, terveyden tai muun syyn takia vaikeaksi, sekä

- c) riittävän yksityiskohtaisten, ammattialoittaisten ja alueittaisten työvoimaennusteiden aikaansaamista, sekä ammattikoulutuksen ja uudelleen koulutuksen ja ammatinvalinnan ohjaamisen niveltämistä tällaisiin ennusteisiin.

Vienti- ja muissa avaintoimissa toimivan työvoiman irrottaminen mainituista aloista tai sen menettäminen ulkomaille merkitsee maamme taloudelliselle kehitykselle suorastaan korvaamatonta tappiota. Tämän takia valtuusto edellyttää,

että valtiovalta jo hyvissä ajoin ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin Lievestuoreen kaltaisten taupausten uusiintumisen ehkäisemiseksi.

3. Vakituisten työpaikkojen turvaamiseksi tuottavassa työssä maamme kaikille työntekijöille, on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin ennen kaikkea julkisen ja yksityisen sektorin teollisuus- ym. investointien elvyttämiseksi rahapolitiikkaa yleisesti helpottamalla ja ohjaamalla sekä turvaamalla investointipääomien saantia kohtuullisilla ehdoilla ensisijaisesti sellaisia sijoituksia varten, joiden työllisyyttä, maksutasetta, hintatasoa ja kilpailukykyä vahvistava vaikutus on huomattava. Nämä vaatimukset

Vaikea työllisyystilanne on asettanut paitsi työttömiksi joutuneet työntekijät myös työttömyyskassat vaikeiden taloudellisten ongelmien eteen. Kertomusvuoden aikana myös lainsäätäjä on pyrkinyt helpottamaan sekä työttömien että kassojen asemaa.

Työttömyyskassalakiin tehtiin kertomusvuoden aikana ensimmäiset muutokset huhtikuun lopussa, jolloin lyhennettiin karenssiaikaa koskevia säännöksiä sekä viikottaisen työajan lyhentämistä lomauttamistapauksissa.

Työttömyyskassojen vaikean taloudellisen tilanteen helpottamiseksi muutettiin samanaikaisesti kassan hallintokustannuksiin kohdistuvaa valtion apurahaa koskevia säännöksiä siten, että kassat saavat kiinteän vuotuisen apurahan lisäksi myös maksettujen työttömyysavustusten määrään suhteutetun apurahan.

Joulukuussa työttömyyskassalakiin tehdyillä muutoksilla helpotettiin jäsenten siirtymistä kassasta toiseen ja korotettiin päiväävustuksia palkkatasossa tapahtuneita muutoksia vastaavasti. Samanaikaisesti korotettiin myös työttömyyskorvauslain mukaisia korvauksia.

SAK:n aloitteesta ryhdyttiin toimenpiteisiin avustuksen maksamiseksi myös sellaisissa tapauksissa, että teollisuuslaitos lopettaa kokonaan toimintansa. Kertomusvuoden aikana ei asiassa kuitenkaan saatu mitään tuloksia aikaan, vaan jatkuu sen käsittely seuraavan vuoden aikana.

Helmikuun 13. päivätyllä kirjeellä esitti SAK sosiaaliministeriölle työttömyyskassalain uusimisen jättämistä kokonaisuudessaan työttömyysvakuutusasian neuvottelukunnan tehtäväksi. Esitys johtikin tulokseen ja neuvottelukunta on saanut sille esitetyn tehtävän. Työtyöttömyyskassalain kokonaisuudistukseksi jatkuu tulevan vuoden aikana.

Työttömyyskorvausten ja työttömyysavustusten verovapaus oli jälleen kerran vaarassa väliaikaisista poikkeuksista verolakeihin annetun lain voimassaoloajan kuluessa umpeen. Valtioneuvostolle 11. 9. lähettämässään kirjeessä esitti SAK lain voimassaoloajan jatkamista ja tulikin vaara vielä tällä kertaa torjuttuksi.

5. Työntekijäin eläketurva

Joulukuun 16. päivänä 1966 annetulla lainmuutoksella joululahjaksi saatu työeläkelakien yhteyteen saatu perhe-eläketurva tuli voimaan kertomusvuoden alusta lähtien. Kertomusvuoden päättyessä oli voimassa olevien perhe-eläkkeiden lukumäärä 2 851 ja keskimääräinen eläke 136 mk kuukaudessa. Eläkkeensaajia oli kaikkiaan 5 263, joista leskiä 2 740 ja lapsia 2 523. Ottaen huomioon myös työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeensaajat — 51398 henkeä — nousi työeläkkeensaajien lukumäärä 56 661 henkeen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeensaajien keskimääräinen eläke oli vuoden lopussa 131 mk kuukaudessa.

Huoltoapulain 5 §:n mukaisia elatusmaksuja korotettiin STK:n suositukseen perustuen; toisaalta työeläkkeissä tapahtunutta kehitystä vastaavasti, (peruselatusmaksu) ja toisaalta kansaneläkkeiden kehitystä vastaavasti (lisäelatusmaksu).

Kansaneläkkeet nousivat vuoden aikana kahteen otteeseen elinkustannusten nousua vastaavasti. Vuoden lopussa oli kansaneläkkeensaajien lukumäärä 563 474 henkeä ja keskimääräinen eläke 150,7 mk kuukaudessa.

Vuoden varrella valmistui kaksi kansalaisten sosiaaliturvan kehittämisen kannalta tärkeätä komiteamietintöä. Tammikuun 21. päivänä

luovutettiin valtioneuvostolle eläketurvakomitean mietintö I, joka sisälsi ehdotuksen itsenäisten yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä eläketurvan järjestämiseksi vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan menetyksen varalta. Komiteamietinnöstä helmikuun 28. päivänä antamassaan lausunnossa lausui keskusliittomme seuraavaa:

"Komitean ehdotukset itsenäisten yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä eläketurvan järjestämiseksi vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan menetyksen varalta kahdella erillisellä lailla jo olemassaolevien järjestelmien puitteissa täyttävät sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla sitä aukkoa, joka sosiaaliturvajärjestelmässämme on ollut omaa työtään tekevien henkilöiden ollessa tuloihinsa perustuvan eläketurvajärjestelmän ulkopuolella.

Keskusteltaessa yrittäjien eläketurvajärjestelyistä, on keskusliittomme useampaan otteeseen ilmaissut myönteisen suhtautumisensa todellista eläketarvetta vastaavan yrittäjien eläketurvajärjestelyjen lakisääteeseen toteuttamiseen. Tällöin on keskusliittomme kuitenkin edellyttänyt, että yrittäjäpiirien eläkejärjestelyjen tulee rakentua omavastuuperiaatteelle, vaarantamatta palkanansaitsijoiden samoin omavastuuseen perustuvia järjestelmiä ja siten, että yrittäjien eläkejärjestelyjä toteutettaessa palkanansaitsijoiden saavuttamiin etuihin ei muutoinkaan kosketa. Muiden, kuin maatalousyrittäjien eläkejärjestelyjä koskevana komitean ehdotus rakentuneekin näille periaatteille, mutta komitean ehdotus maatalousyrittäjien eläkelaiaksi sisältää käsityksemme mukaan edellä mainitusta poikkeavia piirteitä.

Perustellen esitystään maatalousväestön epäedullisella ikäjakautumalla ja eräillä maatalouspoliittisilla näkökohdilla, joilla tosin saattaa aikaa myöten olla suurikin vaikutus maatalouden tilakokorationalisoinnissa, ehdottaa komitea, että

valtio ottaisi vastatakseen puolesta järjestelmän aiheuttamista eläkekustannuksista. Näinollen yrittäjät itse vastaisivat vakuutusmaksujen muodossa vain eläketurvan toisesta puolikkaasta. Ehdotus on käsityksemme mukaan ristiriidassa omavastuuperiaatteen kanssa ja merkitsee tämän lain soveltamispiiriin kuuluvien yrittäjien asettamista erikoisasemaan muihin yrittäjäpiireihin ja palkanansaitsijoihin sekä erikoisesti niihin maatalousyrittäjiin nähden, jotka viljelmänsä pienuuden ja vähäisten ansiotulonsa vuoksi jäävät eläketurvajärjestelyjen ulkopuolelle, mutta joutuvat verotuksen muodossa osallistumaan järjestelmän kustannuksiin.

Haluamme jälleen kerran palauttaa mieliin, että palkanansaitsijoiden työ- ja perhe-eläketurvan rahoitus perustuu työmarkkinaosapuolten välisiin sopimuksiin, joihin perustuen työntekijät ovat luopuneet osasta rahapalkan korotuksia, ostaakseen eläkelaitoksessa omissa nimissään tapahtuvalla säästöllä itselleen eläketurvan. Työntekijäin eläkejärjestelmässä vastaavat palkanansaitsijat näin ollen itse eläkejärjestelmänsä kustannuksista. Maatalousyrittäjien eläketurvajärjestelyjen tukeminen valtion varoilla merkitsee paitsi yhdenvertaisuusperiaatteen oleellista sivuuttamista myös palkanansaitsijoilta maatalousyrittäjille verotustietä tapahtuvana välillistä tulonsiirtoa.

Maatalousyrittäjien eläkelakiehdotukseen sisältyvän rajoituksen mukaan jäävät neljää muunnettua peltotehtaaria pienempiä tiloja viljelevät yrittäjät eläkejärjestelmien ulkopuolelle, ellei viljelmän tuoton poikkeuksellisen viljelystavan vuoksi voida arvioida vastaavan neljän hehtaarin tilan tuottoa. Koska maataloutemme on pientilavaihtaista, ja neljää muunnettua peltotehtaaria pienempien tilojen lukumäärä on varsin suuri, jää suuri joukko pienyrittäjiä emäntineen ja muine perheenjäsenineen eläketurvajärjestelyjen ulkopuolelle.

Käsityksemme mukaan on lisä-eläketurvan tarve suurin juuri näissä yrittäjäperheissä. Perusteita eläketurvan järjestämiselle ei myöskään puuttune, sillä tilan pienuudesta johtuen joutuu yrittäjä itse hankkimaan lisäansioita kotitilansa ulkopuolelta ja muut perheenjäsene: emäntä ja lapset joutuvat laajemmassa mitassa kuin ehkä suuremmilla tiloilla kantamaan vastuuta kotitilan hoidosta. Edellämaituilla perusteilla pitäisi kynnykseksi ehdotettua neljän muunnetun peltotehtaan vaatimusta alentaa, että yrittäjäeläkevakuutuksen henkilopiiriä määriteltäessä käytetty pääsääntö, jonka mukaan "olisi vakuutettava kaikki ne henkilöt, joilla on merkittävässä määrin nykyisten eläkelakien soveltamispiiriin ulkopuolelle jääviä työtuloja", toteutuisi.

Kynnyksen alentaminen tulisi tapahtua vielä ennen lain säätämistä, mutta ellei näin voida tässä vaiheessa menetellä, esitämme, että maatalousyrittäjien eläkelakiin ehdotettujen rajoitusten takia lain soveltamispiiriin ulkopuolelle jäävien pienyrittäjien ja heidän perheenjäsentensä eläketurvajärjestelyt otetaan perusteellisen tutkimuksen ja tarkistuksen kohteeksi, kun komitea myöhemmin ryhtyy käsittelemään toimeksiantonsa sisältämien muiden henkilöryhmien eläkekysymyksiä.

Mitä tulee vanhimpien yrittäjäeläkelakien soveltamispiiriin kuuluvien eläkkeiden järjestelyyn, pidämme yksinkertaisimpana ratkaisuna komitean esittämää tapaa heidän eläketurvansa määrittämiseksi. Ratkaisuehdotuksen mukaan on vanhimman ikäluokan eläkeprosentti 20 % eläkeperusteena olevasta yrittäjänä ansaitusta työtulosta, mikä vastaa 50 %:ia täydestä yrittäjäeläkkeestä. Yrittäjävanhusten eläketurva muodostuu näin ollen oleellisesti paremmaksi kuin työeläkelakien voimaan tullessa sovellettujen hyvitysjärjestelmien antama eläketurva oli lain voimaantulovaiheessa.

Varsinkin niissä tapauksissa, joissa TEL:n soveltamispiiriin kuuluva vanhus valitsi huoltoapula:n 5 §:n mukaisen elatuksen, joka voimaantulovaiheessa oli TEL:n antamaa eläketurvaa parempi, ovat eläketulot jääneet pieniksi, koska nämä vanhuksset eivät ole voineet suorittaa uutta valintaa, vaikka TEL:n säännösten muuttuessa sen antama eläketurva on oleellisesti lisääntynyt siitä, mitä se oli silloin, kun valinta suoritettiin.

Keskusliitollemme ei kuitenkaan ole mitään huomauttamista sen vuoksi, että yrittäjäeläkelakien antama eläketurva on vanhoille ikäluokille oleellisesti parempi kuin mitä työeläkelait ovat antaneet voimaantulovaiheessa sen piiriin kuuluville vanhimille ikäluokille, mutta edellytämme, että komitean jatkaessa työskentelyään myös työeläkelakien soveltamispiiriin kuuluvien ja voimaantulovaiheessa kuuluneitten vanhimpien ikäluokkien eläketurva ja turvan tarve otetaan tarkastelun alaiseksi.

Maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 2 momentin mukainen yhteensovellutussäännösten laajentaminen vuositulorajaa korottamalla antaa alemmissa tuloluokissa suhteellista etua, joka lienee tarkoituksenmukainen järjestely koskemattomuusperiaatteen toteuttamiseksi ja työ- ja virkasuhteessa ansaittujen eläketulojen säilyttämiseksi, mutta saat-taa käsityksemme mukaan eräissä tapauksissa johtaa myös keinotellunomaiseen yhteensovelletussäännösten hyväksikäyttöön sekä syventää sitä epäkohtaa, mikä ymmärtääksemme aiheuttaa lakiehdotuksen rajoitussäännöksistä sen soveltamispiiriin nähdän.

Eri perusteilla saatujen eläkkeitten yhteensovittamisongelma on mielestämme järkevällä tavalla ratkaistavissa vain samanaikaisesti eri tulojen summaan suhteuttamalla. Siinä yhteydessä, kun komitea käsittelee eläketurvajärjestelyjen ulkopuolelle jääneiden saattamista eläkejärjestelmien piiriin, voitane

kiinnittää huomiota myös eläkkeiden yhteensovituksäänösten muuttamiseen tapahtunutta kehitystä vastaavasti ja siten, että itsenäisenä yrittäjänä tai vuokratilijelijänä ja palkanansaitsijana saadut työtulot voitaisiin ehdotettua tasapuolisemmin ottaa huomioon eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrätessä."

Huhtikuun 14 päivänä 1967 luovutettiin sosiaaliministeriölle sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan mietintö I, joka sisältää ehdotuksen yleiseksi perhe-eläkeläiseksi. Ehdotus rakentui tasaeläkeperiaatteelle ja olisi toteutettuna merkinnyt melkoista tulonsiirtoa palkansaajaväestöltä muille kansalaisryhmille. Sen vuoksi ammattiyhdistysliike ei saatanut hyväksyä ehdotusta sellaiseenaan asian käsittelyn pohjaksi, vaan esitti tehtäväksi eräitä muutoksia tulonsiirtomahdollisuuksien eliminoimiseksi ja käytettävissä olevien varojen ohjaamiseksi niille, jotka muiden tulojen puuttuessa ovat kipeimmin yleisistä varoista kustannettavan eläketurvan tarpeessa. Sosiaaliministeriölle toukokuun 22 päivänä annetussa SAK:n lausunnossa kiinnitettiin huomiota mm. edellämainittuihin seikkoihin ja ehdotettiin tehtäväksi eräitä muutoksia. Lausunto on kokonaisuudessaan seuraavan sisältöinen:

"Keskusliittomme toteaa myönteisellä mielenkiinnolla sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan ehdotuksen yleiseksi perhe-eläkeläiseksi täytävän henkilöpiirin laajuuteen nähden täysin sen aukon, jonka koko kansaa koskevan perhe-eläketurvan puuttuminen sosiaaliturvajärjestelmässämme on muodostanut. Myös ehdotettuun eläketurvan tasoon nähden voitane tässä vaiheessa olla suhteellisen tyytyväisiä.

Sitävästoin emme voi yhtyä ohjelmatoimikunnan ehdotukseen kansaneläkejärjestelmässä käytössä olevan tarveharkintaperiaatteen mitätoimisesta perhe-eläkkeen suuruutta määrättäessä. Se tapahtuisi siten,

että muihin lakeihin perustuvaa perhe-eläkettä lukuunottamatta, mitkään muut perhe-eläkkeeseen oikeutetun tulot — olkoot ne kuinka suuria tahansa — eivät vaikuttaisi yleistä perhe-eläkettä vähentävästi. Ohjelmatoimikunnan ehdotus tulojen suuruuteen perustuvan tarveharkinnan käyttämättä jättämisestä vaikuttaa sitäkin oudommalta, kun tarkastelee asiaa käytettävissä olevien varojen niukkuuden muodostamaa taustaa vasten ja pitää mielessään mietinnössä usein esitetyn käsityksen leskien ja orpojen kulumahdollisuuksien puutteellisuudesta ja heidän peruskulutuksensa turvaamisen tarpeellisuudesta.

Keskusliittomme mielestä ovat perusteluissa esitetyt käsitykset ja toimenpide-ehdotukset tältä osin ristiriitaisia toistensa kanssa. Käytännössä johtaisivat ehdotetut toimenpiteet tältä osin lukuisissa tapauksissa siihen, että vähäistä työperhe-eläkettä saava palkanansaitajan leski jäisi kipeästi tarvitsemaansa yleisen perhe-eläkkeen muodostamaa eläketurvaa vaille, kun sitävästoin hyvätuloinen yrittäjän leski tai oman ammatin harjoittaja saisi sen suurten tulojen lisäksi¹⁾. Emme saata uskoa toimikunnan tarkoittaneen peruskulutuksen turvaamisella tämänkaltaista tulojen ohjaamista, sillä keskusliittomme käsityksen mukaan suunta pitäisi pikemminkin olla päinvastainen. Sen vuoksi rohkennemekin ehdottaa, että tuloharkinta otetaan käytäntöön myös yleisen perhe-eläkkeen suuruutta määrättäessä ja siten, että kaikki eri lähteistä saadut tulot, avustuksen luontoisia tuloeria lukuunottamatta, vaikuttavat samalla painolla perhe-eläkkeen suuruuteen.

Tuloharkinta voitaisiin ehkä suorittaa samaa menetelmää käyttäen kuin kansaneläkkeen tukiosan suuruutta määrättäessä²⁾. Jos tämä menettelytapa kuitenkin katsotaan liian pitkälle yksityiskohtiin meneväksi itse vakuutuksen toteuttamisen kannalta, voitane kansaneläkelain 27

§:n 4 momentin mukaista tuloharkintaa lieventämällä ja tuloharkinnan joustavalla käytäntöön soveltamisella päästä tarkoituksenmukaisiin tuloksiin³⁾. Liitteen kaksi kuviossa 2. esitettyä menettelyä noudatettaessa voitaisiin perhe-eläkkeen määrää vuoden kuluttua edunjättäjän kuolemasta kenties alentaa kansaneläkkeen perusosan määrällä, jos tämä kustannussyistä, tai perhe-eläkkeen sopeuttamiseksi muihin kansaneläkkeen muotoihin katsotaan tarpeelliseksi taikka tarkoituksenmukaiseksi.

Helmikuun 28 päivänä 1967 eläketurvakomitean mietinnöstä I annetussa lausunnossa kiinnitimme sosiaaliministeriön huomiota siihen, että palkanansaitsijat ovat omatoimisesti huolehtineet kansaneläkkeen lisäksi tarvittavan lisäeläketurvan hankkimisesta ja vastaavat, tosin välillisesti, myös oman lisäeläketurvansa aiheuttamista kustannuksista. Samassa yhteydessä korostimme sitä, että muiden tulonsaajaryhmien olisi pyrittävä vastaamaan omaan ryhmäänsä kuuluvien eläketurvajäryksen aiheuttamista kustannuksista.

*) Liite 1. Tasaeläke

Liite 2.

²⁾ Liite 1. Vaihtoehto 1.

Liite 2. Kuvio 1.

³⁾ Liite 1. Vaihtoehto 2.

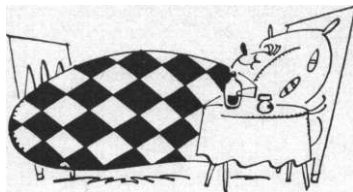
Liite 2. Kuvio 2.

Tässä yhteydessä lienee perusteltua aihetta palauttaa mieleen edellämainitussa lausunnossa ilmaissamme käsitys palkanansaitsijoilta muille kansalaisryhmille tapahtumassa olevasta tulonsiirrosta, mistä epäilemättä olisi kysymys, jos yleinen perhe-eläke toteutettaisiin sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan ehdottamassa muodossa. Jos nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa olisi kysymys tarve- tai tuloharkintaan — jotka itse asiassa ovat saman asian kaksi erilaista ilmaisu-muotoa — perustuen todetun välttämättömän peruskulutuksen turvaamisesta muita tuloja vailla olevien leskien ja orpojen osalta, ei keskusliitollamme olisi mitään huomauttamista sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan toimenpide-ehdotusten johdosta. Tästä ei nyt kuitenkaan näytä olevan kysymys. Tarkoituksena on aivan ilmeisesti mittavan tulonsiirron suorittaminen palkanansaitsijoilta muille tulonsaajaryhmille, leskien ja orpojen häntään verhottuna, liittyen kahden eri eläkejärjestelmän väliseen kamppailuun tulevaisuudessa harjoitettavan eläkepolitiikan suunnasta. Muuhun tulokseen emme valitettavasti voi päätyä, kun tarkastelemme ohjelmatoimikunnan ehdottamaa rahoitusjärjestelmää rinnan ensimmäisessä toteuttamisvaiheessa käytäntöön otettavaksi ehdotetun, eri eläkeläisten mukaisen perhe-eläkkeiden yhteensovitusmenettelyn ja tuloharkintaperiaatteen hylkäämisen kanssa.

Perhe-eläkeoikeutta koskevalta osalta haluaisimme tässä yhteydessä kiinnittää sosiaaliministeriön huomiota yksinäisen naislesken eläkeoikeuden menetykseen vuoden kuluttua hänen aviomiehensä kuolemasta. Keskusliittomme edustaman käsityksen mukaan olisi harkittava, eikä yksinäisenkin naislesken oikeus perhe-eläkkeeseen tulisi jatkua, jos hän on saavuttanut esim. työnteikiäin eläkelain leskeneläkettä koskevien säännösten edellyttämän 40 vuoden iän, jolloin hänen mahdollisuutensa työmarkkinoilla ovat oleel-

lisesti heikentyneet ja hän on ollut edunjättäjän kanssa avioliitossa tietyn vähimmäisajan. Eläkkeen ei ehkä tarvitsisi olla täysimittainen, mutta sen pitäisi kuitenkin olla riittävän suuri hänen toimeentulonsa turvaamiseksi, ellei hänellä ole muita tuloja tai omaisuutta. Tuloharkinnan ulottaminen koskemaan myös ehdotetun lain mukaista perhe-eläkettä rajoittaisi luonnollisella tavalla myös yksinäisen lesken saamaa eläkettä, eikä tältäkään osalta olisi pelkoa eläkkeen ylimitoittamisesta¹⁾.

Mitä tulee yleistä perhe-eläkevaikutusta hoitavaan organisaatioon, ei keskusliitollamme ole mitään huomauttamista perhe-eläkevakuutuksen antamisesta kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi, niinkuin sosiaalipoliittinen ohjelmatoimikunta mietinnössään ehdottaa. Toimikunnan ehdotusta lienee kuitenkin tarpeellista tarkistaa siltä osin, joka koskee toimikunnan esitystä perhe-eläkevakuutuksen hoidon antamisesta sairausvakuutusta toteuttaville elimille. Luonteensa puolesta perhe-eläkkeen hoito kuulunee pikemminkin kansaneläkelaitoksen muuta eläkevakuutusta hoitavalle kansaneläkelaitoksen organisaation osalle. Toteamme komitean esittämän ajan-

kohdan yleisen perhe-eläkelain voimaansaattamiseksi olevan vielä riittävän kaukana, että lausunnossamme esitetyt näkökohdat voidaan ottaa huomioon ehdotuksen jatkokesittelyssä.

Lopuksi haluaisimme kiinnittää sosiaaliministeriön huomiota siihen, että valtion palveluksessa olevat työntekijät ovat vielä työntekijäin eläkelain mukaisen vähimmäiseläketurvan ulkopuolella perhe-eläkkeiden osalta. Käsityksemme mukaan olisi heidän perhe-eläkejärjestelynsä saatettava kiireellisesti myönteiseen lopputulokseen. Samalla haluamme esittää toivomuksen, että sosiaaliministeriössä ryhdyttäisiin toimenpiteisiin eläketurvakomitean mietinnössä I esitettyä maatalousyrittäjien ja muiden yrittäjien työtuloihin suhteutettujen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeläiden säättämiseksi."

¹⁾ Liite 2.

PERHE-ELÄKE

Paikkakuntaluokka II

Lesken tulot ja perhe-eläkkeet

Etuoikeutettu tulo: Leski 116 mk/kk; Leski ja 2 lasta 139 mk/kk ¹⁾						
Lesken eläke 167 mk/kk; lapsen eläke 33 mk/kk						
Eläkettä vähentävä tulon osa	Perhe-eläkkeen määrä					
	Tasaeläke ²⁾		Vaihtoehto 1. ³⁾		Vaihtoehto 2. ⁴⁾	
	Leski	Leski + 2	Leski	Leski + 2	Leski	Leski + 2
Mk/kk	Mk/kk	Mk/kk	Mk/kk	Mk/kk	Mk/kk	Mk/kk
—	167	233	167	233	167	233
50	167	233	142	208	150	216
100	167	233	117	183	134	200
150	167	233	92	158	117	183
200	167	233	67	133	100	166
250	167	233	42	108	84	150
300	167	233	17	83	67	133
350	167	233	—	66	50	116
400	167	233	—	66	34	100
450	167	233	—	66	17	83
500	167	233	—	66	—	66
550	167	233	—	66	—	50
600	167	233	—	66	—	33
650	167	233	—	66	—	16
700	167	233	—	66	—	—
—	—	—	—	—	—	—
1 000	167	233	—	66	—	—
—	—	—	—	—	—	—
5 000	167	233	—	66	—	—

¹⁾ Lesken etuoikeutettua tuloa on lisätty 10 % jokaisesta lapseneläkkeeseen seen oikeutetusta lapsesta. (KEL 28 § mom. 2).

²⁾ Sosiaalipoliittisen ohjelmatoimikunnan ehdotukseen perustuva.

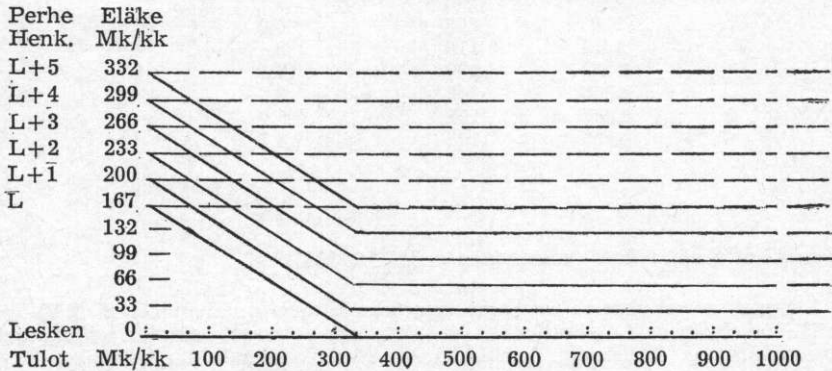
³⁾ Lesken eläkettä vähennetään 1/2 rajatulon (116 mk — KEL 27 § mom. 4 ylittävältä osalta.

⁴⁾ Lesken ja lasten yhteenlaskettua eläkettä vähennetään 1/3 rajatulon (116 mk/kk + 10 % lasta kohti) ylittävältä osalta. (KEL:n 27 §:n 4 momentin 1/2 olisi muutettava 1/3:ksi.)

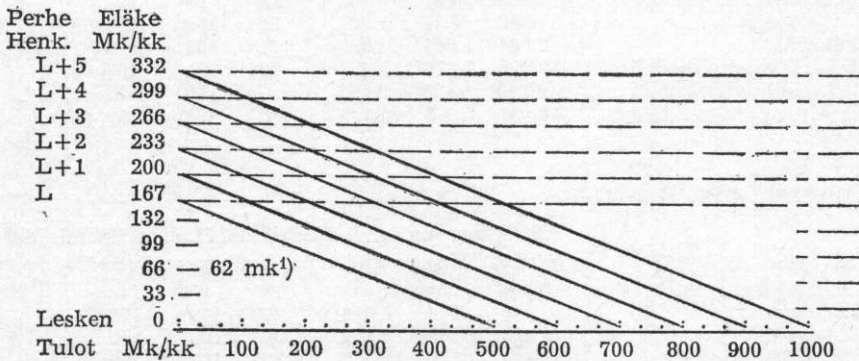
PERHE-ELÄKKEEN KEHITYS TULOJEN KASVAESSA

Vaakasuora akseli: Lesken tulojen rajatulon ylittävä osa.
 Pystysuora akseli: Perhe-eläkkeen määrä.
 Paikkakuntaluokka II.

Kuvio 1. — — — Tasaeläkejärjestelmä. Eläke ei muutu.
 — Lesken eläkettä (167 mk/kk) vähennetään 1/2 rajatulon (116 mk/kk) ylittävältä osalta.

Kuvio 2. — — — Tasaeläkejärjestelmä. Eläke ei muutu.
 — Lesken ja lasten yhteenlaskettua eläkettä vähennetään 1/3 rajatulon (116 mk/kk+10 % lasta kohti) ylittävältä osalta. (KEL:n 27 §:n 2 momentin 1/2 olisi muutettava 1/3:ksi.)

¹⁾ Vuoden kuluttua edunjäätäjän kuolemasta vähennetään perhe-eläkettä kansaneläkkeen perusosan verran.

Työeläkkeiden indeksiturva

Maan yleisen palkkatason kehitykseen sidottuja työeläkkeitä korotettiin vuoden alussa edellisen vuoden aikana palkkatasossa tapahtunutta kehitystä vastaavasti. Vuodelle 1967 vahvistettu indeksiluku oli 152, mikä merkitsi 10 pisteen

nousua edellisen vuoden tasoon verrattuna, vastaten 6,6 %:n nousua eläkkeissä. Marraskuussa vahvistettiin vuodeksi 1968 indeksiluku 165, joka vastaa n. 8,5 %:n nousua eläketasossa.

Indeksin valossa näyttää eläketurvan kehitys seuraavalta:

Vuosi	Palkka- indeksi	Muutos edelli- sestä vuodesta %
1962	100	—
1963	106	6,0
1964	116	9,4
1965	130	12,1
1966	142	9,2
1967	152	6,6
1968	165	8,5

Ennakkotietoja työeläkkeensaajista 31. 12 1967

Eläketurvakeskuksesta saatujen ennakkotietojen mukaan olivat TEL- ja LEL-eläkelaitosten myöntämien 31. 12. 1967 voimassa olevien eläkkeiden lukumäärät ja eläkkeiden keskimäärät seuraavan taulukon mukaiset.

Vanhuuseläkkeet

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen eläke mk/kk		
	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Kaikki
Eläkevakuutusyhtiöt	7 066	5 497	12 563	194	99	152
Eläkekassat	598	624	1 222	224	109	166
Eläkesäätiöt	2 994	1 694	4 688	215	105	175
TEL-eläkelaitokset	10 658	7 815	18 473	202	101	159
LEL-eläkelaitokset	6 249	428	6 677	74	53	73
Kaikki työeläkelaitokset	16 907	8 243	25 150	154	98	136

Työkyvyttömyyseläkkeet

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen eläke mk/kk		
	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Kaikki
Eläkevakuutusyhtiöt	6 096	5 352	11 448	181	97	142
Eläkekassat	440	574	1 014	209	114	155
Eläkesäätiöt	1 868	1 253	3 121	214	123	177
TEL-eläkelaitokset	8 404	7 179	15 583	190	103	150
LEL-eläkelaitokset	9 776	889	10 665	91	66	89
Kaikki eläkelaitokset	18 180	8 068	26 248	137	99	125

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen eläke mk/kk		
	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Kaikki
Eläkevakuutusyhtiöt	13 162	10 849	24 011	188	98	147
Eläkekassat	1 038	1 198	2 236	218	112	161
Eläkesäätiöt	4 862	2 947	7 809	214	113	176
TEL-eläkelaitokset	19 062	14 994	34 056	196	102	155
LEL-eläkelaitokset	16 025	1 317	17 342	85	62	83
Kaikki työeläkelaitokset	35 087	16 311	51 398	145	99	131

Lisäksi edellisistä sai TEL-lisäeläkettä 347 vanhuuseläkkeensaajaa keskimäärin 356 mk/kk ja 233 työkyvyttömyyseläkkeensaajaa keskimäärin 261 mk/kk.

Perhe-eläkkeet

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeiden lukumäärä	Keski määräinen eläke mk/kk		Eläkkeensaajia	
		Lesket	Lapset	Yhteensä	
Eläkevakuutusyhtiöt	1 433	152	1 371	1 134	2 505
Eläkekassat	123	201	110	94	204
Eläkesäätiöt	460	177	448	295	743
TEL-eläkelaitokset	2 016	161	1 929	1 523	3 452
LEL-eläkelaitokset	835	77	811	1 000	1 811
Kaikki työeläkelaitokset	2 851	136	2 740	2 523	5 263

Edellisiin keskimäärin sisältymättömien, TEL-lisäetujen mukaisten perhe-eläkkeiden lukumäärä oli 201 ja keskimäärä 405 mk/kk.

Lisäetujen mukaista perhe-eläkettä sai 193 leskeä ja 234 lasta.

Huom! Taulukon mukaiset eläkkeet nousevat 1. 1. 68 alkaen palkkaindeksin muutoksen johdosta noin 8,6 %.

6. Työneuvostolta pyydetty lausunnot ja ratkaisut

Kertomusvuoden aikana pyydettiin Työneuvoston ratkaisua yhdessä työaikalain soveltamispiiriä koskevassa asiassa. Pyyntö koski lämmitystyötä suorittavia viran- ja toimenhaltijoita ja ratkesi myönteisesti. Neljässä tapauksessa pyydettiin Työneuvoston lausuntoa työaikalain soveltamisesta. Näistä kaksi: työntuntijärjestelmän mukaisena säännöllisenä työaikana matkaan käytettyä aikaa ja yön aikana iltavuoron jälkeen suoritettua palovartiointia koskevat ratkesivat myönteisesti, kun taas jäätelötehtaan työaikajärjestelyä ja varallaoloa koskevat päättyivät kielteisesti.

Myös vuosilomien jakamista koskeva lausuntopyyntö johti kielteiseen lopputulokseen.

7. Viranomaisille annetut lausunnot ja tehdyt esitykset

Valtioneuvosto

17. 2. valtioneuvostolle lähetetyssä kirjeessä esitettiin sosiaali-asiainhoitajan viran perustamista Geneven edustustoon sekä työasiainhoitajien virkojen perustamista Tukholman, Moskovan ja Lontoon suurlähetystöjen yhteyteen.

20. 2. jätettiin valtioneuvostolle muistio, missä ilmaistiin jäsenistön levottomuus vallitsevan työllisyystilanteen johdosta ja huolestuneisuus sen kehitykseen nähden.
19. 5. valtioneuvostolle jätetyssä muistiossa esitettiin talouspolitiikan suunnan muutosta ja kahdeksan kohdan ohjelma tämän toteuttamiseksi.
11. 9. lähetetyssä kirjelmässä esitettiin työttömyyskorvausten verovapauden jatkamista.
14. 10. valtioneuvostolle jätetyssä kirjelmässä ilmoitettiin SAK:n vastustaneen devalvaatiota taloudellisten vaikeuksien ratkaisukeinona ja todettiin, että hallituksen pitäisi kaikin keinoin huolehtia siitä, että devalvaatiosta palkkatyöntekijöille, erityisesti vähävaraaisille lapsiperheille ja eläkeläisille, aiheutuvat raskaudet jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.
26. 10. tehtiin valtioneuvostolle esitys työaikalain alaisten valtion viran- ja toimenhaltijain työajan lyhentämisen ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi.
27. 10. ilmoittivat TVK, SAK ja SAJ yhteisesti valtioneuvostolle esittävänsä Työnantajain Keskusliitolle ryhtymistä

neuvotteluihin työehtosopimusten palkkoja koskevan indeksiehdon muuttamiseksi, sekä vetosivat hallitukseen, että se käyttäisi kaikkia mahdollisuuksia devalvaation haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi.

27. 12. esitettiin valtioneuvostolle osoitetussa kirjelmässä neuvottelukunnan asettamista työehtosopimusten tulkinta-erimielisyyksiä selvittämään.

Sosiaaliministeriö

9. 1. annettiin lausunto nosturien teknillisistä turvallisuusohjeista.
13. 2. esitettiin sosiaaliministeriölle lähetetyssä kirjelmässä työtömyyskassalain uusimisen jättämistä kokonaisuudessaan työttömyysasiain neuvottelukunnan tehtäväksi.
28. 2. annettiin sosiaaliministeriölle lausunto itsenäisten yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä eläketurvan järjestämistä koskevasta Eläketurvakomitean mietinnöstä I.
22. 5. sosiaaliministeriölle lähetetyssä kirjeessä esitettiin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin työsääntölain tarkistamiseksi.
22. 5. annettiin lausunto sosiaalipoliittisen ohjelma-toimikunnan mietinnöstä I, joka sisältää ehdotuksen yleiseksi perhe-eläkeläiseksi.
31. 5. lähetettiin edellämämainitun lausunnon jäljennös liitteineen myös kaikkien eduskuntaryhmien käyttöön.
14. 8. annettiin lausunto työsopimuslakikomitean osamietinnöstä.
18. 9. annettiin lausunto ammattitaitotoimikunnan mietinnöstä.
31. 10. annettiin lausunto maatalouden työaikakomitean mietinnöstä 1964.

Valtiovarainministeriö

30. 3. kiinnitettiin kirjelmällä valtiovarainministeriön huomiota ns. pikkupäivärahan verottamiseen.

4. 9. annettiin valtiovarainministeriölle lausunto vanhojen eläkeläisten tutkimistoimikunnan mietinnöstä.

1. Jäsenliitot

Vuoden 1967 päättyessä kuului SAK:on 24 jäsenliittoa.

Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät sa-
moin kuin jäsenistön jakautuminen mie-
hiin ja naisiin ilmenevät vuosikirjan lo-
pussa olevista taulukoista.

2. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunta kokoontui kerto-
musvuoden aikana 20 kertaa.

Valtuuston sääntömääräinen ko-
kous pidettiin 28 päivänä touko-
kuuta.

SAK:n yhdeksannen edustajakoko-
uksen valitsemana puheenjohtajana
on toiminut Niilo Hämäläinen ja
toisena puheenjohtajana Arvo Hau-
tala, Puheenjohtajien lisäksi ovat
työvaliokunnan työskentelyyn osal-
listuneet:

Onni Närvänen (30.6. asti), Sulo
Penttilä, Veikko Ahtola, Onni Kos-
ki, Juhani Hietanen, Jaakko Viita-
saari, Väinö Kujanpää, Tapio Mal-
mivuori, Yrjö Karisalmi, Pentti He-
lo, Jouko Salminen, Olavi Saarinen,
Erkki Salomaa, Urho Kilpinen, Ur-
po Virtanen, Kaarlo Perä-Kasari,
Edvin Salonen ja Väinö Huhtamäki.

Työvaliokunnan jäsenten henkilö-
kohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Pentti Lundström, Esko Suikka-
nen (30.4. asti), Aapeli Lankinen,
Unto Keijonen, Pekka Virtanen,
Veikko Pääkkönen, Eino Mäkinen,
Kalervo Kanninen, Edvin Luoto,
Tauno Kaivola, Runar Virtanen,
Viljo Pennanen, Matti Ojala, Arvo
Wallin, Jouko Mäkelä, Pekka Silan-
der ja Viljo Ronkainen.

Työvaliokunnan yleisvarajäseninä
ovat olleet: Elis Makkonen (31. 10.
asti), Viljo Kuukkanen, Antti Su-

honen, Sulo Koskela, Ahti Mattila,
Vilho Rajala, Onni Andersson, Eero
Lehtonen, Weikko Henriksson, Arne
Dahl, Unto Puttonen, Pauli Puhak-
ka, Irene Yrjälä, Rakel Matvejeff,
Alli Vilhonen, Taito Tiuhonen ja
Lauri Huttunen.

SAK:n valtuustoon ovat kuulu-
neet seuraavat jäsenliittojen edus-
tajat:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

Varsinaiset: Tauno Kaivola, Toivo
Sainio.

Varalla: Tuure Lehtonen, Martti
Salonen.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto

Varsinaiset: Mertsu Haarre, Kerttu
Vainio, Paavo Heikkinen.

Varalla: Unto Ruokonen, Viljo Luo-
ma, Toivo Rautio.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan
Liitto

Varsinaiset: Sinikka Pohja, Erik
Tuominen.

Varalla: Vilho Puhakainen, Aili
Mäkinen.

Suomen Ilmakuljetus Unioni

Varsinainen: Weikko Henriksson.

Varalla: Olavi Metsänen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin
Liitto

Varsinaiset: Väinö Heinonen, Toivo
Ranta.

Varalla: Esko Mauno, Reino Num-
melin.

Kunnallis- ja sairaala-alojen
työntekijäin liitto

Varsinaiset: Bo Winqvist, Helge Ta-
pani.

Varalla: Arvi Honkanen, Per Björk-
lund.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto

Varsinaiset: Jaakko Laine, Pentti Mäntysalo.

Varalla: Väinö Sikiö, Eero Kari.

Suomen Maaseututyöväen Liitto

Varsinaiset: Erkki Lehto, Onni Myyry, Einari Kultanen, Usko Luostarinen.

Varalla: Jaakko Lavonen, Veikko Issakainen, Aune Lahti, Veikko Heikkilä.

Suomen Mekanikkojen Liitto

Varsinainen: Eero Saukkonen.

Varalla: Heino Moilanen.

Suomen Metallityöväen Liitto

Varsinaiset: Jalo Lindgren, Viljo Korhonen, Olavi Tani, Heini Halinen, Veikko Santaharju, Hemmi Kempainen, Pekka Silander, Yrjö Kivilinna.

Varalla: Paavo Grönlund, Arvi Mikkola, Armas Kostiainen, Pentti Fest, Taisto Tainio, Urho Aitio, Antti Aarnio, Sulo Katainen, Birger Sandberg, Toivo Heinikari, Valtter Sillberg, Veikko Niininen.

Suomen Muurarien Liitto

Varsinaiset: Niilo Ahava, Johan Mikkonen.

Varalla: Paul Lindberg, Matti Ojala.

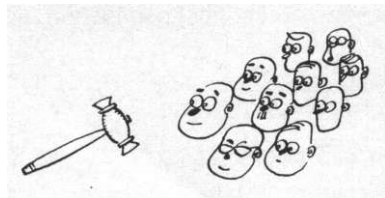
Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Varsinaiset: Maire Kivikoski, Taimi Jokinen.

Varalla: Ahti Mattila, Usko Pyhälä.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Erkki Mäkinen (kuollut 10.11.), Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen, Onni Riikonen, Pentti Halinen, Lauri Salminen.

Varalla: Veikko Lehto, Viljo Hälikkä (kuollut 19.3.), Onni Sakki, Alpo Vainonen, Sylvi Katajainen, Orvo Heikkilä.

Puutyöväenliitto

Varsinaiset: Waldemar Ilmola, Toivo Karjalainen, Edvin Kenraali.

Varalla: Paavo Nieminen, Taisto Verronen, Kauko Vesimäki.

Rakennustyöläisten Liitto

Varsinaiset: Birger Eriksson, Arvo Elf, Lauri Grönlund, Kyösti Junkkari, Lauri Kirvesniemi, Kalle Kulmala, Eino Lehto, Väinö Ronkainen, Aarni Salama, Aimo Savolainen, Arvo Tuomi.

Varalla: Uuno Kuutti, Veikko Ceder, Martti Vaittinen, Gunnar Toivonen, Martti Kotiharju, Veikko Korhonen, Frans Jalonen, Alekski Semi, Erkki Mäki, Venla Juvonen, Veikko Hiltunen.

Suomen Rautatieläisten Liitto

Varsinaiset: Veikko Komppa, Martti Koskinen, Sulo Pesu, Martti Tyyskä.

Varalla: Kauko Kelosuo, Martti Tuovinen, Paavo Matela, Reino Merikivi.

Satamatyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Väinö Tani, Helge Suikkanen.

Varalla: Hugo Vanhanen (kuollut 1.5.), Ossian Sotka.

Suomen Sukeltajain Liitto

Varsinainen: Karl Reijasto.

Varalla: Mauri Rantanen.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto

Varsinainen: Eino Mäkinen.

Varalla: Olavi Pääskylä.

Textiilityöväen Liitto

Varsinaiset: Siinto Vainionpää, Impi Vihtaniemi, Harry Niemi.

Varalla: Aarne Virtanen, Lahja Niittymäki, Kaisu Weckman.

Toimittajaliitto

Varsinainen: Sulo Kivinen.

Varalla: Kai Niini.

Suomen Työläisliitto

Varsinaiset: Muisto Tarvainen, Heikki Rikala, Antero Savinen.

Varalla: Eija-Liisa Koski, Väinö Puisto, Pentti Sutinen.

Valtion Virkailijain Liitto

Varsinainen: Erkki A. Marttila,

Varalla: Wiljam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto

Varsinainen: Pentti Kinha.

Varalla: Arvo Wallin.

Henkilökunta

Vuoden 1967 aikana SAK:n palvelukseen tuli 10 henkilöä, eläkkeelle siirtyi 2 ja erosi 10, joista 5 siirtyi Ok Yhteistuen palvelukseen ja 1 Kuntokeskukseen. Vuoden lopussa oli SAK:n palveluksessa 47 henkilöä, eläkkeellä 5 ja perhe-eläkettä sai 1 henkilö.

Vuoden päättyessä henkilökunta oli seuraava:

Puheenjohtaja Niilo Hämäläinen, toinen puheenjohtaja Arvo Hautala. Taloudenhoitaja Veikko Mäki.

Sihteeri Sulo Penttilä (1.7. asti), sihteeri Ahti Fredriksson (16.9. alkaen), toinen sihteeri Simo Elomaa.

Eri alojen sihteerit Tuulikki Haro-Kannisto, Toivo Jahn, Veikko

Kansikas (1.11. alkaen), Viljo Kuukkanen, Veli Lehtinen (16. 10. alkaen), Kauno Liukkonen, Sakari Montonen, Nils Nilsson, Leo Piitulainen, Helvi Raatikainen, Olavi Saarinen.

Palkkatyöläisen päätoimittaja Erkki Ikäheimonen.

Toimitsijat Hilarius Brask, Aarne Etelä, Teuvo Honkanen, Vieno Hämäläinen, Tauno Kolari, Olavi Lahinen, Pekka Morri, Olavi Pohjola, Onni Puustinen, Kai Ritala.

Toimiston esimies Aimo Parrila.

Autonkuljettaja Leo Paukku (1.1. alkaen).

Toimistohenkilökunta Raili Blom (1. 10. alkaen), Margit Elovaara, Isabella Hämäläinen (27.12. alkaen), Marja-Leena Kekki (27.12. alkaen), Maija-Liisa Kosonen, Leena Kyöstiä, Riitta Mänttari (13.12. alkaen), Aino Peltonen, Marja-Leena Seppälä, Helvi Teppo, Gunhild Turku, Taimi Visa, Irene Vähätalo, Toini Löytönen.

Kuntokeskus

Johtaja Mauno Ahonen.

Merkonomi Raili Pakarinen (16. 10. alkaen), Raili Karonen (1. 9. alkaen), Sirkka Jyrkänne (15.10. alkaen).

Vainajat

SAK:n valtuuston jäsenistä kuolivat Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustajat Erkki Mäkinen 10. 11. ja Viljo Hälikkä 19. 3.

sekä Satamatyöntekijäin Liiton edustaja Hugo Vanhanen 1. 5. Merimies-Unionin puheenjohtaja Niilo Wälläri kuoli 25. 8. SAK:n entinen toimitsija, Liiketyöntekijäin liiton sihteeri Pekka Ylivuori kuoli 31. 10.

Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

1. Yhdistykset, säätiöt ja osakeyhtiöt

A. Yhdistykset

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä: Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto r.y., MTM-yhdistys 14. 4. alkaen, Pohjola-Norden r.y., Tapaturmatorjunta r.y., Työtehovaltuuskunta r.y., Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys r.y., Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Sivistysliitto r.y., Suomi—Neuvostoliitto-Seura r.y., Reumaliitto—Reumaförbundet r.y., Sosiaalipoliittinen yhdistys, Suomen Festivaaliyhdistys r.y., Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto r.y., Valtakunnallinen Autoiluliitto 1. 9. alkaen ja V. 1918 Kansalaissodan Muistomerkkiyhdistys 8. 12. alkaen.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Palonsuojelun Edistämissäätiö—Stiftelsen för brandskyddets främjande, Tarjoilupalkkiorahasto Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Hakaniemen Merikiinteistö Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Osuuskassa Yhteistuki, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö.

2. Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

Lomaliitto r.y:n liittoneuvosto: L. Piitulainen, varalla E. Yrjönen; hallitus L. Piitulainen, varalla E. E. Yrjönen; naisjaosto Helvi Raatikainen.

Pohjola-Norden r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Suomen YK-liitto r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Tapaturmatorjunta r.y:n hallitus: V. Kansikas.

Tapaturmatorjunta r.y:n valtuuskunta: N. Hämäläinen, V. Ahtola.

Työtehovaltuuskunnan hallitus ja työvaliokunta: E. Makkonen.

Työväen muistitietotoimikunta: U. Nokelainen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n edustajisto, varsinaiset: Helvi Raatikainen, Tuulikki Kannisto, Vieno Hämäläinen, Irene Vähätalo, Jaakko Oksanen, Sakari Montonen, Nils Westerberg, Mauno Ahonen, Veikko Behm, Simo Elo-maa, Olavi Pohjola, varalla: Viljo Kuukkanen, Teuvo Honkanen, Hilarius Brask, Aino Peltonen, Toivo Jahn, Matti Puranen, Tauno Kolari, Margit Elovaara, Kai Ritala, Aarne Etelä ja Marja-Leena Seppälä.

Työväen Sivistysliitto r.y:n toimikunta: Helvi Raatikainen.

Pelastuspalvelun neuvottelukunta: V. Kuukkanen.

B. Säätiöissä

A-linikkasäätiön hallintoneuvosto:
Leo Piitulainen.

Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneuvosto: V. Kuukkanen, T. Kaivola; varalla K. Perä-Kasari.

Asuntosäätiön valtuuskunta: V. Rantanen; johtokunta: V. Mäki.

Kansan Sivistysrahaston Säätiön johtokunta: U. Nokelainen.

Palosuojelun Edistämissäätiön hallitus: B. Winqvist; varalla A. Suhonen.

Tarjoilupalkkiorahaston Säätiön hallitus: V. Mäki; varalla L. Piitulainen.

Työterveyslaitoksen johtokunta: V. Kuukkanen.

C. Osakeyhtiöissä

Hakaniemen Merikiinteistö Oy: Hallituksen puheenjohtaja N. Hämäläinen, jäsenet A. Hautala, V. Mäki.

Kansan Matkatoimisto Oy:n johtokunta: O. Saarinen.

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulman hallitus: Kl. Kallio.

Osuuskassa Yhteistuki: hallintoneuvoston puheenjohtaja N. Hämäläinen; johtokunnan puheenjohtaja V. Mäki, varajäsenet L. Piitulainen, V. Kuukkanen.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

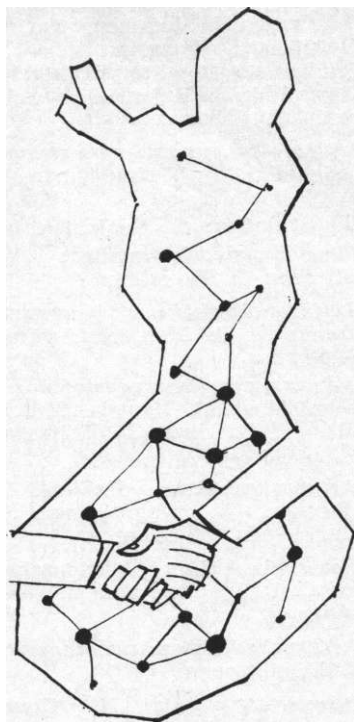
Ammatinvalinnan ohjausneuvosto: O. Saarinen, var. L. Piitulainen.

Ammatinvalinnan ohjauspiirien neuvottelukunnat:

— *Helsingin piiri:* L. Piitulainen; var. Helvi Raatikainen.

— *Tampereen piiri:* K. Aho, var. A. Koivuniemi.

— *Kouvolan piiri:* V. Hälikkä (kuollut 19. 3.), S. Rajajärvi 29. 4. alkaen, var. S. Pesu,

— *Turun piiri:* E. Lindström; var. M. Haarre.

— *Vaasan piiri:* J. Sandell, var. A. Semi.

— *Oulun piiri:* K. Pirttijärvi, var. V. Mannermaa.

— *Jyväskylän piiri:* T. Kuivanen, var. T. Manninen.

— *Kuopion piiri:* A. Kattunen, var. V. Veijalainen.

— *Joensuun piiri:* R. Turunen, var. Y. Laukkanen.

— *Kajaanin piiri:* H. Heikkinen, var. A. Korhonen.

— *Rovaniemen piiri:* O. Lahtinen, var. A. Järvenkorpi.

Helsingin työvoimapiirin työnvälitysasiain neuvottelukunnat:

— *Neuvottelukunta:* H. Brask, K. Lindgren, U. Kuutti, var. M. Järvinen, E. Suikkanen.

- **Maatalousosaston toimikunta:** K. Vähätalo, N. Jeminen, var. E. Hyttinen, I. Hovisalmi.
- **Ravintolaosaston toimikunta:** Y. Karisalmi, S. Rajamäki, var. M. Sirén, L. Johansson.
- Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta:** V. Kuukkanen, var. E. Yrjönen.
- Boikottikomitea:** T. Honkanen.
- Elinkustannusindeksikomitea:** U. Hiironen, J. Hakulinen.
- Eläketiedotuskeskuksen neuvottelukunta:** V. S. Montonen, varalla S. Elomaa.
- Eläketurvakeskuksen edustajisto:** N. Hämäläinen, A. Hautala, S. Penttilä, O. Saarinen, J. Viitasaari, V. Kujanpää.
- Eläketurvakeskuksen hallitus:** U. Hiironen, V. Ahtola, var. V. Kuukkanen, J. Salminen.
- Eläketurvakeskuksen eläkelautakunta:** L. Piitulainen, var. U. Noke-lainen.
- Eläketurvakeskuksen tiedotusjaosto:** E. Ikäheimonen.
- Hintaneuvottelukunta:** N. Nilsson, var. P. Morri.
- ILO-toimikunta:** K. Liukkonen, N. Nilsson.
- Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus:** E. Ikäheimonen, var. K. Liukkonen.
- Kartelliasain neuvottelukunta:** N. Nilsson, var. O. Saarinen.
- Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto:** Teolli-suus- ja käsityöopetuksen jaosto: E. Makkonen, var. V. Mäki.
- Kotimaisen tuotannon valtuuskunta:** S. Penttilä, var. O. Pohjola 14. 3. alkaen.
- Kululaitosneuvosto:** O. Koski, T. Kaivola, var. M. Leviö, T. Malmivuori.
- Kuluttajien neuvottelukunta:** O. Saarinen, Tuulikki Kannisto.
- Liikevaihtoveron uudistamiskomitea:** O. Pohjola 11. 11. alkaen.
- Maataloustulokomitea:** N. Nilsson.
- Maatalouden hintatoimikunta:** N. Nilsson, var. P. Morri.
- Maataloustuotteiden markkinoinmis-toimikunta:** A. Hautala, N. Nils-son, var. U. Virtanen, P. Morri.
- Sairausvakuutusasiain neuvottelu-kunta:** O. Saarinen, var. K. Liuk-konen. 1. 7. alkaen K. Liukkonen, var. T. Jahn.
- SAK:n juristiryhmä.** Valmisteleesitystä työläinsäädännön kehittä-miseksi: M. Puranen, A. Aita-, murto, P. Paavola 2. 10. alkaen.
- SAK:n — STK:n suuri neuvottelu-kunta:** N. Hämäläinen, A. Hau-tala, A. Fredriksson, V. Kuukka-nen, E. Salomaa, S. Penttilä, V. Ahtola, V. Kujanpää, J. Viitasaari, U. Virtanen, T. Malmivuori. 2. 10. alkaen.
- SAK:n — Liiketyönantajain Keskus-liiton neuvottelukunta:** N. Hämä-läinen, A. Hautala, V. Kuukka-nen, U. Virtanen, Y. Karisalmi. 2. 10. alkaen.
- SAK:n — STK:n työpaikkaterveys-huoltoa koskeva neuvottelukunta:** S. Penttilä, puheenjohtajana, S. Elomaa, K. Liukkonen, J. Viita-saari, E. Suikkanen, V. Kansikas. Kemian alan asioissa A. Salli.
- SAK:n — STK:n yritysdemokratia-neuvottelukunta:** S. Penttilä pu-heenjohtajana, S. Elomaa, K. Liukkonen.
- Talousneuvosto:** N. Nilsson, V. Ah-tola, var. P. Morri.
- Tapaturmavakuutuskomitea:** K. Liuk-konen.
- Tarkastuslautakunta:** V. Rantanen.
- Tuotantokomiteain keskustoimikun-ta:** E. Suikkanen, J. Viitasaari, S. Penttilä, V. Kujanpää, var. A. Mattila, J. Salminen, V. Rajala.

Työeläkekassat

- *Maatalousalan työeläkekassa:* Valtuuskunta: E. Hyttinen, A. Lahti, L. Salo, V. Savela, V. Vesala, P. Virtanen, var. E. Saarre, T. Raitakoski, V. Rinne, K. Tuominen, V. Kultanen, P. Kirvesoja.
- *Hallitus:* J. Hietanen, N. Hämäläinen, J. Rosendahl, var. S. Lehtinen, N. Jeminen, E. Vilhunen.
- *Metsäalan työeläkekassa:* Valtuuskunta: E. Ikonen, A. Jokinen, A. Lindlöf, A. Pessi, Y. Raki, var. V. Issakainen, P. Pettersson, V. Tiainen, T. Raanti.
- *Hallitus:* N. Hämäläinen, V. Ahtola, T. Honkanen, var. J. Hietanen, K. Liukkonen.
- *Rakennusalan työeläkekassa:* Valtuuskunta: O. Saarinen, V. Mälinen, V. Rajala, V. Sundelin, V. Tattari, H. Rikala, var. L. Kirvesniemi, M. Nisula, V. Väliiranta, N. Ahava, R. Tuori.
- *Hallitus:* U. Syrjä, U. Kilpinen, T. Malmivuori, var. V. Kansikas, O. Leskinen, A. Tahvanainen.
- *Satama-alan työeläkekassa:* Valtuuskunta: V. Tani, S. Väärtinen, O. Sotka, var. S. Vanhoja, H. Suikkanen, L. Puustinen.
- *Hallitus:* M. Leviö, var. J. Lehtinen, L. Lahtinen.
- Työneuvosto:* K. Liukkonen, L. Kuivanen, P. Virtanen, Helvi Raatikainen, var. M. Puranen, S. Koskela, J. Hietanen, Vieno Hämäläinen.
- Työsopimuslakikomitea:* V. Kuukkanen, E. Suikkanen.
- Työttömyyskorvausasiain neuvottelukunta:* P. Morri.
- Työttömyyskassojen neuvottelukunta:* V. Kuukkanen, M. Kanerva, E. Korhonen, V. Huhtamäki, var. U. Hiironen, K. Aho, A. Mattila.
- Työtuomioistuin:* V. Kuukkanen, V. Ahtola, var. J. Salminen, E. Suikkanen.

Työtuomioistuimen lakitoimikunta: V. Kuukkanen, E. Salonen.

Työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaosto: E. Ikäheimonen.

Työvoimaneuvoston työllisyys jaosto: P. Morri.

Ulkomaankaupan neuvottelukunta: N. Hämäläinen.

Vajaajkyisten työllistämiskunnan neuvottelukunta: K. Kanninen.

Vakuutusoikeys: S. Penttilä, U. Kursu, var. A. Aitamurto. Eläkejaosto: E. Yrjönen, R. Hartikainen.

Valtion te-sopimusten organisoimiskomitea: R. Hartikainen, A. Tahvanainen, E. Makkonen.

Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Malmivuori.

Valtion viljavaraston johtokunta: N. Hämäläinen, var. E. Kuukkanen.

Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja selvittävä komitea: P. Morri.

Edustus järjestöjen kokouksissa:

Suomen Virkamiesjärjestöt SVJ r.y.n VI sääntömääräisessä edustajakokouksessa 30. 5. Sulo Penttilä.

Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.n IV varsinaisessa edustajakokouksessa 16. 4. Viljo Kuukkanen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.n V sääntömääräisessä edustajakokouksessa 3—4. 6. Simo Elomaa.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.n I varsinaisessa edustajakokouksessa 10—11. 6. Niilo Hämäläinen.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa 11 15. 6. Niilo Hämäläinen ja Arvo Hautala.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.n X liittokokouksessa 27—29. 6. Niilo Hämäläinen ja Arvo Hautala.

Suomen Maaseututyöväen Liitto
r.y:n V edustajakokouksessa 1—3. 7.
Niilo Hämäläinen.

Rakennustyöläisten Liiton XI
sääntömääräisessä edustajakokouk-

sessä 23—26. 9. Niilo Hämäläinen ja
Arvo Hautala.

Työväen Urheiluliitto r.y.m liitto-
kokouksessa 11. 2. Niilo Hämäläi-
nen.

Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja SAK:n pysyvä neuvottelukunta kokoontui 22—27. 1. Moskovassa - päättämään maittemme välillä v. 1967 suoritettavasta valtuuskuntien vaihdosta. Neuvotteluihin osallistuivat SAK:n edustajina Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Sulo Penttilä, Veikko Ahtola, Erkki Salomaa.

Tshekkoslovakian ammatillisen keskusjärjestön edustajakokouksessa Prahassa 28. 1.-3. 2. Arvo Hautala ja Veikko Mäki.

Luentomatalla Neuvostoliitossa 30. 1.-13. 2. Tuulikki Haro-Kannisto.

EFTA:n sosiaalisen jaoston kokouksessa Genevessä 9—10. 2. Nils Nilsson.

Eläkelaitosten ja ammattientarkastajien yhteinen valtuuskunta vieraili Neuvostoliitossa 7—21. 4. Valtuuskunnan kokoonpano: sosiaaliturvasihteeri Veikko Kansikas, Eläketurvakeskuksesta ylilääkäri Martti Lehtinen, maisteri Margareta Aarnio, Työeläkekassasta osastopäällikkö Raimo Lehtinen, sosiaaliministeriöstä insinööri Raimo Peltonen ja Espoon kauppalaista ammattientarkastaja Keijo Alho.

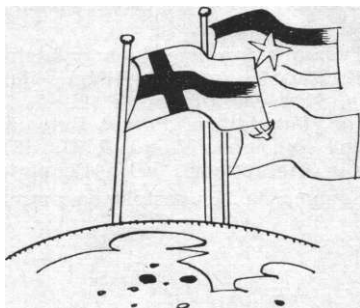
Kuukauden lomalla Neuvostoliitossa 16. 4. alkaen 5 ammattiyhdistystoimitsijaa vaimoineen.

Lomamatkalla Tshekkoslovakiassa Nils Nilsson ja John Lannervo.

Tshekkoslovakiasta 18-28. 4. SAK:n vieraana Tshekkoslovakian Keskusammattijärjestön 5-henkinen valtuuskunta.

Vappuvaltuuskunnat:

Neuvostoliitossa: Olavi Saarinen, Jaakko Oksanen, Vieno Hämäläinen, Oskari Leskinen, Pentti Kinha.

DDR:ssä: Viljo Kuukkanen ja Voitto Mikkola.

Unkarissa ja Jugoslaviassa: V. S. Montonen, Martti Nieminen, Hilarius Brask.

Tanskan LO:n edustajakokouksessa Kööpenhaminassa 23—25. 5. Niilo Hämäläinen ja Nils Westberg.

Vietnam-maailmankonferenssissa Tukholmassa 6—9. 7. Olavi Pohjola.

Puolan Keskusammattijärjestön edustajakokouksessa Varsovassa 30. 6.-12. 7. Veikko Mäki ja Simo Elo-maa.

Itämeren viikolla 8—14. 7. Arvo Hautala ja Olavi Saarinen.

Ammattiyhdistysvaltuuskunta Neuvostoliitossa 23. 7.-7. 8.: Yrjö Karisalmi, Onni Puustinen, Alli Vilhonen, Aino Peltonen, Leo Hangasmaa, Lea Salmikivi, Esko Tani, Tauno Laine, Erkki Kemppinen, Raimo Lindlöf.

IIRA:n I Teollisia suhteita käsittelevä maailmankonferenssi Genevessä 3—9. 9.: Pekka Morri.

Kansainvälisen Työjärjestön mekaanisen puun konferenssi Genevessä 10-23. 9.: Pekka Morri, Jaakko Viitasaari.

Luentomatalla Neuvostoliitossa 11-23. 9. Heino Pienimäki.

Ruotsin LO:n kutsumana Tukholmassa 14. 11. Niilo Hämäläinen ja Ahti Fredriksson.

Työmarkkinajärjestöjen yhteinen valtuuskunta ystävyysviikon vierailulla Neuvostoliitossa 25. 11.—5. 12.: Niilo Hämäläinen, Päiviö Hetemäki, Lauri Saurama, Väinö J. Hintikka, Tapio Malmivuori, Viljo Pennanen.

Suomen ja Neuvostoliiton ammat-

tiyhdistysliikkeiden ystävyysviikon merkeissä SAK:n vieraina 25. 11.—8. 12. VZSPS:n valtuuskunta: VZSPS:n puhemieshistön jäsen Silujanov johtajana; jäsenet Bulusev, Martyshev, rva Gavrilina, luennoitsija Trubnikov ja tulkki Ranta.

Neuvostoliitossa Lokakuun Val-lankumouksen 50-vuotisjuhlilla 28. 11.-12. 12.: Arvo Hautala, Ahti Fredriksson, Runar Virtanen, Toivo Marin, Elis Eriksen.

Unkarin Ammattiyhdistysten Keskusneuvoston 2-henkinen valtuuskunta SAK:n vieraana 10—15. 12.

Liittojen jäsenmäärät vuonna 1967 verrattuna vuoteen 1966

Liitto	1966	1967	Lisäys tai vähennys vuoteen 1966 verraten	
			lukumäärä	%
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.794	3.991	+ 197	5,2
Elintarviketyöläisten	11.121	12.590	+ 1.469	13,2
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	5.699	7.123	+ 1.424	25,0
Ilmakuljetus Unioni	380	346	- 34	8,9
Kiinteistötyöntekijäin	4.276	4.004	- 272	6,4
Kunnallis- ja sairaala-alojen työnt.	4.327	5.301	+ 974	22,5
Lasi- ja Posliinityöväen	3.233	3.554	+ 321	9,9
Maaseututyöväen	14.360	15.410	+ 1.050	7,3
Mekanikkojen	784	789	+ 5	0,6
Metallityöväen	46.025	50.602	+ 4.577	9,9
Muurarien	5.591	5.574	- 17	0,3
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6.237	6.465	+ 228	3,7
Paperiteollisuuden työntekijäin	29.196	30.597	+ 1.401	4,8
Puutyöväen	13.196	15.746	+ 2.110	15,5
Rakennustyöläisten	66.140	67.142	+ 1.002	1,5
Rautatieläisten	14.920	15.172	+ 252	1,7
Satamatyöntekijäin	2.643	2.681	+ 38	1,4
Sukeltajain	261	264	+ 3	1,1
Tekstiililaitosmiesten	933	986	+ 53	5,7
Tekstiilityöväen	13.381	14.532	+ 1.151	8,6
Toimittaja	82	77	- 5	6,1
Työläis	10.934	11.706	+ 772	7,1
Valtion Virkailijain	1.303	1.578	+ 275	21,1
Yleinen Lehtimies	189	186	- 3	1,6
	259.445	276.416	+ 16.971	6,5

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1967

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yhteensä
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.589	89,9	402	10,1	3.991
Elintarviketyöläisten	4.855	38,6	7.735	61,4	12.590
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	851	11,9	6.272	88,5	7.123
Ilmakuljetus Unioni	346	100,0	-	-	346
Kiinteistötyöntekijäin	2.466	61,6	1.538	38,4	4.004
Kunnallis- ja sairaala-alojen työnt....	1.855	35,0	3.446	65,0	5.301
Lasi- ja Posliinityöväen	2.053	57,8	1.501	42,2	3.554
Maaseututyöväen	14.886	96,6	524	3,4	15.410
Mekanikkojen	762	96,6	27	3,4	789
Metallityöväen	44.138	87,2	6.464	12,8	50.602
Muurarien	5.565	99,8	9	0,2	5.574
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ...	2.460	38,0	4.005	62,0	6.465
Paperiteollisuudentyöntekijäin	23.201	75,8	7.396	24,2	30.597
Puutyöväen	10.560	67,1	5.186	32,9	15.746
Rakennustyöläisten	59.997	89,3	7.145	10,7	67.142
Rautatieläisten	14.005	92,3	1.167	7,7	15.172
Satamatyöntekijäin	2.233	83,3	448	16,7	2.681
Sukeltajain	264	100,0	-	-	264
Tekstiililaitosmiesten	986	100,0	-	-	986
Tekstiilityöväen	1.938	13,3	12.594	86,7	14.532
Toimittaja	68	88,2	9	11,8	77
Työläis	8.526	72,8	3.180	27,2	11.706
Valtion Virkailijain	565	35,8	1.013	64,2	1.578
Yleinen Lehtimies	128	68,8	58	31,2	186
	206.297	74,6	70.119	25,4	276.416

**PAREMMAN
HUOMISPÄIVÄN
PUOLESTA**

**AMMATTI-
YHDISTYSVÄEN
OMA PANKKI**